MALAVIKA ET AGNIMITRA DRAMA INDICUM KALIDASAE ADSCRIPTUM...

Kālidāsa, Otto Fredrik Tullberg

MALAVIKA ET AGNIMITRA.

EDIDIT

DR. OTTO FRID. TULLBERG.

FASCICULUS PRIOR,

TEXTUM SANSCRITUM ET VARIETATEM SCRIPTURAE TENENS.

Bonnae ad Rhenum.

H. B. KOENIG.

MDCCCXL.

Impressit Franciscus Baaden typis propriis [illegible].

Mâlavikâ et Agnimitra.

MALAVIKA ET AGNIMITRA

DRAMA INDICUM

KALIDASAE ADSCRIPTUM.

TEXTUM PRIMUS EDIDIT,

IN LATINUM CONVERTIT, VARIETATEM SCRIPTURAE ET

ANNOTATIONES ADIECIT

OTTO FRIDERICUS TULLBERG,

PH. DR, IN AULA AUGUST. SUEC. ET NORV. REGIS V. D. MIN.

LITT. HEBR. ET ARAM. DOCENS IN UNIV. UPSALIENSI, SOCIETATI ASIAT.

PARIS. ADSCRIPTUS.

Bonnae ad Rhenum.

H. B. KOENIG.

MDCCCXL.

Impressit Francisc. Beaden
typis propriis Sanctratis.

PRAEFATIO.

Anno MDCCCXXXVII Londini Anglorum aliquantum temporis commoratus, atque in libris Sanscritis legendis et excerpendis acriter deditus, hoc quoque per totum terrarum orbem iam celebratissimi Kalidasae drama, cuius argumentum a Wilsone olim exhibitum valde me delectaverat, describere coepi. In patriam vero redire mox coactus apographum perficere non potui. Postquam autem singulari munificentia atque liberalitate Serenissimi Cancellarii academiarum Scandinavicarum, Principis **JOSEPHI FRANCISCI OSCARIS**, Viri de omni litterarum genere longe meritissimi, subsidia nactus sum, quibus possem, quod diu exoptaveram, persequi, constitui Bonnam, Musarum Indicarum sedem principalem, adire, studiisque ibi peractis, Londinum revisere, ut, quod olim inchoaveram, ad finem perducerem. Bonnam autem posse visitare eam ob caussam summopere gavisus sum, quia

spes erat, fore, ut institutione Viri illustris fruerer, qui, quum primus fundamenta litterarum Indicarum, nunc tam laete florentium, in hac Universitate iecerit, etiamnum pergit eas iuvenili prorsus ardore fovere et promovere. Nec spes me fefellit. SCHLEGELIUS enim, licet multis iisdemque gravissimis laboribus occupatus, haud dedignatus est scholis suis Indicis memet adsciscere. Quo beneficio quantum promotus sim, mente probe sentio, verbis autem exprimere non possum.

Ad castra itaque Bonnensia advectus, repperi, integrum istius dramatis exemplar, a Viro Cl. BROCKHAUSIO descriptum collatumque, in manibus esse LASSENI, qui vix rogatus id mecum liberalissime communicavit. Quam opportunitatem magna laetitia arripiens editionem huius dramatis adornare decrevi. Qua mea opera si ullo modo cognitio rerum Indicarum augebitur, primaria eius rei laus BROCKHAUSIO erit attribuenda.

Codices, ad quorum fidem textus praecipue est constitutus, hi sunt:

A. Codex Devanagaricus, recens, mendosus, in primis pagellis tantummodo adhibitus.

B. Cod. Devanag. (Samvat. 1754) omnino bonus. Verba Sanscrita et Pracrita lineolis rubris inter se seiuncta sunt, passimque adiecta est vocabulorum, plerumque faciliorum, explicatio, nonnumquam enotata etiam est scripturae discrepantia.

C. Codex Devanag. antiquus, satis bene castigatus. Desunt in fine aliquot folia.

D. Cod. Bengalicus ex libris COLEBROOKII, in solo actu primo collatus.

In textu exhibendo hoc consilium secutus sum, ut

litterarum notas, ab Indica scriptura alienas, quantum possem, devitarem. Itaque, si penuria formarum typographicarum aliud non postularet, Viramam ibi tantum posui, ubi coniunctio vocabulorum omnino desineret. Confer, quae hac de re docte disseruit Boehtlingkius ad Pan. I. IV. 109, 110. Eamque rationem praeoccupavit V. Cl. Stenzlerus, Professor Vratislaviensis, praedicandus mihi etiam propterea, quod aditum ad Indorum litteras dramaticas mihi aperuit. Is enim in praestantissimis carminum, quae inscribuntur Raghuvansa et Kumarasambhava, editionibus suis, idem illud, quod me amplexum esse professus sum, consilium persecutus est.

De aetate huius dramatis multum sane disputari potest. Sunt quidem, ut ait Wilso *), multae rationes, ob quas Malavikam Sakuntalamque fabulas ab eodem profectas esse poëta credamus: plures fortasse, quam ipse concedere vult Vir Cl. Cum autem certi quid de hac re constituere non ausim, satius sit, hanc quaestionem hoc loco silentio omnino praetermittere.

De argumento huius fabulae et ratione, qua id tractavit poëta, quum nihil novi, quod addam, in promtu habeam, ad libros Wilsonis: Select specimens of the Theatre of the Hindus, T. II. p. 345 seqq. et Wishnupurana, p. 471. lectores ablegare praestat.

Interpretationem Latinam nunc adiicere non potui, perbreve enim heic morandi tempus mihi est concessum. Praeterea hanc, quum adminiculum commentarii locorumque Pracritorum explicatio omnino desint, haud nimis festinanter esse faciendam, quisque facile intelliget, is

*) Hindu Theatre II. 346 seqq.

praesertim, qui experientia talis operis difficultatem edoctus fuerit.

His dictis celare nolo, quantum debeam Tibi, Lassene, Vir plurimum colende! Doctrinae Tuae ingeniique laudes, iam diu omnibus notissimas, non est quod in hoc *opusculo* commemorem. Magnopere autem laudanda a me est singularis Tua benevolentia, qua Tu, licet gravibus negotiis distentus, quotidieque ab indigenis et peregrinis, Te consultum adeuntibus, veluti obsessus, summam opem in iis, in quibus haesi, enodandis praebuisti. In hac Tua me liberalissime excipiendi ratione *Popularem* agnoscere liceat: popularem Te vocare gloriantur nostrales. Te enim in sua terra nato gaudet Scandinavia, neque omnes Tuas laudes concedit Germaniae; aliquam certe harum partem sibi vindicare studet. Ad me vero quod attinet, si hacce opella litteras Indicas civibus meis commendatas et probatas redere ullo modo contigerit: id quod mihi maxime in votis est: Tibi, Vir Celeberrime! maxime debeo.

Tu etiam, per plures iam annos mihi carissime, Boehtlingki, qui momentis laboris, ne dicam doloris, me semper confirmasti, omnem operam dedisti, ut meam in hoc loco commorationem iucundam bonaeque frugis plenam mihi redderes. Innumera Tuae amicitiae specimina pio laetoque animo usque ad finem vitae recolam.

Dabam Bonnae ad Rhenum mense Septembri MDCCCXL.

Conspectus metrorum*).

I. Çlocus epicus:

⏓ ⏓ ⏑ – | v – – ⏒ ‖ ⏓ ⏓ ⏑ ⏓ | v – v ⏓ |
⏓ ⏑ ⏓ ⏓ | v – – ⏒ ‖ ⏓ ⏓ ⏓ ⏓ | v – v ⏓ |

Vid. dist. 13. 14. 18. 28. 30. 62. 64. 70. 72. 84. 86-88. 90. 91. 93.

II. Metra monoschematica.

A. ubi hemistichia aequalia sunt.

1. Indravagra: ⏓ – v – – v v – v – – |
   Vid. dist. 2. 15. 16. 45. 50. 66. 89. 92.
2. Çâlinî. – – – – – v – – v – – |
   Vid. dist. 49. 56. 83.
3. Drutavilambita: v v v – v v – v v – v – |
   Vid. dist. 41. 71. 82.
4. Praharshiṇî: – – – v v v v – v – v – – |
   Vid. dist. 20.
5. Rućirâ: v – v – v v v v – v – v – |
   Vid. dist. 74.
6. Vasantatilaka: – – v – v v v – v v – v – – |
   Vid. dist. 11. 67. 78. 85. 95.
7. Mâlinî. v v v v v v – – ‖ – v – – v – – |
   Vid. dist. 26. 47.

---

*) Cfr. Schlegelii et Lasseni Hitopadesam, T. II. p. 197 seqq. et Lasseni Anthologiam Sanscriticam, p. 103 seqq.

8. Çikharinî: ⏑ – – – – – ‖ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ ⏑ – |
Vid. dist. 36.

9. Prthvî: ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – ‖ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – – ⏑ – |
Vid. dist. 52.

10. Harinî: ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ‖ – – – – ‖ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ – |
Vid. dist. 69. 76. 77.

11. Mandakrântâ: – – – – ‖ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ‖ – ⏑ – – ⏑ – – |
Vid. dist. 27. 29. 39. 59.

12. Çârdûlavikrîdita: – – – ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ – ‖ – – ⏑ – – ⏑ – |
Vid. dist. 4. 24. 40. 73.

13. Sragdharâ: – – – – ⏑ – – ‖ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ‖ – ⏑ – – ⏑ – – |
Vid. dist. 1. 33.

B. Ubi hemistichia inaequalia sunt.

1. Vaitâlîja: hem. 1. 3. ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – |
2. 4. ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – |
Vid. dist. 37.

2. Aupačhandasika: hem. 1. 3. ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – – |
2. 4. ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – – |
Vid. dist. 38. 46.

3. Aparavaktra: hem. 1. 3. ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – |
2. 4. ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – |
Vid. dist. 55.

4. Pushpitâgra: hem. 1. 3. ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – – |
2. 4. ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – – |
Vid. dist. 10.

III. Metra polyschematica.

1. A'rjâ:

Hem. 1.				Hem. 2.			
– –	– –	– –	‖ – –	– –	⏑ – ⏑	– –	– |
⏑ ⏑ –	⏑ ⏑ –	⏑ ⏑ –	‖ ⏑ ⏑ –	⏑ ⏑ –	⏑ ⏑ ⏑ ⏑	⏑ ⏑ –	
– ⏑ ⏑	– ⏑ ⏑	– ⏑ ⏑	‖ – ⏑ ⏑	– ⏑ ⏑		– ⏑ ⏑	
⏑ ⏑ ⏑ ⏑	⏑ ⏑ ⏑ ⏑	⏑ ⏑ ⏑ ⏑	‖ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑				
	⏑ – ⏑		‖ ⏑ – ⏑				

Hem. 3. | | | | Hem. 4.

```
– –     – –     – –    ‖ – –    – –     ⏑    – – – |
⏑ ⏑ –   ⏑ ⏑ –   ⏑ ⏑ –  ‖ ⏑ ⏑ –  ⏑ ⏑ –        ⏑ ⏑ –
– ⏑ ⏑   – ⏑ ⏑   – ⏑ ⏑  ‖ – ⏑ ⏑                – ⏑ ⏑
⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑        ‖ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
        ⏑ – ⏑          ‖ ⏑ – ⏑
```

Vid. dist. 3. 5-9. 12. 17. 19. 21-23. 31 32. 34. 35. 42-44. 48 51. 53. 54. 57. 58. 60. 61. 63. 65. 75. 79-81. 94.

2. A'rjâgîti·

```
⏑ ⏑ ⏑   ⏑ ⏑ ⏑ ⏑   ⏑ ⏑ –   ‖ – –   ⏑ ⏑ –   ⏑ – ⏑   ⏑ ⏑ ⏑ ⏑   – – |
⏑ ⏑ ⏑ ⏑   – –   ⏑ ⏑ ⏑ ⏑   ‖ ⏑ – ⏑   – –   ⏑   – –   – |
```

Vid. dist. 68.

3. Metrum Prâcritum, quadripartitum, 88 (22 × 4) moras syllabicas continens, cuius nomen ignoro. Pars prior cuiusque hemistichii e quinque longis et duabus brevibus, ordine inaequali; posterior e sex brevibus et duabus longis syllabis, ordine aequali, constare videtur. Caesura post momentum syllabicum duodecimum locum habet. Schema hoc est:

```
– ⏑ – ⏑ – – –
– – ⏑ – ⏑ – –  ⎫
               ⎬  ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – – |
– – – ⏑ ⏑ – –  ⎭
– ⏑ – ⏑ – – –
```

Vid. dist. 25.

अथ

श्रीकालिदासविरचितं मालविकाग्निमित्रं

नाम नाटकं

एकैश्वर्यस्थितो ऽपि प्रणतबहुफलो यः स्वयं कृत्तिवासाः
कान्तासंमिश्रदेहो ऽप्यविषयमनसां यः परस्ताद्यतीनां ।
अष्टाभिर्यस्य कृत्स्नं जगदपि तनुभिर्बिभ्रतो नाभिमानः
सन्मार्गालोकनाय व्यपनयतु स वस्तामसीं वृत्तिमीशः ॥ १ ॥

॥ नान्द्यन्ते सूत्रधारः ॥

सूत्रधारः । नेपथ्याभिमुखमवलोक्य । मारिष इतस्तावत् ।

॥ प्रविश्य पारिपार्श्विकः ॥

पारिपार्श्विकः । भाव अयमस्मि ।

सूत्रधारः । अभिहितो ऽस्मि परिषदा श्रीकालिदासग्रथितवस्तु मालविकाग्निमित्रं नाम नाटकमस्मिन्नववसन्तोत्सवे प्रयोक्तव्यमिति । तदारभ्यतां संगीतकं ।

पारिपार्श्विकः । मा तावत् । प्रथितयशसां धावकसौमिल्लकविपुत्रादीनां प्रबन्धानतिक्रम्य वर्तमानकवेः कालिदासस्य कृतौ किं कृतो बहुमानः ।

सूत्रधारः । अयि विवेकविश्रान्तमभिहितं । पश्य

पुराणमित्येव न साधु सर्वं
न चापि काव्यं नवमित्यवद्यं ।
सन्तः परीक्ष्यान्यतरद्भजन्ते
मूढः परप्रत्ययनेयबुद्धिः ॥२॥

पारिपार्श्विकः । आर्यमिश्राः प्रमाणं ।

सूत्रधारः । तेन हि त्वरतां भवान् ।

शिरसा प्रथमगृहीतामाज्ञामिच्छामि परिषदः कर्तुं ।
देव्या इव धारिण्याः सेवादक्षः परिजनो ऽयं ॥३॥

॥ इति निष्क्रान्तौ ॥

॥ प्रस्तावना ॥

॥ ततः प्रविशति चेटी ॥

चेटी ॥ आणत्तम्हि देवीए धारिणीए अचिरप्पउत्तोवदेसअं छलिअं णाम णट्टअं अन्तरेण कीरिसी मालविएत्ति णट्टाआरिअं अज्जगणदासं पुच्छिदुं । ता जाव संगीदसालं गच्छम्हि ॥ इति परिक्रामति ॥

॥ ततः प्रविश्यत्याभरणहस्ता द्वितीया चेटी ॥

प्रथमा ॥ द्वितीयां दृष्ट्वा ॥ हला कोमुदिए कुदो दे इअं धीरदा जं समीवेण्वि अदिक्कमन्ती इदो दिट्ठिं ण देसि ।

द्वितीया । अम्मो बउलावलिआ । सहि देवीए इदं सिप्पिसआसादो आणीदं णाममुद्दासणाहं अङ्गुलीअअं सिणिद्धं णिज्झाअन्ती तुह उवालम्भे पडिदम्हि ।

[illegible]थमा ॥ विलोक्य ॥ ठाणे सज्जदि दे दिट्ठी । इमिणा अङ्गुली[illegible]

[illegible] णकेसरेण कुसुमिदो विअ दे अग्गहत्थो ।

[illegible] कहिं पत्थिदासि ।

[illegible] ए वअणेण णट्टाआरिअं अज्जगणदासं पुच्छिदुं

[illegible] रेसी [illegible] चेएत्ति ।

[illegible] ठ [illegible] व्वारेण असण्णिहिदावि सा भट्टिणा

सूत्रधारः । अयि विवेकविश्रान्तमभिहितं । पश्य

पुराणमित्येव न साधु सर्वं
न चापि काव्यं नवमित्यवद्यं ।
सन्तः परीक्ष्यान्यतरद्भजन्ते
मूढः परप्रत्ययनेयबुद्धिः ॥ २ ॥

पारिपार्श्विकः । आर्यमिश्राः प्रमाणं ।

सूत्रधारः । तेन हि त्वरतां भवान् ।

शिरसा प्रथमगृहीतामाज्ञामिच्छामि परिषदः कर्तुं ।
देव्या इव धारिण्याः सेवादक्षः परिजनो ऽयं ॥ ३ ॥

॥ इति निष्क्रान्तौ ॥

॥ प्रस्तावना ॥

॥ ततः प्रविशति चेटी ॥

चेटी । आणत्तम्हि देवीए धारिणीए अचिरप्पउत्तोवदेसअं छलिअं णाम णट्टअं अन्तरेण कीरिसी मालविएत्ति णट्टाआरिअं अज्जगणदासं पुच्छिदुं । ता जाव संगीदसालं गच्छम्हि ॥ इति परिक्रामति ॥

॥ ततः प्रविशत्याभरणहस्ता द्वितीया चेटी ॥

प्रथमा ॥ द्वितीयां दृष्ट्वा ॥ हला कोमुदिए कुदो दे इअं धीरदा जं समीएवि अदिक्कमन्ती इदो दिट्ठिं ण देसि ।

द्वितीया । अम्मो बउलावलिआ । सहि देवीए इदं सिप्पिसआसादो आणीदं णाअमुद्दासणाहं अङ्गुलीअअं सिणिद्धं णिज्झाअन्ती तुह उवालम्भे पडिदम्हि ।

प्रथमा ॥ विलोक्य ॥ ठाणे सज्जदि दे दिट्ठी । इमिणा अङ्गुली अएण उब्भिण्णकिरणकेसरेण कुसुमिदो विअ दे अग्गहत्थो ।

द्वितीया । हला कहिं पत्थिदासि ।

प्रथमा । देवीए वअणेण णट्टाआरिअं अज्जगणदासं पुच्छिदुं उवदेसग्गहणे कीरिसी मालविएत्ति ।

द्वितीया । सहि ईरिसेण वावारेण असण्णिहिदावि सा भट्टिणा कहं दिट्ठा ।

सूत्रधारः । अयि विवेकविश्रान्तमभिहितं । पश्य

पुराणमित्येव न साधु सर्वं
न चापि काव्यं नवमित्यवद्यं ।
सन्तः परीक्ष्यान्यतरद्भजन्ते
मूढः परप्रत्ययनेयबुद्धिः ॥ २ ॥

पारिपार्श्विकः । आर्यमिश्राः प्रमाणं ।

सूत्रधारः । तेन हि त्वरतां भवान् ।

शिरसा प्रथमगृहीतामाज्ञामिच्छामि परिषदः कर्तुं ।
देव्या इव धारिण्याः सेवादक्षः परिजनो ऽयं ॥ ३ ॥

॥ इति निष्क्रान्तौ ॥

॥ प्रस्तावना ॥

(ततः प्रविशति चेटी)

चेटी । आणत्तम्हि देवीए धारिणीए अचिरप्पउत्तोवदेसअं छलिअं णाम णट्टअं अन्तरेण कीरिसी मालविएत्ति णट्टाआरिअं अज्जगणदासं पुच्छिदुं । ता जाव संगीदसालं गच्छम्हि (इति परिक्रामति)

(ततः प्रविशत्याभरणहस्ता द्वितीया चेटी)

प्रथमा (द्वितीयां दृष्ट्वा) हला कोमुदीए कुदो दे इअं धीरदा जं समीएवि अदिक्कमन्ती इदो दिट्ठिं ण देसि ।

द्वितीया । अम्मो बउलावलिआ । सहि देवीए इदं सिप्पिसआसादो आणीदं णाअमुद्दासणाहं अङ्गुलीअअं सिणिद्धं णिज्झाअन्ती तुह उवालम्भे पडिदम्हि ।

प्रथमा (विलोक्य) ठाणे सज्जदि दे दिट्ठी । इमिणा अङ्गुलीअएण उब्भिण्णकिरणकेसरेण कुसुमिदो विअ दे अग्गहत्थो ।

द्वितीया । हला कहिं पत्थिदासि ।

प्रथमा । देवीए वअणेण णट्टाआरिअं अज्जगणदासं पुच्छिदुं उवदेसग्गहणे कीरिसी मालविएत्ति ।

द्वितीया । सहि ईरिसेण वावारेण असण्णिहिदावि सा भट्टिणा कहं दिट्ठा ।

सूत्रधारः । अयि विवेकविश्रान्तमभिहितं । पश्य

पुराणमित्येव न साधु सर्वं
न चापि काव्यं नवमित्यवद्यं ।
सन्तः परीक्ष्यान्यतरद्भजन्ते
मूढः परप्रत्ययनेयबुद्धिः ॥२॥

पारिपार्श्विकः । आर्यमिश्राः प्रमाणं ।

सूत्रधारः । तेन हि त्वरतां भवान् ।

शिरसा प्रथमगृहीतामाज्ञामिच्छामि परिषदः कर्तुं ।
देव्या इव धारिण्याः सेवादक्षः परिजनो ऽयं ॥३॥

॥ इति निष्क्रान्तौ ॥

॥ प्रस्तावना ॥

(ततः प्रविशति चेटी)

चेटी। आणत्तम्हि देवीए धारिणीए अचिरप्पउत्तोवदेसं छलिअं णाम णट्टअं अन्तरेण कीरिसी मालविएत्ति णट्टाआरिअं अज्जगणदासं पुच्छिदुं। ता जाव संगीदसालं गच्छम्हि। (इति परिक्रामति)

(ततः प्रविशत्याभरणहस्ता द्वितीया चेटी)

प्रथमा (द्वितीयां दृष्ट्वा) हला कोमुदिए कुदो दे इअं धीरदा जं समीवेण वि अदिक्कमन्ती इदो दिट्ठिं ण देसि।

द्वितीया। अम्मो वउलावलिआ। सहि देवीए इदं सिप्पिसआसादो आणीदं णाअमुद्दासणाहं अङ्गुलीअअं सिणिद्धं णिज्झाअन्ती तुह उवालम्भे पडिदम्हि।

प्रथमा (विलोक्य) ठाणे सज्जदि दे दिट्ठी। इमिणा अङ्गुलीअएण उब्भिण्णकिरणकेसरेण कुसुमिदो विअ दे अग्गहत्थो।

द्वितीया। हला कहिं पत्थिदासि।

प्रथमा। देवीए वअणेण णट्टाआरिअं अज्जगणदासं पुच्छिदुं उवदेसग्गहणे कीरिसी मालविएत्ति।

द्वितीया। सहि ईरिसेण वावारेण असण्णिहिदावि सा भट्टिणा कहं दिट्ठा।

सूत्रधारः। अयि विवेकविश्रान्तमभिहितं। पश्य

पुराणमित्येव न साधु सर्वं
न चापि काव्यं नवमित्यवद्यं।
सन्तः परीक्ष्यान्यतरद्भजन्ते
मूढः परप्रत्ययनेयबुद्धिः॥२॥

पारिपार्श्विकः। आर्यमिश्राः प्रमाणं।

सूत्रधारः। तेन हि त्वरतां भवान्।

शिरसा प्रथमगृहीतामाज्ञामिच्छामि परिषदः कर्तुं।
देव्या इव धारिण्याः सेवादक्षः परिजनो ऽयं॥३॥

॥ इति निष्क्रान्तौ ॥

॥ प्रस्तावना ॥

॥ ततः प्रविशति चेटी ॥

चेटी । आणत्तम्हि देवीए धारिणीए अचिरप्पउत्तोवदेसअं छलिअं णाम णट्टअं अन्तरेण कीरिसी मालविएत्ति णट्टाआरिअं अज्जगणदासं पुच्छिदुं । ता जाव संगीदसालं गच्छम्हि ॥ इति परिक्रामति ॥

॥ ततः प्रविशत्याभरणहस्ता द्वितीया चेटी ॥

प्रथमा ॥ द्वितीयां दृष्ट्वा ॥ हला कोमुदीए कुदो दे इअं धीरदा जं समीएवि अदिक्कमन्ती इदो दिट्ठिं ण देसि ।

द्वितीया । अम्मो वउलावलिआ । सहि देवीए इदं सिप्पिसआसादो आणीदं णाममुद्दासणाहं अङ्गुलीअअं सिणिद्धं णिज्झाअन्ती तुह उवालम्भे पडिदम्हि ।

प्रथमा ॥ विलोक्य ॥ ठाणे सज्जदि दे दिट्ठी । इमिणा अङ्गुलीअएण उब्भिण्णकिरणकेसरेण कुसुमिदो विअ दे अग्गहत्थो ।

द्वितीया । हला कहिं पत्थिदासि ।

प्रथमा । देवीए वअणेण णट्टाआरिअं अज्जगणदासं पुच्छिदुं उवदेसग्गहणे कीरिसी मालविएत्ति ।

द्वितीया । सहि ईरिसेण वावारेण असण्णिहिदावि सा भट्टिणा कहं दिट्ठा ।

प्रथमा । आं । सो जणो देवीए पासगदो चित्ते दिट्ठो ।

द्वितीया । कहं विअ ।

प्रथमा । सुणाहि । चित्तसालं गदा देवी जदा पच्चग्गवण्णराअं चित्तलेहं आआरिअस्स पुलअन्ती चिट्ठदि । तहिं अन्तरे भट्टा उवट्ठिदो ।

द्वितीया । तदो तदो ।

प्रथमा । उवआरणान्तरं एक्कासणोवविट्ठेण भट्टिणा चित्तगदाए देवीए परिअणमज्झगदं आसण्णपरिआरिअं पेक्खिअ देवी पुच्छिदा ।

द्वितीया । किन्ति ।

प्रथमा । अपुव्वा इअं दारिआ देवीए आसण्णा लिहिदा किं णामहेएत्ति ।

द्वितीया । आकिदिविसेसे आअरो पदं करेदि । तदो ।

प्रथमा । तदो अवहीरिअवअणो भट्टा सङ्किदो देविं पुणोवि अणुबन्धिदुं पउत्तो । तदो कुमारीए वसुलच्छीए आअक्खिदं । अज्ज एसा मालविएत्ति ।

द्वितीया । सस्मितं । सरिसं खु एदं बालभाअस्स । तदो अवरं कहेहि ।

प्रथमा । किं अण्णं । संपदं मालविआ सविसेसं भट्टिणो दंसणपहादो रक्खीअदि ।

द्वितीया । हला अणुचिट्ठ अत्तणो णिओअं । अहंपि एदं अङ्गुलीअअं देवीए उवणइस्सं । इति निष्क्रान्ता ।

प्रथमा । परिक्राम्यावलोक्य च । एसो णट्टाआरिओ संगीदसालादो णिग्गच्छदि । दाव से अत्ताणं दंसेमि । इति परिक्रामति ।

। प्रविश्य गणदासः ।

गणदासः । कामं खलु सर्वस्यापि कुलविद्या बहुमता न पुनरस्माकं नाट्यं प्रति मिथ्या गौरवं । कुतः । तथा हि

देवानामिदमामनन्ति मुनयः कान्तं क्रतुं चाक्षुषं
रुद्रेणेदमुमाकृतव्यतिकरे स्वाङ्गे विभक्तं द्विधा ।
त्रैगुण्योद्भवमत्र लोकचरितं नानारसं दृश्यते
नाट्यं भिन्नरुचेर्जनस्य बहुधाप्येकं समाराधनं ॥४॥

बकुलावलिका । उपेत्य । अज्ज वन्दामि ।

गणदासः । भद्रे चिरं जीव ।

बकुलावलिका । अज्जं देवी पुच्छदि । अवि उवदेसग्गहणे णादिकिलिस्सेदि वो सिस्सा मालविएत्ति ।

गणदासः । भद्रे विज्ञाप्यतां देवी परमनिपुणा मेधाविनी चेति । किं बहुना ।

यद्यत्प्रयोगविषये भाविकमुपदिश्यते मया तस्यै ।
तत्तद्विशेषकरणात्प्रत्युपदिशतीव मे बाला ॥५॥

बकुलावलिका । आत्मगतं । अदिक्कमन्तिं विअ इरावदिं पेक्खामि । प्रकाशं । किदत्था दाणिं वो सिस्सा जस्सिं गुरुअणो एव्वं तुस्सदि ।

गणदासः । भद्रे तद्विधानामसुलभत्वात्पृच्छामि । कुतो देव्या तत्पात्रमानीतं ।

बकुलावलिका । अत्थि देवीए वण्णावरो भादा वीरसेणो णाम । सो भट्टिणा अन्तवालदुग्गे णम्मदातीरे ठाविदो । तेण सिप्पाहिआरे जोग्गा इअं दारिएत्ति बहिणीए देवीए उवआणं पेसिदा ।

गणदासः । स्वगतं । आकृतिविशेषप्रत्ययादनामनूनवस्तुकां संभावयामि । प्रकाशं । भद्रे मयापि यशस्विना भवितव्यं । यतः

पात्रविशेषे न्यस्तं गुणान्तरं व्रजति शिल्पमाधातुः ।
जलमिव समुद्रशुक्तौ मुक्ताफलतां पयोदस्य ॥ ६ ॥

बकुलावलिका । श्रज्ज कहिं दाणिं वो सिस्सा ।

गणदासः । इदानीमेव पञ्चाङ्गादिकमभिनयमुपदिश्य मया विश्रम्य तामित्यभिहिता दीर्घिकावलोकनगवाक्षगता प्रवातमासेवमाना तिष्ठति ।

बकुलावलिका । तेण हि श्रणुजाणादु मं श्रज्जो । जाव से श्रज्जपरितोसणिवेदणेण उस्साहं वड्ढेमि ।

गणदासः । दृश्यतां सखी । श्रहमपि लब्धक्षणः स्वगेहं गच्छामि ।

। इति निष्क्रान्तौ ।

॥ मिश्रविष्कम्भकः ॥

। ततः प्रविशत्येकान्तस्थितपरिजनो मन्त्रिणा लेखहस्तेनान्वास्यमानो राजा ।

राजा । अनुवाचितलेखममात्यं विलोक्य । वाहतक किं प्रतिपद्यते वैदर्भः ।

श्रमात्यः । देव श्रात्मविनाशं ।

राजा । निर्देशमिदानीं ज्ञातुमिच्छामि ।

श्रमात्यः । इदमिदानीमनेन प्रतिलिखितं । पूज्येनाहमादिष्टः । पितृव्यपुत्रो भवतः कुमारो माधवसेनः प्रतिश्रुतसंबन्धो ममोपान्तिकमुपसर्पन्नन्तरा त्वदीयेनान्तपालेनावस्कन्द्य गृहीतः । स त्वया मदपेक्षया

सकलत्रसोदर्यो मोचयितव्य इति । तत्र वो न विदितं यत्तुल्याभिजनेषु भूमिधरेषु राज्ञां वृत्तिः । अतो ऽत्र मध्यस्थः पूज्यो भवितुमर्हति । सोदरी पुनरस्य ग्रहणविप्लवे विनष्टा । तदन्वेषणाय यतिष्ये । अथ वा । अवश्यमेव माधवसेनो मया पूज्येन मोचयितव्यः । श्रूयतामभिसंधिः ।

आर्य सचिवं मुञ्चति यदि पूज्यः संयतं मम श्यालं ।
मोक्ता माधवसेनं ततो ऽहमपि बन्धनात्सद्यः ॥७॥

राजा । (सरोषं) कथं कार्यविनिमयेन मयि व्याहरत्यनात्मज्ञः । वाहतक प्रकृत्यमित्रः प्रतिकूलकारी च मे वैदर्भः । तद्यातव्यपक्षे स्थितस्य पूर्वसंकल्पितसमुन्मूलनाय वीरसेनप्रमुखं दण्डचक्रमाज्ञापय ।

अमात्यः । यदाज्ञापयति देवः ।

राजा । अथ वा किं भवान्मन्यते ।

अमात्यः । शास्त्रदृष्टमाह देवः ।

अचिराधिष्ठितराज्यः शत्रुः प्रकृतिष्वरूढमूलत्वात् ।
नवसंरोपणशिथिलस्तरुरिव सुकरः समुद्धर्तुं ॥८॥

राजा । तेन ह्यवितथं तन्त्रकारवचनं । इदमेव निमित्तमादाय समुद्योज्यतां सेनापतिः ।

अमात्यः । तथा (इति निष्क्रान्तः)

(परिजनो यथाव्यापारं राजानमभितः स्थितः । प्रविश्य विदूषकः ।)

विदूषकः । आणत्तोम्हि तत्तभवदा रण्णा । गोदम चिन्तेहि दाव उवाअं जह मे जदिच्छादिट्ठपडिकिदी मालविआ पच्चक्खदंसणा होदि त्ति । मए अ तं तहकिदं दाव से णिवेदेमि (इति परिक्रामति)

राजा । (विदूषकं दृष्ट्वा) अयमपरः कार्यान्तरसचिवो ऽस्मानुपस्थितः ।

विदूषकः ॥ उपगम्य ॥ वड्ढदु भवं ।

राजा ॥ सशिरःकम्पं ॥ इत आस्यतां ।

॥ विदूषकः उपविष्टः ॥

राजा । कच्चिदुपायोपेयदर्शने व्यापृतं ते प्रज्ञाचक्षुः ।

विदूषकः । पश्रोश्रसिद्धिं पुच्छ ।

राजा । कथमिव ।

विदूषकः ॥ कर्णे ॥ एव्वं विण्णे ॥ इत्यावेदयति ॥

राजा । साधु वयस्य निपुणमुपक्रान्तमिदानीं । दुरधिगमसिद्धावप्यस्मिन्नारम्भे वयमाशंसामहे । कुतः

सप्रतिबन्धं कार्यं प्रभुरधिगन्तुं सहायवानेव ।
दृश्यं तमसि न पश्यति दीपेन विना सचक्षुरपि ॥ ९ ॥

॥ नेपथ्ये ॥ अलमलं बहु विकत्थ्य । राज्ञः समक्षमेवावयोरधरोत्तरयोर्व्यक्तिर्भविष्यति ।

राजा ॥ आकर्ण्य ॥ सखे त्वत्सुनीतिपादपस्य पुष्पमुद्भिन्नमिदं ।

विदूषकः । फलंपि देक्खिस्ससि ।

॥ ततः प्रविशति कञ्चुकी ॥

कञ्चुकी । देव अमात्यो विज्ञापयति । अनुष्ठिता प्रभोराज्ञेति । एतौ पुनर्हरदत्तगणदासावुभावभिनयाचार्यौ परस्परजयैषिणौ त्वां द्रष्टुमुच्छन्तौ साक्षाद्भावाविव शरीरिणौ ।

राजा । प्रवेशय तौ ।

कञ्चुकी । यदाज्ञापयति देवः ।

॥ इति निष्क्रम्य ताभ्यां सह प्रविष्टः ॥

कञ्चुकी । इत इतो भवन्तौ ।

देवी । जइ मं पुच्छसि तदा एदाणं विवादो एव्व ण मे रुच्चदि ।

गणदासः । देवि न मां समानविद्यतया परिभवनमवगमयितुमर्हसि ।

विदूषकः । भो देक्खामो उरब्भसंवादं । किं मुधा वेदणादाणेण एदाणं ।

देवी । णं कलहप्पिओसि ।

विदूषकः । मा एव्वं चण्डि । अणोण्णकलहप्पिआणं मत्तहत्थिणं एक्कदरस्सिं अणिज्जिदे कुदो उवसमो ।

राजा । ननु स्वाङ्गसौष्ठवातिशयमुभयोर्दृष्टवती भगवती ।

परिव्राजिका । अथ किं ।

राजा । तदिदानीमतः परं किमाभ्यां प्रत्याययितव्यं ।

परिव्राजिका । तदेव वक्तुकामास्मि ।

श्लिष्टा क्रिया कस्यचिदात्मसंस्था
संक्रान्तिरन्यस्य विशेषयुक्ता ।
यस्योभयं साधु स शिक्षकाणां
धुरि प्रतिष्ठापयितव्य एव ॥ १५ ॥

विदूषकः । सुदं अज्जेहिं भअवदीए वअणं । एसो पिण्डिदत्थो उवदेसदंसणादो णिण्णओत्ति ।

हरदत्तः । परमभिमतं नः ।

गणदासः । देवि एवं स्थितं ।

देवी । जदा उण मन्दमेधा सिस्सा उवदेसं मलिणेदि । तदा आआरिअस्स दोसो ।

राजा । देवि एवमापद्यते । विनेतुरद्रव्यपरिग्रहो ऽपि बुद्धिला

राजा । पश्याम्येनां यैषा

मङ्गलालंकृता भाति कौशिक्या यतिवेषया ।
त्रयी विग्रहवत्येव सममध्यात्मविद्यया ॥१३॥

परिव्राजिका (उपेत्य) विजयतां देवः ।

राजा । भगवति अभिवादये ।

परिव्राजिका ।

महासारप्रसवयोः सदृशक्षमयोर्द्वयोः ।
धारिणीभूतधारिण्योर्भव भर्ता शरच्छतं ॥१४॥

धारिणी । जेदु जेदु अज्जउत्तो ।

राजा । स्वागतं देव्यै (परिव्राजिकां विलोक्य) भगवति क्रियतामासनपरिग्रहः ।

(सर्व उपविशन्ति)

राजा । भगवति अत्रभवतोर्हरदत्तगणदासयोः परस्परं विज्ञानसंघर्षिणोर्भगवत्या प्राश्निकपदमध्यासितव्यं ।

परिव्राजिका (सस्मितं) अलमुपालम्भेन । पत्तने सति ग्रामे रत्नपरीक्षा ।

राजा । नैतदेवं । पण्डितकौशिकी खलु भगवती । पक्षपातिनावहं देवी च ।

आचार्यौ । सम्यगाह देवः । मध्यस्था भगवती नौ गुणदोषतः परिच्छेत्तुमर्हति ।

राजा । तेन हि प्रस्तूयतां विवादः ।

परिव्राजिका । देव प्रयोगप्रधानं हि नाट्यशास्त्रं । किमत्र वाग्व्यवहारेण । कथं वा देवी मन्यते ।

विदूषकः । समत्थं पडिसादं ।

गणदासः । प्रथमः कल्पः । अवहितो देवः श्रोतुमर्हति ।

राजा । तिष्ठ तावत् । पक्षपातमत्र देवी मन्यते । तदस्याः पण्डितकौशिकीसहितायाः समक्षमेव न्याय्यो व्यवहारः ।

विदूषकः । सुट्ठु भवं भणादि ।

आचार्यौ । यद्देवाय रोचते ।

राजा । मौद्गल्य अमुं प्रस्तावं निवेद्य पण्डितकौशिक्या सार्धमाहूयतां देवी ।

कञ्चुकी । यदाज्ञापयति देवः ।

॥ इति निष्क्रम्य परिव्राजिकया देव्या सह प्रविष्टः ॥

कञ्चुकी । इत इतो भवती ।

धारिणी ॥ परिव्राजिकां विलोक्य ॥ भअवदि हरदत्तस्स गणदासस्स अ संरम्भं कहं पेक्खसि ।

परिव्राजिका । अलं स्वपक्षावसादशङ्कया । न परिहीयते प्रतिवादिना गणदासः ।

धारिणी । जइवि एव्वं तहवि राअपरिग्गहो से पहुत्तणं उवहरदि ।

परिव्राजिका । अयि राज्ञीशब्दभाजनमात्मानमपि चिन्तयतु भवती । पश्य

अग्निमात्रभासुरत्वं पुष्यति भानुः परिग्रहादह्नः ।
अधिगच्छति महिमानं चन्द्रो ऽपि निशा परिगृहीतः ॥ १२ ॥

विदूषकः । अविहा अविहा । उवट्ठिदा देवी पीठमद्दिअं पण्डिदकोसिइं पुरोकरिअ तत्तभोदी धारिणी ।

गणदासः । राजानं विलोक्य । अहो दुरासदो राजमहिमा ।

न च न परिचितो न चाप्यरम्य-
श्चकितमुपैमि तथापि पार्श्वमस्य ।
सलिलनिधिरिव प्रतिक्षणं मे
भवति स एव नवो नवो ऽयमक्ष्णोः ॥१०॥

हरदत्तः । महत्खलु पुरुषाकारमिदं ज्योतिः । तथा हि

द्वारे नियुक्तपुरुषानुमतप्रवेशः
सिंहासनान्तिकचरेण सहोपसर्पन् ।
तेजोभिरस्य विनिवर्तितदृष्टिपातै-
र्वाक्यादृते पुनरिव प्रतिवारितो ऽस्मि ॥११॥

कञ्चुकी । एष देवः । उपसर्पतां भवन्तौ ।

उभौ । उपेत्य । विजयतां देवः ।

राजा । स्वागतं भवद्भ्याम् । परिजनं विलोक्य । आसने तावदत्रभवतोः ।

। उभौ परिजनोपनीतयोरासनयोरुपविष्टौ ।

राजा । किमिदं शिष्योपदेशकाले युगपदाचार्याभ्यामत्रोपस्थानं ।

गणदासः । देव श्रूयतां । मया सुतीर्थादभिनयविद्या सुशिक्षिता । दत्तप्रयोगश्चास्मि देवेन देव्या च परिगृहीतः ।

राजा । दृढं जाने । ततः किं ।

गणदासः । सो ऽहममुना हरदत्तेन प्रधानपुरुषसमक्षमयं न मे पादरजसापि तुल्य इत्यधिक्षिप्तः ।

हरदत्तः । देव अयमेव प्रथमं परिवादकरः । अत्रभवतः किल मम च समुद्रपल्वलयोरिवान्तरमिति । तदत्रभवानिमं मां च शास्त्रे प्रयोगे च विमृशतु । देव एव नौ विशेषज्ञः प्राश्निकः ।

घवं प्रकाशयति ।

देवी । जनान्तिकं । कहं दाणिं । प्रकाशं , गणदासं विलोक्य । अलं अज्ज उत्तस्स उस्साहकारणं मणोरहं परिपूरिअ । विरम णिरत्थादो आरम्भादो ।

विदूषकः । सुट्ठु भोदी भणादि । भो गणदास संगीदअपदेव लम्भिअसरस्सईउवाअणमोदआइं खादमाणस्स किं दे सुलहणिग्गहेण विवादेण ।

गणदासः । सत्यमयमेवार्थो देवीवाक्यस्य । श्रूयतामवसरप्राप्तमिदानीं ।

> लब्धास्पदो ऽस्मीति विवादभीरो
> स्तितिक्षमाणस्य परेण निन्दां ।
> यस्यागमः केवलजीविकायै
> तं ज्ञानपण्यं वणिजं वदन्ति ॥ १६ ॥

देवी । अइरोवणीदा दे सिस्सा । अपरिणिट्ठिदस्स उवदेसस्स उण अणज्जं आवेदणं ।

गणदासः । अत एव मे निर्बन्धः ।

देवी । तेण हि दुवेवि भअवदीए उवदेसं दंसेह ।

परिव्राजिका । देवि नैतन्न्याय्यं । सर्वज्ञस्याप्येकाकिनो निर्णयाभ्युपगमो दोषाय ।

देवी । जनान्तिकं । मूढे परिव्वाजिए मं जग्गन्तिंपि सुत्तं विअ करेसि । इति सासूयं पराङ्मुखी ।

। राजा देवीं परिव्राजिकायै दर्शयति ।

परिव्राजिका ।

अनिमित्तमिन्दुवदने किमत्रभवतः पराङ्मुखी भवसि ।
प्रभवन्त्यो ऽपि हि भर्तृषु कारणकोपाः कुटुम्बिन्यः ॥ १७ ॥

विदूषकः । णं सकारणं एव्व । अत्तणो पक्खो रक्खिदव्वो (गणदासं विलोक्य) णं दिट्ठिआ कोवव्वाजेण देवीए परित्तादो भवं । सुसिक्खिदोवि सव्वो उवदेसदंसणेण णिल्हादो होदि ।

गणदासः । देवि श्रूयतां । एवं जनो गृह्णाति । तदिदानीं
विवादे दर्शयिष्यामि क्रियासंक्रान्तिमात्मनः ।
यदि मां नानुजानासि परित्यक्तो ऽस्म्यहं त्वया ॥ १८ ॥

(आसनादुत्थातुमिच्छति)

देवी । का गई । पभवदि अय्यारिओ सिस्सजणस्स ।

गणदासः । चिरमपदेशशङ्कितो ऽस्मि (राजानमवलोक्य) अनुज्ञातं देव्या तदाज्ञापयतु देवः । कस्मिन्नभिनयवस्तुन्युपदेशं दर्शयिष्यामि ।

राजा । यदादिशति भगवती ।

परिव्राजिका । किमपि देव्या मनसि वर्तते ततः शङ्कितास्मि ।

देवी । भण वीसद्धं । पभविस्सदि पभू अत्तणो परिअणस्स ।

राजा । मम चेति ब्रूहि ।

देवी । भअवदि भण दाणिं ।

परिव्राजिका । देव शर्मिष्ठायाः कृतिः । चतुष्पदोत्थं छलिकमुदाहरन्ति । तत्रैकार्थसंश्रयमुभयोः प्रयोगं पश्यामः । तावता ज्ञायत एवात्रभवतोरुपदेशान्तरं ।

आचार्यौ । यदाज्ञापयति भगवती ।

विदूषकः । तेण हि दुवेवि वग्गापेक्खागेहे संगीदरअणं करिअ अत्तभवदो दूदं पेसध । अह वा मुदङ्गसद्दोज्जेव्व णो उट्ठावइस्सदि ।

हरदत्तः । तथा ॥ इत्युत्तिष्ठति ॥

॥ गणदासो धारिणीमवलोकयति ॥

देवी ॥ गणदासं विलोक्य ॥ जयो भोदु अज्जो । णं विजअप्पसत्थिणी अहं अज्जस्स ।

॥ आचार्यौ प्रस्थितौ ॥

परिव्राजिका । इतस्तावत् ।

आचार्यौ ॥ परिवृत्य ॥ इमौ स्वः ।

परिव्राजिका । निर्णयाधिकारे ब्रवीमि । सर्वाङ्गसौष्ठवाभिव्यक्तये विगतनेपथ्ययोः पात्रयोः प्रवेशो ऽस्तु ।

उभौ । नेदमावयोरुपदेश्यं ॥ इति निष्क्रान्तौ ॥

देवी ॥ राजानमवलोक्य ॥ जइ राअकज्जेसुवि ईरिसी णिउणदा अज्जउत्तस्स तदो सोहणं भोदि ।

राजा ।

अलमन्यथा गृहीत्वा न खलु मनस्विनि मया प्रयुक्तमिदं ।
प्रायः समानविद्याः परस्परयशःपुरोभागाः ॥ १९ ॥

॥ नेपथ्ये मृदङ्गध्वनिः ॥

॥ सर्वे कर्णं ददति ॥

परिव्राजिका । हन्त प्रवृत्तं सङ्गीतकं । तथा ह्येषा

जीमूतस्तनितविशङ्किभिर्मयूरै-
रुद्ग्रीवैरनुरसितस्य पुष्करस्य ।
निर्ह्रादिन्युपहितमध्यमस्वरोत्था
मायूरी मदयति मार्जना मनांसि ॥ २० ॥

राजा । देवि तस्याः सामाजिका भवामः ।

देवी ॥ स्वगतं ॥ अहो अविणओ अज्जउत्तस्स ।

॥ सर्व उत्तिष्ठन्ति ॥

विदूषकः ॥ अपवार्य ॥ भो धीरं गच्छ । तत्तभोदी धारिणी विसं वादइस्सदि ।

राजा ।

धैर्यावलम्बिनमपि त्वरयति मां मुरजवाद्यरावो ऽयं।
अवतरतः सिद्धिपथं शब्दः स्वमनोरथस्येव ॥ २१ ॥

॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

॥ इति प्रथमो ऽङ्कः ॥

॥ ततः प्रविशति संगीतरचनायां कृतायामासनस्थः सवयस्यो राजा धारिणी परिव्राजिका विभवतश्च परिवारः ॥

राजा । भगवति अत्रभवतोराचार्य्ययोः कतरस्य प्रथममुपदेशो दृश्यतां ।

परिव्राजिका । ननु समाने ऽपि ज्ञानभावे वयोऽधिकत्वाद्गणदासः पुरस्कारमर्हति ।

राजा । तेन हि मौद्गल्य एवमत्रभवतोरवेत्य नियोगमशून्यं कुरु ।

कञ्चुकी । यदाज्ञापयति देवः ॥ इति निष्क्रान्तः ॥

॥ प्रविश्य गणदासः ॥

गणदासः । देव शर्मिष्ठायाः कृतिर्लयमध्या चतुष्पदा । तस्याश्च चतुष्पदवस्तुकं प्रयोगमेकमना देवः श्रोतुमर्हति ।

राजा । आचार्यबहुमानादवहितो ऽस्मि ।

॥ निष्क्रान्तो गणदासः ॥

राजा ॥ जनान्तिकं ॥ वयस्य

नेपथ्यगृहगतायाश्चक्षुर्दर्शनसमुत्सुकं तस्याः ।
संहर्तुमधीरतया व्यवसितमिव मे तिरस्करिणीं ॥ २२ ॥

देवी । स्वगतं । अहो अविणओ अज्जउत्तस्स ।

॥ सर्वे उत्तिष्ठन्ति ॥

विदूषकः । अपवार्य । भो धीरं गच्छ । तत्तभोदी धारिणी विसंवादइस्सदि ।

राजा ।

धैर्यावलम्बिनमपि त्वरयति मां मुरजवाद्यशब्दो ऽयं।
अवतरतः सिद्धिपथं शब्दः स्वमनोरथस्येव ॥ २१ ॥

॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

॥ इति प्रथमो ऽङ्कः ॥

॥ ततः प्रविशति संगीतरचनायां कृतायामासनस्थः सवयस्यो राजा धारिणी परिव्राजिका विभवतश्च परिवारः ॥

राजा । भगवति अत्रभवतोराचार्ययोः कतरस्य प्रथममुपदेशो द्रष्टव्यः ।

परिव्राजिका । ननु समाने ऽपि ज्ञानभावे वयोऽधिकत्वाद्गणदासः पुरस्कारमर्हति ।

राजा । तेन हि मौद्गल्य एवमत्रभवतोरवेद्य नियोगमशून्यं कुरु ।

कञ्चुकी । यदाज्ञापयति देवः ॥ इति निष्क्रान्तः ॥

॥ प्रविश्य गणदासः ॥

गणदासः । देव शर्मिष्ठायाः कृतिर्लयमध्या चतुष्पदा । तस्याश्च चतुष्पदवस्तुकं प्रयोगमेकमना देवः श्रोतुमर्हति ।

राजा । आचार्यबहुमानादवहितो ऽस्मि ।

॥ निष्क्रान्तो गणदासः ॥

राजा ॥ जनान्तिकं ॥ वयस्य

नेपथ्यगृहगतायाश्चक्षुर्दर्शनसमुत्सुकं तस्याः ।
संहर्तुमधीरतया व्यवसितमिव मे तिरस्करिणीं ॥ २२ ॥

विदूषकः । अपवार्य । उवट्ठिदं दाणमहु सणिाहिदं अविग्धं च । ता अप्पमत्तो दाणिं पेक्खु ।

। ततः प्रविशत्याचार्यप्रत्यवमापाङ्गसौष्ठवा मालविका ।

विदूषकः । पेक्खदु भवं । ण खु से पडिच्छन्दादोवि हीअदि मङ्गरदा ।

राजा । अपवार्य । वयस्य

चित्रगतायामस्यां कान्तिविसंवादशङ्कि मे हृदयं ।
संप्रति शिथिलसमाधिं मन्ये येनेयमालिखिता ॥ २३ ॥

गणदासः । वत्से मुक्तसाधसा सत्वस्था भव ।

राजा । स्वगतं । अहो सर्वास्ववस्थास्वनवद्यता रूपस्य । तथा हि

दीर्घाक्षं शरदिन्दुकान्तिवदनं बाहू नतावंशयोः
संक्षिप्तं निबिडोन्नतस्तनमुरः पार्श्वे प्रमृष्टे इव ।
मध्यः पाणिमितो नितम्बि जघनं पादावरालाङ्गुली
छन्दो नर्तयितुर्यथैव मनसि श्लिष्टं तथास्या वपुः ॥ २४ ॥

मालविका । उपगानं कृत्वा चतुष्पदवस्तुकं गायति ।

दुल्लहो पिओ तस्सिं भव हिअअ णिरासं
अम्हो अपङ्गओ मे फुरइ किंपि वामओ ।
एसो सो चिरदिट्ठो कहं उवणइदव्वो
णाह मं पराहीणं तुइ गणअ सतह्णं ॥ २५ ॥

। ततो यथारसमभिनयति ।

विदूषकः । अपवार्य । भो वअस्स चउप्पदवत्थुअं दुवारीकरिअ तुइ उवट्ठाविदो विअ अप्पा अत्तभोदीए ।

राजा । सखे एवमावयोर्हृदयं । अनया खलु

जनमिममनुरक्तं विद्धि नाथेति गेये
वचनमभिनयन्त्या स्वाङ्गनिर्देशपूर्वं ।
प्रणयगतिमदृष्ट्वा धारिणीसंनिकर्षा-
दहमिव सुकुमारप्रार्थनाव्याजमुक्तः ॥ २६ ॥

॥ मालविका गीतान्ते निष्क्रान्तुमारब्धा ॥

विदूषकः । भोदि चिट्ठ । किंपि वो विसुमरिदो कम्मभेदो । तं दाव पुच्छिस्सं ।

गणदासः । वत्से क्षणमात्रं स्थिरोपदेशविशुद्धा यास्यसि ।

॥ मालविका स्थिता ॥

राजा ॥ स्वगतं ॥ अहो सर्वास्ववस्थासु चारुता शोभान्तरं पुष्यति । तथा हि

वामं संधिस्तिमितवलयं न्यस्य हस्तं नितम्बे
कृत्वा श्यामाविटपसदृशं स्रस्तमुक्तं द्वितीयं ।
पादाङ्गुष्ठालुलितकुसुमे कुट्टिमे पातिताक्षं
नृत्यादस्याः स्थितमतितरां कान्तमृज्वायतार्धं ॥ २७ ॥

देवी । णं गोदमवअणंपि अज्जो हिअए करेदि ।

गणदासः । देवि मा मैवं । देवप्रत्ययात्संभाव्यते सूक्ष्मदर्शिता गौतमस्य । पश्य

मन्दोऽप्यमन्दतामेति संसर्गेण विपश्चितः ।
पङ्कच्छिदः फलस्येव निकर्षेणाविलं पयः ॥ २८ ॥

॥ विदूषकं विलोक्य ॥ तच्छृणुमो विवक्षितमार्यस्य ।

विदूषकः ॥ गणदासं विलोक्य ॥ कोसिइं दाव पुच्छ । पच्छा जो मए कम्मभेदो दिट्ठो तं भणिस्सं ।

गणदासः । भगवति यथादृष्टमभिधीयतां गुणो वा दोषो वेति ।

परिव्राजिका । यथादर्शितं सर्वमनवद्यं । कुतः ।

अङ्गैरन्तर्निहितवचनैः सूचितः सम्यगर्थः
पादन्यासो लयमुपगतस्तन्मयत्वं रसेषु ।
शाखायोनिर्मृदुरभिनयस्तद्विकल्पानुवृत्तौ
भावो भावं नुदति विषयाद्रागबन्धः स एव ॥ २९ ॥

गणदासः । देवः कथं मन्यते ।

राजा । वयं स्वपक्षशिथिलाभिमानाः संवृत्ताः ।

गणदासः । अद्य नर्तयितास्मि ।

उपदेशं विदुः शुद्धं सन्तस्तमुपदेशिनः ।
श्यामायते न युष्मासु यः काञ्चनमिवाग्निषु ॥ ३० ॥

देवी । दिट्ठिआ परिक्खाराहणेण अज्जो वड्ढइ ।

गणदासः । देवीपरिग्रहो ऽपि मे वृद्धिहेतुः ॥ विदूषकं विलोक्य ॥ गौतम वदेदानीं यत्ते मनसि वर्तते ।

विदूषकः । पढमोवदेसदंसणे पढमं बम्हणपूजा कादव्वा । सा णं वो विसुमरिदा ।

परिव्राजिका । अहो प्रयोगाभ्यन्तरः प्रश्नः ।

॥ सर्वे हसिताः । मालविकापि स्मितं करोति ॥

राजा ॥ स्वगतं ॥ उपात्तसारश्चक्षुषा स्वविषयः । यदनेन
स्मयमानमायताक्ष्याः किंचिदभिव्यक्तदशनशोभि मुखं ।
असमग्रलक्ष्यकेशरमुच्छ्वसदिव पङ्कजं दृष्टं ॥ ३१ ॥

गणदासः । महाब्राह्मण न खलु नेपथ्यसवनमिदं । अन्यथा कथं त्वां दक्षिणीयं नार्चयिष्यामः ।

विदूषकः । मए णाम सुक्खघणगज्जिदे अन्तरिक्खे जलपाणेण चादआइदं ।

परिव्राजिका । एवमेव ।

विदूषकः । तेण हि पण्डिदपरितोसपच्चआ णं मूढा जादी । जदि अत्तभोदीए णिरूवणं भणिदं तदो इमं से पारितोसिअं पअच्छामि । राज्ञो हस्तात्कटकमाकर्षति ।

देवी । चिट्ठ गुणन्तरं अजाणन्तो किं णिमित्तं तुमं आहरणं देसि ।

विदूषकः । परकेरं त्ति करिअ ।

देवी । आचार्यं विलोक्य । अज्ज गणदास णं दंसिदोवदेसा दे सिस्सा ।

गणदासः । वत्से एहि गच्छाव इदानीं ।

। सहाचार्येण निष्क्रान्ता मालविका ।

विदूषकः । जनान्तिकं । एत्तिओ मे मदिविहवो भवन्तं सेविदुं ।

राजा । अलमलं परिच्छेदेन । अहं हि

भाग्यास्तमयमिवाक्ष्णोर्हृदयस्य महोत्सवावसानमिव ।
द्वारपिधानमिव धृतेर्मन्ये तस्यास्तिरस्करिणीं ॥ १२ ॥

विदूषकः । जनान्तिकं । साधु दरिद्दादुरो विअ वेज्जेण ओसहं उप्पादीअमाणं इच्छसि ।

। प्रविश्य हरदत्तः ।

हरदत्तः । देव मदीयमिदानीं प्रयोगमवलोकयितुं प्रसादः क्रियतां ।

राजा । स्वगतं । अवसितो मे दर्शनार्थः । दाक्षिण्यमवलम्ब्य प्रकाशं । ननु पर्युत्सुका एव वयं ।

हरदत्तः । अनुगृहीतो ऽस्मि ।

॥ नेपथ्ये ॥ जयतु जयतु देवः । उपारूढो मध्याह्नः । तथा हि

पत्रच्छायासु हंसा मुकुलितनयना दीर्घिकापद्मिनीनां
सौधान्यत्यर्थतापाद्वलभिपरिचयद्वेषिपारावतानि ।
बिन्दूत्क्षेपान्पिपासुः परिसरति शिखी भ्रान्तिमद्वारियन्त्रं
सर्वैरुस्रैः समग्रस्त्वमिव नृपगुणैर्दीप्यते सप्तसप्तिः ॥३३॥

विदूषकः । अविहा । अम्हाणं भोअणवेला । अत्तभवदो ऽउद्वेलादिक्कमेण चिकित्सआ दोसं उदाहरन्ति । हरदत्त किं भणासि ।

हरदत्तः । अस्ति चान्यस्य वचनावकाशो ऽत्र ।

राजा ॥ हरदत्तमवलोक्य ॥ तेन हि त्वदीयमुपदेशं श्वो द्रक्ष्यामः । विरम्यतां भवान् ।

हरदत्तः । यदाज्ञापयति देवः ॥ इति निष्क्रान्तः ॥

देवी । णिव्वत्तेदु अज्जउत्तो मज्जणविहिं ।

विदूषकः । भोदी विसेसेण पाणभोअणं तुअरावेदु ।

परिव्राजिका ॥ उत्थाय ॥ स्वस्ति भवते ॥ इति देव्या सह निष्क्रान्ता ॥

विदूषकः । भो ण केवलं रूवे सिप्पेवि अदुदीआ मालविआ ।

राजा । वयस्य

अव्याजसुन्दरीं तां विज्ञानेन ललितेन योजयता ।
उपकल्पितो विधात्रा बाणः कामस्य विषदिग्धः ॥ ३४ ॥

किं बहुना । चिन्तयितव्यो ऽस्मि ते ।

विदूषकः । भवदावि अहं । दिढं विपणिकन्दू विअ मे डिम्ब अब्भन्तरं ऽज्जादि ।

राजा । एवमेव । भवानस्मदर्थे त्वरतां ।

विदूषकः । णिहीददक्खिणोम्हि । किं तु मेहावलीरुद्धजोण्हा विअ पराहीणदंसणा तत्तभोदी मालविआ । भवंपि सूणापरिचरो विअ गिद्धो आमिसलोलुवो भीरुओ अ । अच्चादुरो विअ कज्जसिद्धिं पत्थअन्तो मे रोअसि ।

राजा । कथमनातुरो भविष्यामि । यदा

सर्वान्तःपुरवनिताव्यापारं प्रति निवृत्तहृदयस्य ।
सा वामलोचना मे स्नेहस्यैकायनीभूता ॥ ३५ ॥

॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

॥ इति द्वितीयो ऽङ्कः ॥

॥ ततः प्रविशति परिव्राजिकायाः परिचारिका ॥

समाहितिका । आणत्तम्हि भअवदीए । समाहिदिए देवस्स उववणत्थं बीजपूरअं गेण्हिअ आअच्छेत्ति । तं दाव पमदवणपालिअं महुअरिअं अण्णेसामि ॥ परिक्रम्यावलोक्य च ॥ एसा तवणीआसोअं ओलोअन्ती महुअरिआ चिट्ठदि । जाव णं संभावेमि ।

॥ ततः प्रविशत्युद्यानपालिका ॥

समाहितिका ॥ उपसृत्य ॥ आलि सुहो दे उज्जाणवणव्वावारो ।

मधुकरिका । अम्मो समाहिदिए । सहि साअदं दे ।

समाहितिका । हला भअवदी आणवेदि । अरित्तपाणिणा अम्हारिसजणेण अत्तभवं देक्खिदव्वो । ता बीजपूरएण सुस्सूसइदुं इच्छामित्ति ।

मधुकरिका । णं सण्णिहिदं बीजपूरअं । कहेहि अण्णोण्णसंघस्सिदाणं णट्टाआरिआणं उवदेसं देक्खिअ कदरो भअवदीए पसंसिदो ।

समाहितिका । दुवेवि किल आगमिणो पओअणिउणा अ । किं दु सिस्सागुणविसेसेण उण्णमिदो गणदासो ।

मधुकरिका । अह मालविआगअं कोलीणं किं सुणीअदि ।

समाहितिका । बाढं किल तस्सिं साहिलासो भट्टा । केवलं

देवीए धारिणीए चित्तं रक्खन्तो अत्तणो पहुत्तणं ण दंसेदि । मालविआवि इमेसु दिअहेसु अणुभूददामुक्का विअ मालदीमाला मिलाअमाणा लक्खीअदि । अदो अवरं ण जाणे । विसज्जेहि मं ।

मधुकरिका । एदं साहावलम्बि बीजपूरअं गेण्ह ।

समाहितिका ॥ नाट्येन गृहीत्वा ॥ हला तुमंवि इदो पेसलतरं साहुजणसुस्सूसाए फलं पावेहि ॥ इति प्रस्थिता ॥

मधुकरिका । सहि समं गच्छम्ह । अहंवि इमस्स चिराअमाणकुसुमोग्गमस्स तवणीआसोअस्स दोहलणिमित्तं देवीए णिवेदमि ।

समाहितिका । जुज्जदि अहिआरो खु तुह ।

॥ इति निष्क्रान्ते ॥

॥ प्रवेशकः ॥

॥ ततः प्रविशति कामयमानावस्थो राजा विदूषकश्च ॥

राजा ॥ आत्मानं विलोक्य ॥

शरीरं मन्दं स्यादसति दयितालिङ्गनसुखे
भवेत्सास्रं चक्षुः क्षणमपि न सा दृश्यत इति ।
तया सारङ्गाक्ष्या त्वमसि न कदाचिद्विरहितं
प्रसक्ते निर्वाणे हृदय परितापं व्रजसि किं ॥ ३६ ॥

विदूषकः । अलं भवदो धीरदं उज्झिअ परिदेविदेण । दिट्ठा मए

मालविआए पिअसही वउलावलिआ सुणाविदा अ अत्थं जो भवदा संदिट्ठो ।

राजा । ततः किमुक्तवती॰ ।

विदूषकः । विण्णवेहि भट्टारअं । अणुगिहीदम्हि इमिणा णिओएण । किं नु सा तवस्सिणी देवीए अहिअअरं रक्खीअमाणा अरक्खिदाणं विअ णिहीणं सुहं समासादइदव्वा । तहवि जतिस्संति ।

राजा । भगवन्संकल्पयोने प्रतिबन्धवत्सु विषयेष्वभिनिविश्य तथा प्रहरिष्यसि यथा जनो ऽयं न कालान्तरक्षमो भविष्यति । सविस्मयं ।

क्व रुजा हृदयप्रमाथिनी
क्व च ते विश्वसनीयमायुधं ।
मृदुतीक्ष्णतरं यदुच्यते
तदिदं मन्मथ दृश्यते त्वयि ॥ ३७ ॥

विदूषकः । णं भणामि तस्सिं साहणिज्जे कज्जे किदो मए उवाओत्ति । ता पज्जवत्थावेदु अत्तभवं अत्ताणअं ।

राजा । अथेमं दिवसशेषं व्यापारविमुखेन चेतसा क्व नु यापयामि ।

विदूषकः । अज्ज एव्व पढमावदारसुहआणि रत्तकुरवआणि उवाअणं पेसिअ णवबसन्तावदारव्वबदेसेण इरावदीए णिउणिआमुहेण आचक्खिदो । इच्छेमि अज्जउत्तेण सह दोलाधिरोहणं अणुभविदुं त्ति । भवदावि संपडिस्सुदं । ता पमदवणं एव्व गच्छम्ह ।

राजा । न क्षममिदं ।

विदूषकः । कहं विअ ।

राजा । वयस्य निसर्गनिपुणाः स्त्रियः । कथं मामन्यसंक्रान्तहृदय

मुपलालयन्नपि ते सखी न लक्षयिष्यति । अतः पश्यामि

उचितः प्रणयो वरं विहन्तुं
बहवः खण्डनहेतवो हि दृष्टाः ।
उपचारविधिर्मनस्विनीनां
न तु पूर्वाभ्यधिकोऽपि भावशून्यः ॥ ३० ॥

विदूषकः । णारुहदि भवं अन्तेउरादो दक्खिणं एक्कपदे पिट्ठदो कादुं ।

राजा । (विचिन्त्य) तेन हि प्रमदवनमार्गमादेशय ।

विदूषकः । इदो इदो भवं ।

(उभौ परिक्रामतः)

विदूषकः । णं इदं पमदवणं पवणचलचलाहिं पल्लवङ्गुलीहिं तुवराबेदि विअ भवन्तं पविसिदुं ।

राजा । (स्पर्शं रूपयित्वा) अभिजातः खलु वसन्तः । सखे पश्य

उन्मत्तानां श्रवणसुभगैः कूजितैः कोकिलानां
सानुक्रोशं मनसिजरुजः सह्यतां पृच्छतेव ।
अङ्गे चूतप्रसवसुरभिर्दक्षिणो मारुतो मे
सान्द्रस्पर्शः करतल इव व्यापृतो माधवेन ॥ ३१ ॥

विदूषकः । पविस णिव्वुदिलाहाअ ।

(उभौ प्रविशतः)

विदूषकः । अवधाणेण दिट्ठिं देहि । इदं खु भवन्तं विअ लोहइदुकामाए पमदवणलच्छीए जुवदिवेसलज्जावइत्तिअं कुसुमणेवत्थं गहिदं ।

राजा । ननु विस्मयादवलोकयामि ।

रक्ताशोकलताविशेषितगुणो बिम्बाधरालक्तकः
प्रत्याख्यातविशेषकं कुरबकं श्यामावदातारुणं ।
आक्रान्ता तिलकक्रियापि तिलकैर्लग्नद्विरेफाञ्जनैः
सावज्ञेव मुखप्रसाधनविधौ श्रीर्माधवी योषितां ॥ ४० ॥

॥ इत्युपान्तशोभां निरूपयतः ॥

॥ प्रविश्य पर्युत्सुका मालविका ॥

मालविका । अविण्णादहिअअं भट्टारअं अहिलसन्ती अत्तणोवि दाव लज्जेमि । कुदो विहवो सिणिद्धस्स सहीअणस्स वुत्तन्तं आचक्खिदुं । ण आणे अप्पडिआरगरुअं वेदणं कित्तिअं कालं मदणो मं णइस्सदित्ति ॥ कतिचित्पदानि गत्वा ॥ कहिं णु पत्थिदम्हि ॥ विचिन्त्य ॥ आ संदिट्ठम्हि देवीए । गोदमचावलादो दोलापरिब्भट्ठाए सरुजो मम चलणो । ण सक्कुणोमि । तुमं दाव तवणीआसोअस्स दोहलं णिव्वट्टेहित्ति । जइ सो पञ्चरत्तब्भन्तरे कुसुमं दंसेदि तदो तुह ॥ इत्यन्तरा निःश्वस्य ॥ अहिलासपूरइत्तअं पसादं दाइस्संत्ति । जाव णिओअभूमिं पढमं गदा होमि । दाव अणुपदं मम चलणालंकारहत्थाए बउलावलिआए आअन्तव्वं । ता परिदेविस्सं दाव विस्सद्धं मुहुत्तअं ॥ इति परिक्रामति ॥

विदूषकः ॥ दृष्ट्वा ॥ ही ही एदं खु सीधुपाणुव्वेजिअस्स मच्छण्डिआ उवणादा ।

राजा । अये किमेतत् ।

विदूषकः । एसा णादिपरिक्खिदवेसा उस्सुअवअणा एआइणी मालविआ अदूरे वट्टदि ॥

राजा ॥ सहर्षं ॥ कथं मालविका ।

विदूषकः । अह्इं ।

राजा । शक्यमिदानीं जीवितमवलम्बयितुं ।

त्वदुपलभ्य समीपगतां प्रियां
हृदयमुच्छ्वसितं मम जीवितुं ।
तरुवृतां पथिकस्य जलार्थिनः
सरितमारसितादिव सारसात् ॥ ४१ ॥

क्व तत्रभवती ।

विदूषकः । एसा तरुराइमज्झादो णिक्कन्ता इदोज्जेव परिवट्टन्ती दीसदि ।

राजा । पश्याम्येनां ।

विपुलं नितम्बदेशे मध्ये क्षामं समुन्नतं कुचयोः ।
अत्यायतं नयनयोर्मम जीवितमेतदायाति ॥ ४२ ॥

सखे पूर्वस्मादवस्थान्तरमुपारूढा तत्रभवती । तथा हि

शरकाण्डपाण्डुगण्डस्थलेयमाभाति परिमिताभरणा ।
माधवपरिणतपत्रा कतिपयकुसुमेव कुन्दलता ॥ ४३ ॥

विदूषकः । एसावि भवं विअ मअणवाहिणा परिमिदा भविस्सदि ।

राजा । सौहार्दमेवं पश्यति ।

मालविका । असोओ ललिदसुउमारदोहलापेक्खी अगिहीदकुसुमणेवत्थो उक्कण्ठिदाए मम सोअं अणुकरेदि । जाव से पच्छाअसीअले सिलापट्टए णिसण्णा अत्ताणं विणोदेमि ।

विदूषकः । सुदं भवदा उक्कण्ठिदम्हित्ति अत्तभोदी मन्तेदि ।

राजा । नैतावता भवन्तं प्रसन्नतर्कं मन्ये । कुतः ।

वीचा कुरवकरजसां किसलयपुटभेदशीकरानुगतः ।
अनिमित्तोत्कण्ठामपि जनयति मनसो मलयवातः ॥ ४४ ॥

॥ मालविकोपविष्टा ॥

राजा । सखे इतस्तावदावां लतान्तरितौ भवावः ।

विदूषकः । इरावदिं विअ अदूरे पेक्खामि ।

राजा । न हि कमलिनीं दृष्ट्वा ग्राहमवेक्षते मतङ्गजः ॥ इति विलोकयन्स्थितः ॥

मालविका । हिअअ णिरवलम्बणादो अदिभूमिलङ्घिणो मणोरहादो विरम । किं मं आआसिअ ।

॥ विदूषको राजानं वीक्षते ॥

राजा । पश्य महत्वं स्नेहस्य ।

औत्सुक्यहेतुं विवृणोषि न त्वं
तत्त्वावबोधैकफलो न तर्कः ।
तथापि रम्भोरु करोमि लक्ष्य-
मात्मानमेषां परिदेविनानां ॥ ४५ ॥

विदूषकः । संपदं भवदो णिस्संसअं भविस्सदि । एसा अप्पिद मअणसंदेसा 'विवित्ते णं वउलावलिआ उवगदा ।

राजा । अपि स्मरेदस्मदभ्यर्थनां ।

विदूषकः । किं दाणिं एसा दासीए दुहिदा दाव गरुअं संदेसं विसुमरेदि ।

॥ प्रविश्य चरणालंकारहस्ता बकुलावलिका ॥

बकुलावलिका । अवि सुहं सहीए ।

मालविका । अम्मो वउलावलिआ उवट्ठिदा । साअदं दे । उवविस ।

बकुलावलिका ॥ उपविश्य ॥ हला तुमं दाणिं जोग्गदाए णिउत्ता । एक्कं दे चलणं उवणेहि जाव सालत्तश्रं सणेउरं करेमि ।

मालविका ॥ स्वगतं ॥ हिश्रश्र श्रलं सुहिदाए । उवट्ठिदो श्रश्रं विहश्रो । कहं दाणिं श्रत्ताणं मोचेश्रं । श्रह वा एदं एव्व मे मित्तमण्डणं भविस्सदि ।

बकुलावलिका । किं विश्रारेसि । उस्सुश्रा खु इमस्स तवणीश्रासोश्रस्स कुसुमोग्गमे देवी ।

राजा । कथमशोकदोहलनिमित्तो ऽयमारम्भः ।

विदूषकः । किं खु ण श्राणासि । श्रकारणादो देवी इमं श्रलेउरणेवत्थेण जोजइस्सदित्ति ।

मालविका ॥ पादमुपहरति ॥ हला मरिसेहि दाणिं ।

बकुलावलिका । श्रद्द सरीरंसि मे ॥ नाट्येन चरणालंकारमारभते ॥

राजा ।

> चरणान्तनिवेशितां प्रियायाः
> सरसां पश्य वयस्य रागलेखां ।
> प्रथमामिव पल्लवप्रसूतिं
> हरदग्धस्य मनोरथद्रुमस्य ॥ ४६ ॥

विदूषकः । चलणाणुरूवो तत्तभोदीए श्रहिश्रारो उवक्खित्तो ।

राजा । सम्यग्भवानाह ।

> नवकिसलयरागेणाग्रपादेन बाला
> स्फुरितनखरुचा द्वौ हन्तुमर्हत्यनेन ।
> अकुसुमितमशोकं दोहलापेक्षया वा
> प्रणिहितशिरसं वा कान्तमार्द्रापराधं ॥ ४७ ॥

विदूषकः । पारइस्ससि तत्तभोदीए अवरद्धुं ।

राजा । प्रतिगृहीतं वचः सिद्धिदर्शिनो ब्राह्मणस्य ।

॥ ततः प्रविशति युक्तमदेरावती चेटी च ॥

इरावती । हञ्जे णिउणिए सुणामि वहुसो मदो किल इत्थिआजणस्स विसेसमण्डणंत्ति । अवि सच्चो लोअवादो अअं ।

णिउणिआ । पढमं लोअवादो एव्व सच्चसच्चो संवुत्तो ।

इरावती । सचित्तिसंसिणा सिणेहेण अलं । कहेहि कुदो दाणिं अवगमिदं दोलाघरं पढमागदो भट्टा ण वेत्ति ।

णिउणिआ । भट्टिणीए अखण्डिदप्पदो पणआदो ।

इरावती । अलं सेवाए । मज्झत्थं गदुअ भणाहि ।

णिउणिआ । णं वसन्तस्स वडवाअणालोलुवेण अज्जगोदमेण कहिदं । तुवरदु भट्टिणी ।

इरावती ॥ अवस्थासदृशं परिक्रम्य ॥ हञ्जे मदेण गिलाअमाणं अत्ताणं अज्जउत्तस्स दंसणे हिअअं तुवरावेदि चलणा उण मग्गे ओलिग्गन्ति ।

णिउणिआ । णं संपत्तम्ह दोलाघरअं ।

इरावती । णिउणिए अज्जउत्तो एत्थ ण दीसदि ।

णिउणिआ । णं भट्टिणी ओलोएदु । परिहासणिमित्तं कहिंपि गूढेण भट्टिणा होदव्वं । अम्हेवि इमं पिअङ्गुलदापरिक्खित्तं असोअसिलापट्टअं पविसामो ।

इरावती । तह ।

णिउणिआ ॥ विलय ॥ ओलोअदु भट्टिणी चूदङ्कुरं विणमन्तीणं अम्हाणं पिपीलिआहिं दंसिदं ।

इरावती । किं विश्र एदं ।

निपुणिका । एसा असोअपादवच्छाआए मालविआए वउलाव लिआ चलणालंकारं णिवत्तेदि ।

इरावती (अङ्गुली अर्पयित्वा) अभूमी इअं मालविआए । कहं एत्थ तक्केसि ।

निपुणिका । तक्केमि दोलापरिब्भंसिदरुजचलणाए देवीए असो अदोहलाधिआरे मालविआ णिउत्तेत्ति । अण्णहा कहं देवी सअं धारिदं एदं णेउरजुअलं परिअणस्स अब्भणुजाणिस्सदि ।

इरावती । महदी मे संभावणा ।

निपुणिका । किं ण अण्णेसीअदि भट्टा ।

इरावती । हले मे चलणा अग्गदो ण पवडन्ति । मदो मं विआरेदि । आसङ्किदस्स दाव अन्तं गमिस्सं ।

मालविका (निरूप्यात्मगतं) ठाणे खु कादरं मे हिअअं ।

बकुलावलिका (चरणौ दर्शयन्ति) किंवि रोअदि दे राअरेहाविण्णासो ।

मालविका । अत्तणो चलणंत्ति लज्जेमि णं पसंसिदुं । केण सिप्पसाहणकलाए एव्वं अभिणीदासि ।

बकुलावलिका । एत्थ खु भट्टिणो सिस्सम्हि ।

विदूषकः । तुवरेहि दाणिं गुरुदक्खिणाए ।

मालविका । दिट्ठिआ ण गव्विदासि ।

बकुलावलिका । उवदेसाणुरूवं चलणं लम्भिअ दाणिं गव्विदा भविस्सं (रागं विलोकयन्ती) हला सिद्धो मे दप्पो (प्रकाशं) सहि एक्कस्स दे चलणस्स अवसिदो राअणिक्खेवो । केवलं मुहमारुदो

लम्भइदव्वो । अह वा पवादं एव्व एदं ठाणं ।

राजा । सखे पश्य पश्य ।

आर्द्रालक्तकमस्याश्चरणं मुखमारुतेन शोषयतः ।
प्रतिपन्नः प्रथमतरः संप्रति सेवावकाशो मे ॥ ४८ ॥

विदूषकः । कुदो दे अणुसओ । एदं भवदा चिरक्कमेण अणुभविदव्वं ।

बकुलावलिका । सहि अरुणं सदपत्तं विअ सोहदि दे चलणं । सव्वहा भट्टिणो अङ्कपरिवट्टिणी होहि ।

॥ इरावती निपुणिकामवेक्षते ॥

राजा । ममेयमाशीः ।

मालविका । हला मा अविणीअं मन्तेहि ।

बकुलावलिका । मन्तिदव्वं एव्व मए मन्तिदं ।

मालविका । पिआ खु अहं तव ।

बकुलावलिका । ण केवलं मम ।

मालविका । कस्स वा अण्णस्स ।

बकुलावलिका । गुणेसु अहिणिवेसिणो भट्टिणोत्ति ।

मालविका । अलिअं मन्तेसि । एदं एव्व मइं णत्थि ।

बकुलावलिका । सच्चं तुइ णत्थि । भट्टिणो किसेसु सुन्दरपण्डुरेसु दीसइ अङ्गेसु ।

निपुणिका । पढमं गुणिदं विअ रुदासाए उत्तरं ।

बकुलावलिका । अणुराओ अणुराएण परिक्खिदव्वोत्ति सुअण वअणं पमाणं करेहि ।

मालविका । किं अत्तणो छन्देण मन्तेसि ।

बकुलावलिका । ण हि ण हि । भट्टिणा क्खु इदाणि पण अभिदुआणि अक्खराणि विपल्लत्थीकिदाणि ।

मालविका । हला देव्वं चिन्तिअ ण मे हिअअं विस्ससदि ।

बकुलावलिका । मुद्धे भमरसंपादो वसन्तावदारसंभूदो दाणिं णत्र चूदप्पसवो ओदंसणिज्जो ।

मालविका । तुमं दाव मे दुल्लादे ओदंसिणी होहि ।

बकुलावलिका । विमद्दसुरही बउलावलिआ क्खु अहं ।

राजा । साधु बकुलावलिके साधु ।

भावज्ञानानन्तरं प्रस्तुतेन
प्रत्याख्याने दत्तयुक्तोत्तरेण ।
वाक्येनेयं स्थापिता स्वे निदेशे
स्थाने प्राणाः कामिनां दूत्यधीनाः ॥ ४१ ॥

इरावती । हञ्जे पेक्ख कारिदं एव्व बउलावलिआए एदं पदं मालविआए ।

निपुणिका । भट्टिणि णिव्विआरस्स अधिआरस्स उद्दोवदेसो ।

इरावती । ठाणे क्खु सङ्किदं मे हिअअं । गिह्णीदत्था अणन्तरं चिन्तइस्सं ।

बकुलावलिका । एसोवि दे संवुत्तपरिकम्मो चलणो । जाव णं सणेउरं करेमि ॥ नाट्येन नूपुरयुगलमामुच्य ॥ हला उट्ठेहि अणुचिट्ठ देवीए असोअस्स विआसइत्तिअं णिओअं ॥ उभे उत्तिष्ठतः ॥

इरावती । सुदो देवीए णिओओत्ति । भोदु दाणिं ।

बकुलावलिका । एसो उच्चारजाओ उवभोगक्खमो पुरदो दे चिट्ठदि ।

मालविका । सहर्षं । किं भट्टा ।

बकुलावलिका । सस्मितं । ण दाव भट्टा । असोअसाहावलम्बी गुच्छओ । ओदंसेहि दाव णं ।

। मालविका विषादं नाटयति ।

विदूषकः । किं सुदं भवदा ।

राजा । सखे पर्याप्तमेतावता कामिनां ।

अनातुरोत्कण्ठितयोः प्रसिध्यता
समागमेनापि रतिर्न मां प्रति ।
परस्परप्राप्तिनिराशयोर्वरं
शरीरनाशो ऽपि समानरागयोः ॥ ५० ॥

। मालविका रचितपल्लवावतंसा सलीलमशोकाय पादं प्रहिणोति ।

राजा । वयस्य

आदाय कर्णकिसलयमस्मादियमत्र चरणमर्पयति ।
उभयोः सदृशविनिमयादात्मानं वञ्चितं मन्ये ॥ ५१ ॥

मालविका । अवि णाम अम्हाणं संभावणा सफला हवे ।

बकुलावलिका । हला णत्थि दे दोसो । णिस्संसअं णिग्गुणो अअं असोओ जइ कुसुमुग्गममन्थरो हवे जो दे चलणसक्कारं लम्भिअ ।

राजा ।

अनेन तनुमध्यया मुखरनूपुराराविणा
नवाम्बुरुहकोमलेन चरणेन संभावितः ।
अशोक यदि सद्य एव मुकुलैर्न संपत्स्यसे
मुधा वहसि दोहदं ललितकामिसाधारणं ॥ ५२ ॥

सखे वंचनावकाशपूर्वकं प्रवेष्टुमिच्छामि ।

विदूषकः । एहि णं परिहासस्सं ।

॥ उभौ प्रसर्पं कुरुतः ॥

निपुणिका । भट्टिणि भट्टिणि भट्टा एत्थ पविसदि ।

इरावती । एदं मम पुढमं चिन्तिदं हिअएण ।

विदूषकः ॥ उपेत्य ॥ होदि जुत्तं णाम अत्तभोदो पिअवअस्सो असोओ वामपादेण ताडइदुं ।

उभे ॥ ससंभ्रमं ॥ अम्मो भट्टा । जेदु जेदु भट्टा ।

विदूषकः । बउलावलिए णिओइदत्थाए तुए अत्तभोदी ईरिसं अविणअं करन्ती कीस ण णिवारिदा ।

॥ मालविका भयं रूपयति ॥

निपुणिका । भट्टिणि पेक्ख किं पउत्तं अज्जगोदमेण ।

इरावती । कहं खु बम्हबन्धू अणाहो जीविस्सदि ।

बकुलावलिका । अज्ज एसा देवीए णिओअं अणुचिट्ठदि । एदस्सिं अदिक्कमे परवदी इअं । पसीददु भट्टा ।

॥ आत्मना सहैनां प्रणिपातयति ॥

राजा । यद्येवमनपराद्धासि । उत्तिष्ठ भद्रे ॥ हस्तेन गृहीत्वोत्थापयति ॥

विदूषकः । जुज्जदि देवी एत्थ माणइदव्वा ।

राजा ॥ विहस्य ॥

किसलयमृदोर्विलासिनि कठिने निहितस्य पादपस्कन्धे ।
चरणस्य न ते बाधा संप्रति वामोरु वामस्य ॥ ५२ ॥

॥ मालविका लज्जां नाटयति ॥

इरावती । अहो णवणीदकप्पहिअओ अज्जउत्तो ।

मालविका । वउलावलिए एहि अणुचिट्ठिदं अत्तणो णिओअं देवीए णिवेदेम्ह ।

वकुलावलिका । विसज्जेहि भट्टारं विसज्जेदि त्ति ।

राजा । भद्रे यास्यसि । मम तावदुत्पन्नावसरमर्थित्वं श्रूयताम् ।

वकुलावलिका । अवहिदा सुणाहि । आणवेदु भट्टा ।

राजा ।

धृतपुष्पमयमपि जनो बध्नाति न तादृशं चिरात्प्रभृति ।
स्पर्शामृतेन पूरय दोहदमस्याप्यनन्यरुचेः ॥ ५४ ॥

इरावती । सहसोपसृत्य । पूरेहि पूरेहि । असोओ कुसुमं ण दंसेदि । अअं खु उण उत्तम्भिदो एव्व ।

। सर्वे इरावतीं दृष्ट्वा संभ्रान्ताः ।

राजा । अपवार्य । वयस्य का प्रतिपत्तिरत्र ।

विदूषकः । किं अण्णं जङ्घाबलं एव्व ।

इरावती । साहु बउलावलिए साहु उवक्कन्तं दाणिं । करेहि सफलप्पत्थणं अज्जउत्तं ।

उभे । पसीदद्दु भट्टिणी । काओ वअं भट्टिणो पणअपरिग्गहस्स

। इति निष्क्रान्ते ।

इरावती । अविस्ससणीआ पुरिसा । अत्तणो वञ्चणवअणं पमाणीकरिअ अहिक्खित्ताए पिअचारिणीए हिअअसल्लं किदं । एव्वं ण विणादं मए वाहजणगिहीदचित्ताए अविसङ्किदाए हरिणीए विअ विणासो त्ति ।

विदूषकः । स्वगतम् । भो पडिवज्जेहि किंपि उत्तरं । किं ण भणाइ । उदकान्दमूले विमद्दिले विमद्दिदेण कुम्भीलेण संदेसो

रक्खिदव्वोत्ति । वत्तग्घो होहि ।

राजा । सुन्दरि न मे मालविकायाः कश्चिदर्थः । मया त्वं चिरयसीति यथा कथंचिदात्मा विनोदितः ।

इरावती । अविस्ससणीओसि । ण मए विसादं ईरिसं विणोदवुत्तन्तं अज्जउत्तेण उवलद्धंति । अण्णहा दुक्खव्वावारिणी एव्वं ण करेमि ।

विदूषकः । मा दाव तत्तभोदो दक्खिणस्स उवरोहं भविदुं समीवदिट्ठेण देवीए परिइत्थिआअणेण संकहा अहिसूइआ अवराहो खमीअदु । एत्थ तुमं एव्व पमाणं ।

इरावती । णं संकहा णाम होदु किंति अत्ताणं आआसइस्सं

(इति क्रुद्धा प्रस्थिता ।)

राजा (अनुसरन्) प्रसीदतु भवती ।

(इरावती रसनासंदानितचरणा गच्छत्येव ।)

राजा । सुन्दरि न शोभते प्रणयिजने निरपेक्षता ।

इरावती । सठ अविस्ससणीओसि ।

राजा ।

शठ इति मयि तावदस्तु ते
परिचयवत्यवधीरणा प्रिये ।
चरणपतितया न चण्डि तां
विसृजसि मेखलयापि याचिता ॥ ५५ ॥

इरावती । इअंपि हदासा तुमं एव्व अणुसरदि ।

(रसनामादाय राजानं ताडयितुमिच्छति ।)

राजा । एषेरावती

मालविका । बउलावलिए एहि अणुचिट्ठिदं अत्तणो णिओअं देवीए णिवेदेम्ह ।

बकुलावलिका । विण्णवेहि भट्टारं विसज्जेहित्ति ।

राजा । भद्रे यास्यसि । मम तावदुत्पन्नावसरमर्थित्वं श्रूयतां ।

बकुलावलिका । अवहिदा सुणाम्हि । आणवेदु भट्टा ।

राजा ।

धृतपुष्पमयमपि जनो बध्नाति न तादृशं चिरात्प्रभृति ।
स्पर्शामृतेन पूरय दोहलमस्याप्यनन्यरुचेः ॥ ५४ ॥

इरावती । सहसोपसृत्य । पूरेहि पूरेहि । असोओ कुसुमं ण दंसे दि । अअं खु उण उत्तम्भिदो एव्व ।

। सर्वे इरावतीं दृष्ट्वा संभ्रान्ताः ।

राजा । अपवार्य । वयस्य का प्रतिपत्तिरत्र ।

विदूषकः । किं अण्णं जङ्घाबलं एव्व ।

इरावती । साहु बउलावलिए साहु उवक्कन्तं दाणिं । करेहि सफलप्पत्थणं अज्जउत्तं ।

उभे । पसीददु भट्टिणी । काओ वअं भट्टिणीं पणअपरिग्गहस्स

। इति निष्क्रान्ते ।

इरावती । अविस्ससणीआ पुरिसा । अत्तणो वञ्चअन्तअणं पमाणीकरिअ अहिक्खित्ताए पिअधारिणीए हिअअसल्लं किदं । एव्वं ण विणादं मए वाहुणागिद्धीदचित्ताए अविसङ्किदाए हारिणीए त्तिअ विणासोत्ति ।

विदूषकः । जनान्तिकं । भो पडिवज्जेहि किंपि उत्तरं । किं ण भणाइ । उदकान्दमूले विमद्दिल्ले विमद्दिदेण कुम्भीलेण संदेसो

रक्खिदव्वोत्ति । वत्तग्घो होहि ।

राजा । सुन्दरि, न मे मालविकायाः कश्चिदर्थः । मया त्वं चिर यसीति यथा कथंचिदात्मा विनोदितः ।

इरावती । अविस्ससणीअओसि । ण मए विणादं ईरिसं विणो दवुत्तन्तं अज्जउत्तेण उवलद्धंत्ति । अणाहा दुक्खव्वावारिणी एव्वं ण करेमि ।

विदूषकः । मा दाव तत्तभोदो दक्खिणस्स उवरोहं भविदुं स मोत्वदिट्ठेण देवीए परिरत्थिआअणेण संकहा अहिसूइआ अवराहो खमी अदु । एत्थ तुमं एव्व पमाणं ।

इरावती । णं संकहा णाम होदु किति अत्ताणं आआसइस्सं

॥ इति रुषा प्रस्थिता ॥

राजा ॥ अनुसरन् ॥ प्रसीदतु भवती ।

॥ इरावती रशनासंदानितचरणा व्रजत्येव ॥

राजा । सुन्दरि न शोभते प्रणयिजने निरपेक्षता ।

इरावती । सठ अविस्ससणीओसि ।

राजा ।

शठ इति मयि तावदस्तु ते
परिचयवत्यवधीरणा प्रिये ।
चरणपतितया न चण्डि तां
विसृजसि मेखलयापि याचिता ॥ ५५ ॥

इरावती । इअंपि हदासा तुमं एव्व अणुसरदि ।

॥ रशनामादाय राजानं ताडयितुमिच्छति ॥

राजा । एषेरावती

वाष्पासारा हेमकाञ्चीगुणेन
श्रोणीबिम्बान्मय्यपेताच्युतेन ।
चण्डं चण्डं हन्तुमभ्युद्यता मां
विद्युद्दाम्ना मेघराजीव विन्ध्यं ॥ ५६ ॥

इरावती । किं एव्वं भूओवि मं अवधीरिअं करेदि ।

राजा ॥ सरसनं हस्तमवलम्बयति ॥

अपराधिनि मयि दण्डं संहरसि समुद्यतं कुटिलकेशि ।
वर्धयसि विलासित्वं दासजनायात्र कुप्यसि च ॥ ५७ ॥

नूनमिदानीमनुज्ञातं ॥ इति पादयोः पतति ॥

इरावती । ण खु इमे मालविआए चलणा जे दे हरिसदोहलं पूरइस्सन्ति ॥ इति निष्क्रान्ता सचेटी ॥

विदूषकः । उट्ठेहि अकिदप्पसादोसि ।

राजा ॥ अग्रतस्तामपश्यन् ॥ वत्स कथं गतैव प्रिया ।

विदूषकः । वअस्स देव्वेहिं इमस्स अविणअस्स अपसारिदा । अत्तणा वअंसिणं अवक्कमाम जाव अङ्गारओ रासिं विअ अणुवक्कं ण करेदि ।

राजा । अहो मदनवैषम्यं ।

मन्ये प्रियाहृतमनास्तस्याः प्रणिपातलङ्घनं सेवां ।
एवं प्रणयवती सा न हि शक्यमुपेक्षितुं कुपिता ॥ ५८ ॥

तदेहि कुपितां देवीं प्रसादयावः ।

॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

॥ इति तृतीयोऽङ्कः ॥

॥ ततः प्रविशति पर्युत्सुको राजा प्रतीहारी च ॥

राजा ॥ आत्मगतं ॥

तामाश्रित्य श्रुतिपथगतामाशया बद्धमूलः
संप्राप्तायां नयनविषयं रूढरागप्रवालः ।
हस्तस्पर्शैः कुसुमित इव व्यक्तरोमोद्गमत्वा
त्कुर्यात्क्लान्तं मनसिजतरुर्मां रसज्ञं फलस्य ॥ ५१ ॥

॥ प्रकाशं ॥ सखे गौतम ।

प्रतीहारी । जेदु जेदु भट्टा । असणिहिदो गोदमो ।

राजा ॥ आत्मगतं ॥ आः । मालविकावृत्तान्तज्ञानाय प्रेषितः ।

॥ प्रविश्य विदूषकः ॥

विदूषकः । जेदु जेदु भवं ।

राजा । जयसेने जानीहि तावत् । क्क वा देवी कथं वा सरुजव्याधिनोग्यत इति ।

प्रतीहारी । जं देवो आणवेदि ॥ इति निष्क्रान्ता ॥

राजा । गौतम को वृत्तान्तस्तत्रभवत्यास्ते सख्याः ।

विदूषकः । यो विडालगिहीदाए परहुदिआए ।

राजा ॥ सविषादं ॥ कथमिव ।

विदूषकः । सा खु तवस्सिणी ताए पिङ्गलच्छीए सारभण्डगे हके मुद्दे परिक्खित्ता ।

राजा । ननु मत्संपर्कमुपलभ्य ।

विदूषकः । अहइं ।

राजा । क एवं विमुखो ऽस्माकं येन चण्डीकृता देवी ।

विदूषकः । सुणादु भवं । परिव्वाजिआ मं कहेदि । भो दिओ किल तत्तभोदी इरावदी रुआअसचलणा देविं सुहं पुच्छिदुं आअदा ।

राजा । ततस्ततः ।

विदूषकः । तदो सा देवीए पुच्छिदा । किं अत्तणोवि अणलं किदो दिओ जणो वल्लहोत्ति । तदो ताए उत्तम्मन्तीए मन्तिदं । कुदो वा उवआरो जं परिअणे संकन्तं वल्लहत्तणं जाणिस्सदित्ति ।

राजा । निर्भिद्दले मालविकायामयमुपन्यासः शङ्कयति ।

विदूषकः । तदो ताए अणुबन्धीअमाणाए भवदो अविणओ अन्तरेण परिगदत्था किदा ।

राजा । अहो दीर्घरोषता तत्रभवत्याः । अतः परं कथय ।

विदूषकः । किं अवरं । मालविआ वउलावलिआ अ णिगलपदीओ अदिट्ठसुज्जपाआ पाआलवासं णाअकण्णआ विअ अणुहवन्ति ।

राजा । कष्टं कष्टं ।

मधुरस्वरा परभृता भ्रमरी च विबुद्धचूतसङ्गिन्यौ ।
कोटरमकालवृष्ट्या प्रबलपुरोवातया गमिते ॥ ६० ॥

अप्यत्र कस्यचिदुपक्रमस्य गतिः स्यात् ।

विदूषकः । कहं भविस्सदि । जं सारभण्डव्वावारिदा मालविश्रा देवीए संदिट्ठा । मम अङ्गुलीअमुद्दश्रं अदेक्खिश्र ण मोत्तव्वा तुए हदासा मालविश्रा वउलावलिश्रा चेत्ति ।

राजा । निःश्वस्य सपरामर्शम् । सखे किमत्र कर्तव्यं ।

विदूषकः । अत्थि एत्थ उवाओ ।

राजा । क इव ।

विदूषकः । सदृष्टिक्षेपं । कोवि अदिट्ठो सुणादि । कणे दे कहेमि । उपश्लिष्य । एव्वं विअ ।

राजा । अनुष्ठितं प्रयुज्यतां सिद्धये ।

। प्रविश्य प्रतीहारी ।

प्रतीहारी । देव पवादसअणे देवी णिसण्णा रत्तचन्दणधारिणा परिअणहत्थगदेण चन्दणेण भअवदीए विणोदीअमाणा कहाहिं चिट्ठदि ।

राजा । तस्मादस्मत्प्रयाणयोग्यो ऽयमवसरः ।

विदूषकः । भो गच्छदु भवं । अहंपि देविं पेक्खिदुं अरित्तपाणी हुविस्सं ।

राजा । जयसेनायास्तावत्संविदितं गच्छ ।

विदूषकः । तह । कर्णे । एव्वं विअ होदि । इति निष्क्रान्तः ।

राजा । तेन हि प्रवातशयनमार्गमादेशय ।

प्रतीहारी । इदो इदो देवो ।

। प्रविश्य शयनस्था देवी परिव्राजिका विभवतश्च परिवारः ।

देवी । भअवदि रमणीआ कहा । तदो तदो ।

परिव्राजिका । सदृष्टिक्षेपं । अतः परं पुनः । सदृष्टिक्षेपं । कथयिष्यामि ।

अत्रभवान्विदिशेश्वरः प्राप्तः ।

देवी । अय्यो भट्टा ॥ अभ्युत्थातुमिच्छति ॥

राजा । अलमुपचारयन्त्रणया ।

अनुचितनूपुरविरहं नार्हसि तपनीयपीठिकालम्बि ।
चरणं रुजापरीतं कलभाषिणि मां च पीडयितुं ॥ ६१ ॥

धारिणी । जेदु जेदु अय्यउत्तो ।

परिव्राजिका । विजयतां देवः ।

राजा ॥ परिव्राजिकां प्रणम्योपविश्य च ॥ देवि अपि सह्या वेदना ।

धारिणी । अत्थि मे विसेसो ।

॥ ततः प्रविशति यज्ञोपवीतबद्धाङ्गुष्ठः संभ्रान्तो विदूषकः ॥

विदूषकः । परित्ताअदु परित्ताअदु भवं । सप्पेणम्हि दट्ठो ।

॥ सर्वे विषण्णाः ॥

राजा । कष्टं कष्टं । क्व भवान्परिभ्रान्तः ।

विदूषकः । देविं देक्खिस्संत्ति आआरपुप्फकारणादो पमदवणं गदोम्हि ।

धारिणी । हद्धी हद्धी अहं एव्व जीविदसंसअणिमित्तं जादा ।

विदूषकः । तहिं असोअत्थवपुप्फकारणादो पसारिदो दक्खिणहत्थो । तदो कोडरविणिग्गदेण सप्परूविणा कालेण दंसिदोम्हि । णं एदाणि दुवे पदाणि ॥ इति दर्शयति ॥

परिव्राजिका ।

छेदो दंशस्य दाहो वा क्षतस्यारक्तमोक्षणं ।
एतानि दष्टमात्राणामायुष्याः प्रतिपत्तयः ॥ ६२ ॥

संप्रति विषवैद्यानां कर्म ।

राजा । जयसेने ध्रुवसिद्धिः क्षिप्रमाहूयताम् ।

प्रतीहारी । जं देवो आणवेदि ॥ इति निष्क्रान्ता ॥

विदूषकः । अहो पाविणा मिच्चुणा गिह्णीदोम्हि ।

राजा । मा कातरो भूः । अविषो ऽपि कदाचिद्दंशो भवेत् ।

विदूषकः । कहं ण भाइस्सं । सिमिसिमाअन्ति मे अङ्गाइं ॥ इति विषवेगं रूपयति ॥

धारिणी । हा हा दंसिदं विअरेण अवलम्बध णं ।

॥ परिव्राजिका ससंभ्रममवलम्बते ॥

विदूषकः ॥ राजानमवलोक्य ॥ भो बालपिअवअस्सोम्हि दे । अविआरेण अपुत्ताए जणणीए जोग्गक्खेमं वहेहि ।

राजा । मा भैषीः । अचिरात्त्वां वैद्यश्चिकित्सयिष्यति । स्थिरो भव ।

॥ प्रविश्य जयसेना ॥

जयसेना । आणविदो ध्रुवसिद्धी विण्णवेदि । इह ज्जेव्व गोदमो आणीअदु त्ति ।

राजा । तेन हि वर्षधरप्रतिगृहीतमेनं तत्रभवतः सकाशं प्रापय ।

जयसेना । तहा ।

विदूषकः । भोदि जीविअं ण वा । जं मए तत्तभवन्तं सेवमाणेण दे अवरद्धं तं मरिसेहि ।

धारिणी । दीहाउसो होहि ।

॥ निष्क्रान्तो विदूषकः प्रतीहारी च ॥

राजा । प्रकृतिभीरुस्तपस्वी । ध्रुवसिद्धेरपि यथार्थनाम्नः सिद्धिं न मन्यते ।

॥ प्रविश्य जयसेना ॥

जयसेना । जेदु जेदु भट्टा । धुवसिद्धी विणवेदि । उदकुम्भविधाणेण सप्पमुद्दग्रं कप्पिदव्वं । ता ग्रण्णीसीग्रदुत्ति ।

धारिणी । इदं सप्पमुद्दग्रं ग्रङ्गुलीग्रग्रं । पच्छा मह हत्थे देहि णं ।

राजा । जयसेने कर्मसिद्धावाशु प्रतिपत्तिमानय ।

जयसेना । जं देवो ग्राणवेदि ॥ इति निष्क्रान्ता ॥

परिव्राजिका । यथा हृदयमाचष्टे तथा निर्विषो गौतमः ।

राजा । भूयादेवं ।

॥ प्रविश्य जयसेना ॥

जयसेना । जेदु जेदु भट्टा । णिव्वुत्तविसवेगो गोदमो मुहुत्तेण पकिदित्थो संवुत्तो ।

धारिणी । दिट्ठिग्रा वच्चणीग्रादो मुत्तम्हि ।

प्रतीहारी । एसो उण वाहतग्रो ग्रमच्चो विणवेदि । राग्रकज्जं बहु मन्तिदव्वं । दंसणेण ग्रणुग्गहं इच्छामित्ति ।

धारिणी । गच्छदु ग्रज्जउत्तो कज्जसिद्धीए ।

राजा । देवि ग्रातपाक्रान्तो ऽयमुद्देशः । शीतक्रियास्य प्रशस्ता । तदन्यत्र नीयतां शयनीयं ।

धारिणी । पालिग्रा ग्रज्जउत्तवग्रणं ग्रणुचिट्ठध ।

॥ परिजनसमापक्रान्तः । निष्क्रान्ता देवी परिजनश्च ॥

राजा । जयसेने गूढेन पथा प्रमदवनं प्रापय ।

जयसेना । एदु एदु देवो ।

राजा । जयसेने ननु समाप्तकार्यो गौतमः ।

जयसेना । अहइ ।

राजा ।

इष्टाधिगमनिमित्तं प्रयोगमेकान्तसाध्यमपि मत्वा ।
संदिग्धमेव सिद्धौ कातरमाशङ्कते चेतः ॥ ६३ ॥

॥ प्रविश्य विदूषकः ॥

विदूषकः । दिट्ठ दिट्ठ भवं । सिद्धाणि दे मङ्गलकम्माणि ।

राजा । जयसेने त्वमपि नियोगमशून्यं कुरु ।

जयसेना । जं देवो आणावेदि ॥ इति निष्क्रान्ता ॥

राजा । गौतम ननु माधविका न खलु किंचिद्विचारितमनया ।

विदूषकः । देवीए अङ्गुलीअमुद्दअं देक्खिअ कहं विआरेदि ।

राजा । न खलु मुद्रामधिकृत्य ब्रवीमि । तयोर्द्वयोः किंनिमित्तो मोक्षः किं वा देव्या परिजनमतिक्रम्य भवान्संदिष्ट इत्येवमनया प्रष्टव्यं ।

विदूषकः । णं पुच्छिदोम्हि । पुणो मन्दस्सवि मे तक्कं पच्चुप्पण्णं उत्तरं आसि ।

राजा । कथ्यतां ।

विदूषकः । भणिदा मए । देव्वचिन्तएहिं विण्णाविदो राआ सोवसग्गं वो णक्खत्तं । सव्वबन्धमोक्खो करीअदुत्ति । तं सुणिअ देवीए इरावदीए चित्तं रक्खन्तीए राआ किल मोआअदित्ति अहं संदिट्ठोत्ति । तदो जुज्जदित्ति ताए संवादिदो अत्थो ।

राजा ॥ विदूषकं परिष्वज्य ॥ सखे प्रियो ऽहं तव ।

न हि बुद्धिगुणेनैव सुहृदामर्थदर्शनं ।
कार्यसिद्धिपथः सूक्ष्मः स्नेहेनाप्युपलभ्यते ॥ ६४ ॥

॥ प्रविश्य जयसेना ॥

जयसेना । जेदु जेदु भट्टा । धुवसिद्धी विणवेदि । उदकुम्भविधाणेण सप्पमुद्दग्रं कप्पिदव्वं । ता ग्रणेसीग्रदुत्ति ।

धारिणी । एदं सप्पमुद्दग्रं अङ्गुलीग्रग्रं । पच्छा मह हत्थे देहि णं ।

राजा । जयसेने कर्मसिद्धावाशु प्रतिपत्तिमानय ।

जयसेना । जं देवो आणवेदि ॥ इति निष्क्रान्ता ॥

परिव्राजिका । यथा हृदयमाचष्टे तथा निर्विषो गौतमः ।

राजा । भूयादेवं ।

॥ प्रविश्य जयसेना ॥

जयसेना । जेदु जेदु भट्टा । णिव्वुत्तविसवेगो गोदमो मुहुत्तेण पकिदित्थो संवुत्तो ।

धारिणी । दिट्ठिग्रा वचणीग्रादो मुत्तम्हि ।

प्रतीहारी । एसो डण वाहतग्रो ग्रमच्चो विणवेदि । राग्रकज्जं बहु मन्तिदव्वं । दंसणेण अणुग्गहं इच्छामित्ति ।

धारिणी । गच्छदु अज्जउत्तो कज्जसिद्धीए ।

राजा । देवि आतपाक्रान्तो ऽयमुद्देशः । शीतक्रियास्य प्रशस्ता । तदन्यत्र नीयतां शयनीयं ।

धारिणी । पालिग्रा अज्जउत्तवग्रणं अणुचिट्ठध ।

॥ परिजनस्तथाप्रक्रान्तः । निष्क्रान्ता देवी परिजनश्च ॥

राजा । जयसेने गूढेन पथा प्रमदवनं प्रापय ।

जयसेना । एदु एदु देवो ।

राजा । जयसेने ननु समाप्तकार्यो गौतमः ।

जयसेना । अहइं ।

राजा ।

इष्टाधिगमनिमित्तं प्रयोगमेकान्तसाध्यमपि मत्वा ।
संदिग्धमेव सिद्धौ कातरमाशङ्कते चेतः ॥ ६३ ॥

॥ प्रविश्य विदूषकः ॥

विदूषकः । जेदु जेदु भवं । सिद्धाणि दे मङ्गलकम्माणि ।

राजा । जयसेने त्वमपि नियोगमशून्यं कुरु ।

जयसेना । जं देवो आणावेदि ॥ इति निष्क्रान्ता ॥

राजा । गौतम क्षुद्रा माधविका न खलु किंचिद्विचारितमनया ।

विदूषकः । देवीए अङ्गुलीअमुद्दं देक्खिअ कहं विआरेदि ।

राजा । न खलु मुद्रामधिकृत्य ब्रवीमि । तयोर्द्वयोः किंनिमित्तो मोक्षः किं वा देव्या परिजनमतिक्रम्य भवान्संदिष्ट इत्येवमनया प्रष्टव्यं ।

विदूषकः । णं पुच्छिदोम्हि । पुणो मन्दस्सवि मे तक्के पच्चुप्पणं उत्तरं आसि ।

राजा । कथ्यतां ।

विदूषकः । भणिदा मए । देव्वचिन्तएहिं विण्णाविदो राआ सोवसग्गं वो णक्खत्तं । सव्वबन्धमोक्खो करीअदुत्ति । तं सुणिअ देवीए इरावदीए चित्तं रक्खन्तीए राआ किल मोअअदित्ति अहं संदिट्ठोत्ति । तदो जुज्जदित्ति ताए संवादिदो अत्थो ।

राजा ॥ विदूषकं परिष्वज्य ॥ सखे प्रियो ऽहं तव ।

न हि बुद्धिगुणेनैव सुहृदामर्थदर्शनं ।
कार्यसिद्धिपथः सूक्ष्मः स्नेहेनाप्युपलभ्यते ॥ ६४ ॥

विदूषकः । तुवरदु भवं । समुद्दगेहके सहीसहिदं मालविअं ठाविअ भवन्तं पच्चुग्गदोम्हि ।

राजा । अहमेनां संभावयामि । गच्छाग्रतः ।

विदूषकः । एदु एदु भवं ॥ परिक्रम्य ॥ एदं समुद्दगेहकं ।

राजा ॥ साशङ्कं ॥ वयस्य एषा कुसुमावचयव्यग्रहस्ता सख्यास्त इरावत्याः परिचारिका चन्द्रिका संनिकृष्टमागच्छति । इतस्तावदावां भित्तिगूढौ भवावः ।

विदूषकः । अहो कुम्भीलएहिं कामुएहिं च परिहरणीआ चन्दिआ ।

॥ उभौ यथासमर्थितं कुरुतः ॥

राजा । कथं नु ते सखी मां प्रतिपालयति । एह्येनां गवाक्षमाश्रित्य यावदवलोकयामि ।

विदूषकः । तहा ।

॥ उभौ विलोकयन्तौ स्थितौ ॥

॥ प्रविष्टा मालविका बकुलावलिका च ॥

बकुलावलिका । सहि पणम भट्टारं ।

मालविका । णमो दे जो पासदो पेक्खीअदि ।

राजा । शङ्के मे प्रतिकृतिं निर्दिशति ।

मालविका ॥ सहर्षं द्वारमवलोक्य ॥ हला मं विप्पलम्भेसि ।

राजा । हर्षविषादाभ्यामत्रभवत्याः प्रीतोऽस्मि ।

> सूर्योदये भवति या सूर्यास्तमये च पुण्डरीकस्य ।
> वदनेन सुवदनायास्ते समवस्थे क्षणादूढे ॥ ६५ ॥

बकुलावलिका । णं एस चित्तगदो भट्टा ।

उभे । प्रणिपत्य । जेदु जेदु भट्टा ।

मालविका । तर्हि संभमे ठिदा भट्टिणो हूवस्स ण तह वित्त पहम्हि जह अज्ज मए भाविदो अवितणहदंसणो भट्टा ।

विदूषकः । सुदं भवदा । ण किं अत्तभोदी तुए जह दिट्ठा तह ण दिट्ठो भवं । मुधा दाणिं मञ्जूसा विअ रअणभाण्डं जोव्वणगव्वं वहेसि ।

राजा । सखे कुतूहलवानपि निसर्गशालीनः स्त्रीजनः । पश्य

कात्स्न्र्येन निर्वर्णयितुं च रूपं
इच्छन्ति तत्पूर्वसमागमानां ।
ननु प्रियेषायतलोचनानां
समग्रवर्तीनि विलोचनानि ॥ ६६ ॥

मालविका । हला का एसा पासपरिवत्तिदवअणेण भट्टिणा सिणिद्धाए दिट्ठीए णिज्झाअदि ।

बकुलावलिका । णं इअं पासगदा इरावदी ।

मालविका । सहि अदक्खिणो विअ मे भट्टा पडिभादि जो सव्वं देवीअणं उज्झिअ एक्काए मुहे बद्धलक्खो ।

बकुलावलिका । आत्मगतं । चित्तगदं भट्टारं परमत्थदो संकप्पिअ असूइस्सदि । भोदु कीलइस्सं दाव एदाए । प्रकाशं । हला भट्टिणो वल्लहा एसा ।

मालविका । तदो किं दाणिं अत्ताणं आआसिअ । इति सासूयं पराङ्मुखी ।

राजा । सखे पश्य पश्य ।

भ्रूभङ्गभिन्नतिलकं स्फुरिताधरोष्ठं
सासूयमाननमितः परिवर्तयन्त्या ।

कान्तापराधविषयेऽप्यनया विनेतुः
संदर्शितेव ललिताभिनयस्य शिक्षा ॥ ६७ ॥

विदूषकः । अणुणअसज्जा दाणिं होहि ।

मालविका । अज्ज गोदमो पच्छा एव्व सेवदि णं ॥ इति पुनः स्थानान्तराभिमुखी भवितुमिच्छति ॥

बकुलावलिका ॥ मालविकां रुद्ध्वा ॥ ण हि ण हि । कुविदा दाणिं तुमं ।

मालविका । जदि चिरं कुविदं एव्व मं मणासि एस पच्चाणी अदु कोबो ।

राजा ॥ उपेत्य ॥

कुप्यसि कुवलयनयने चित्रार्पितचेष्टया कथय किमिदं मे ।
ननु तव साक्षादयमहमनन्यसाधारणो दासः ॥ ६८ ॥

बकुलावलिका । देदु देदु भट्टा ।

मालविका ॥ आत्मगतं ॥ कहं चित्तगदो भट्टा मए असूइदो ॥ प्रकाशं सव्रीडमवनमञ्जलिं करोति ॥

॥ राजा मदनकातर्यं रूपयति ॥

विदूषकः । किं भवं उदासीणो विअ ।

राजा । अविश्वसनीयत्वात्सख्यास्ते ।

विदूषकः । अत्तभोदीए कहं तव अविस्सासो ।

राजा । श्रूयतां ।

पथि नयनयोः स्थित्वा स्थित्वा तिरोभवति क्षणा
त्सरति सहसा बाह्वोर्मध्यं गताप्यबला सती ।
मनसिजरुजा क्लिष्टस्यैवं समागममायया
कथमपि सखे विश्रब्धं स्यादिमां प्रति मे मनः ॥ ६९ ॥

बकुलावलिका । सहि बहुसो किल भट्टा विप्पलद्धो । ता अत्ता वीसस्सणिज्जो करीअदु ।

मालविका । मम उण मन्दभाआए सिविणसमागमोवि भट्टिणो दुल्लहो आसि ।

बकुलावलिका । देदु भट्टा देहि से उत्तरं ।

राजा ।

उत्तरेण किमात्मैव पञ्चबाणाग्निसाक्षिकं ।
तव सख्यै मया दत्तो न सेव्यः सेविता रहः ॥ ३० ॥

बकुलावलिका । अणुग्गहीदम्हि ।

विदूषकः ॥ परिक्रम्य ससंभ्रमं ॥ बउलावलिए असोअपल्लवाइं अहिलङ्घिदुं इच्छदि हरिणी । एहि णिवारेम णं ।

बकुलावलिका । तह ॥ इति प्रस्थिता ॥

राजा । एवमेवास्मिन्प्रकरणेऽपि अविलम्बितेन भवितव्यं ।

विदूषकः । एव्वंपि गादमो णिद्दिसीअदि ।

बकुलावलिका । अज्जगोदम अहं अप्पआसे चिट्ठामि । तुमं दुआररक्खओ होहि ।

विदूषकः । जुज्जदि ।

॥ निष्क्रान्ता बकुलावलिका ॥

विदूषकः । इमं दाव फलिहत्थम्भं संसिदो भोमि ॥ तथा कृत्वा ॥ अहो सुहप्फरिसदा सिलाविसेसस्स ॥ इति निद्रायते ॥

॥ मालविका ससाध्वसं तिष्ठति ॥

राजा । विसृज सुन्दरि संगमसाध्वसं
तव चिरात्प्रभृति प्रणयोन्मुखे ।

परिगृह्णाण गते सहकारतां
त्वमतिमुक्तलताचरितं मयि ॥ ७१ ॥

मालविका । देवीभग्रादो ग्रत्तणोवि पिग्रं कादुं ण पारेमि।

राजा । न भेतव्यं ।

मालविका ॥ सोपालम्भं ॥ जो ण भाग्रदि सो मए भट्टिणीदंसणे दिट्ठसमावत्थो भट्टा ।

राजा ।

दाक्षिण्यं नाम बिम्बोष्ठि नायकानां कुलव्रतं ।
तन्मे दीर्घाक्षि ये प्राणास्ते त्वदाशानिबन्धनाः ॥ ७२ ॥

तदनुगृह्यतां चिरानुरक्तो ऽयं जनः ॥ इति संश्लेषमुपनयति ॥

॥ मालविका परिहरति नाट्येन ॥

राजा । रमणीयः खलु नवाङ्गनानां मदनविषयावतारः । एषा हि

हस्तं कम्पयते रुणद्धि रसनाव्यापारलोलाङ्गुलीः
स्वौ हस्तौ नयति स्तनावरणतामालिंग्यमाना बलात् ।
पातुं पक्ष्मलनेत्रमुन्नमयतः साचीकरोत्याननं
व्याजेनाप्यभिलाषपूरणसुखं निर्वर्तयत्येव मे ॥ ७३ ॥

॥ ततः प्रविशतीरावती निपुणिका च ॥

इरावती । णिउणिए सच्चं तुमं परिगदत्था चन्दिग्राए । समुद्दगिहकालिन्दसइदो ग्रज्जगोदमो दिट्ठोत्ति ।

निपुणिका । ग्रणहा कहं भट्टिणीए विण्णवीग्रदि ।

इरावती । तेण हि तहिं एव्व गच्छम्ह संसग्रादो मुत्तं पि ग्रवग्रस्सं पुच्छिदुं च ।

निपुणिका । सावसेसं विश्र भट्टिणीए वश्रणं ।

इरावती । अण्णं च । चित्तगदं अज्जउत्तं पसादइस्सं ।

निपुणिका । अह दाणिं कहं णु भट्टा एव्वं श्रणुणीश्रदि ।

इरावती । मुद्धे जारिसो चित्तगदो तारिसो एव्व श्रपासेकलादि अण्णो अज्जउत्तो । केवलं उवश्रारादिक्कमं पमज्जिदुं अश्रं श्रारम्भो ।

निपुणिका । इदो इदो भट्टिणी ।

॥ उभे परिक्रामतः ॥

॥ प्रविश्य चेटी ॥

चेटी । जेदु जेदु भट्टिणी । देवी भणादि । ण एसो मच्छरस्स कालो तव बहुमाणं वड्ढेदुं । इश्रं वश्रस्सिश्राए सह णिश्रलबन्धणे किदा मालविश्रा । जदि श्रणुमणेसि अज्जउत्तंपि तव किदे विणा वइस्सं ।

इरावती । णाश्ररिए विण्णवेहि देविं । काश्रो वश्रं भट्टिणीणीदिं जेदुं । परिश्रणाणिग्गहेण मइ दंसिदो श्रणुग्गहो । कस्स वा पसाएण श्रश्रं जणो वड्ढदित्ति ।

चेटी । तह ॥ इति निष्क्रान्ता ॥

निपुणिका ॥ परिक्रम्यावलोक्य च ॥ एस दुवारे समुद्दगेहकस्स विपणिगदो विश्र पुसक्को गोदमो श्रासीणो एव्व णिद्दाश्रदि ।

इरावती । किं णु खु श्रश्चाहिदं । सावसेसो विश्र विसविश्रारो भवे ।

निपुणिका । पसण्णमुहवण्णो दीसदि । श्रवि श्र धुवसिद्धिणा चिइस्सिदो । ता से असङ्कणिज्जं पावं ।

विदूषकः ॥ उत्स्वप्नायते ॥ भोदि मालविए ।

निपुणिका । सुदं भट्टिणीए । कस्स वा एसो अत्तणिश्रो ।

अब्भवदारिअसदावे अविदग्धो सकामो । इदो सव्वं कालं सोत्थिव अणामोदरहिं कुविअं पुरिअ संपदं मालविअं सिविणाविदि ।

विदूषकः । इरावदिं अदिक्कमन्ती होहि ।

निपुणिका । इदं अघादिदं । भुअंगभीअं बम्हबन्धुं इमिणा भुअंगकुडिलेण अत्तणो दण्डकट्ठेण अन्तरिदा ताडइस्सं ।

इरावती । अरुहदि किदग्घो सप्पदंसणं ।

॥ निपुणिका विदूषकस्योपरि दण्डकाष्ठं पातयति ॥

विदूषकः ॥ सहसा प्रबुध्य ॥ अविहा अविहा । दव्वीकरो मे उवरि परिपडिदो ।

राजा ॥ सहसोपसृत्य ॥ न भेतव्यं न भेतव्यं ।

मालविका ॥ अनुसृत्य ॥ मा दाव सहसा णिक्कमिस्ससि । सप्पो त्ति भणादि ।

इरावती । हद्धी हद्धी । भट्टा दाव इदो एव्व धावदि ।

विदूषकः ॥ यथार्थं ॥ कहं दण्डकट्ठं इदं । अहं पुण जाणे । जं मए केदअकण्डअहिं दंसं करिअ सप्पस्स अअसो किदं तं मे फलिदं त्ति ।

॥ ततः प्रविशति पटाक्षेपेण बकुलावलिका ॥

वकुलावलिका । मा खु भट्टा पविसदु । इह कुडिलगई सप्पो विअ दीसदि ।

इरावती ॥ राजानं सहसोपसृत्य ॥ अवि णिव्विग्घमणोरहो दिवासंकेदो मिहुणस्स ।

॥ सर्वे इरावतीं दृष्ट्वा संभ्रान्ताः ॥

राजा । प्रिये अपूर्वो ऽयमुपचारः ।

इरावती । बउलावलिए उट्ठाहि। अविसश्रा संवुत्ता दे पइण्णा ।

बकुलावलिका । पसीददु भट्टिणी । किं मए किदंत्ति देवो पुच्छिदव्वो । ददुरा वाहरन्दित्ति किं देवो पुढविं वरिसिदुं सुम रेदि ।

विदूषकः । मा दाव भोदीए दंसणमित्तेण अत्तभवं पणिवादलङ्घणं विसुमरिदो भोदि । तुमं पुण पसादं ण गेण्हसि ।

इरावती । कुविदावि अहं किं करइस्सं ।

राजा । एवमेतत् । अस्थाने कोप इत्यनुपपन्नं त्वयि ।

कदा मुखं वरतनु कारणादृते
तवागतं क्षणमपि कोपपात्रताम् ।
अपर्वणि ग्रहकलुषेन्दुमण्डला
विभावरी कथय कथं भविष्यति ॥ ७४ ॥

इरावती । अत्थाणेत्ति सुट्ठु अवधारिदं अज्जउत्तेण । अण्णसंकेदेसु अम्हाणं भाग्रधेएसु जदि उण कुप्पे ण अहं हस्सा भवे ।

राजा । त्वमन्यथा कल्पयसि । अहं पुनः सत्यमेव कोपस्थानं न पश्यामि । कुतः ।

नार्हति कृतापराधो ऽप्युत्सवदिवसेषु परिजनो बन्धं ।
इति मोचिते मयैते प्रणिपतितुं मामुपगते च ॥ ७५ ॥

इरावती । णिउणिए गच्छिअ देविं विण्णवेहि । दिट्ठं पडिवक्खवादित्तणं । अवहिदं मे हिअअं अज्जेत्ति ।

निपुणिका । तह ॥ इति निष्क्रान्ता ॥

विदूषकः ॥ आत्मगतं ॥ अणत्थो संपडिदो बन्धणब्भट्ठो गेहकवोदओ बिडालिआए आलोए पडिदो ।

॥ प्रविश्य निपुणिका ॥

निपुणिका । देवि जदिच्छादिट्ठाए माहविआए आचक्खिदं । एव्वं णिमित्तं ॥ इति कर्णे कथयति ॥

इरावती ॥ आत्मगतं ॥ उववण्णं सव्वं एव्व । बम्हबन्धुणा उब्भिण्णो पओओ ॥ विदूषकं विलोक्य प्रकाशं ॥ इमं अस्स कामतन्तसचिवस्स बम्हबन्धुणो णीदी ।

विदूषकः । भोदि जदि णीदीए एक्कंपि अक्खरं पढेअं णं अत्तभवं संसिदो भवे ।

राजा ॥ अपवार्य ॥ कथं नु खल्वस्मात्संकटान्मोच्यावहे ।

॥ प्रविश्य साक्षेपा जयसेना ॥

जयसेना । देव कुमारी वसुलच्छी कन्दुअं अणुधावन्ती पिङ्गलवाणरेण अलिअं वित्तासिदा । अङ्कणिसण्णा देवीए पवादकिसलअं विअ वेवमाणा ण किंपि पडिबज्जादि ।

राजा । कष्टं कष्टं । कातरो बालभावः ।

इरावती ॥ सावेगं ॥ तुवरदु तुवरदु अज्जउत्तो णं समासासइदुं मा से संदावजणिदो विआरो वड्ढदु ।

राजा । अहमेनां संज्ञापयामि ॥ इति सत्वरं निष्क्रामति ॥

विदूषकः । साहु रे पिङ्गलवाणर साहु । परित्तादो तुए सवक्खो ।

॥ निष्क्रान्तो राजा विदूषकोऽरावती निपुणिका प्रतीहारी च ॥

मालविका । देविं चिन्तिअ वेवइ मे हिअअं । ण आणे संपदि किं अदो अणुभविदव्वं भविस्सदित्ति ।

॥ नेपथ्ये ॥ अच्चरिअं अच्चरिअं । अपुणो पवुत्ते दोहलस्स मउले

हिं संणद्धो तवणीश्रासोश्रो । जाव देवीए णिवेदेमि ।

॥ उभे श्रुत्वा प्रहृष्टे ॥

वकुलावलिका । श्रासासदु सही । सच्चपइण्णा देवी ।

मालविका । तेण श्रहं पमदवणपालिश्राए पिढ़दो भोमि ।

॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

॥ इति चतुर्थो ऽङ्कः ॥

॥ ततः प्रविशत्युद्यानपालिका ॥

उद्यानपालिका । उवक्खित्तो मए सक्कारविहिणा तवणीआसोअस्स भित्तिवेदिआबन्धो । जाव अणुचिट्ठिदणिओअं अत्ताणं देवीए णिवेदेमि ॥ परिक्रम्य ॥ अहो देव्वस्स अणुकम्पणीआ मालविआ । तस्सिं तह चण्डिआ देवी इमिणा असोअदोहलवुत्तन्तेण पसादुम्मुही भविस्सदि । कहिं णु खु भवे देवी ॥ विलोक्य ॥ अम्मो एसो देवीए परिअणब्भन्तरो किंपि जदुमुद्दालञ्छिदं मञ्जूसं गेण्हिअ चउस्सालादो खुज्जो णिक्कमदि । पुच्छिस्सं दाव णं ।

॥ ततः प्रविशति यथानिर्दिष्टहस्तः कुब्जः ॥

उद्यानपालिका । सारस कहिं पत्थिदोसि ।

सारसः । महुअरिए विज्जाचरिआणं बम्हणाणं इमं णिच्चदक्खिणामासिआअं अज्जपुरोहिदस्स हत्थं पावइस्सं ।

मधुकरिका । अह किं णिमित्तं ।

सारसः । जदा पहुदि सुदं सेणावदिणा । जणतुरंगरक्खणे णिउत्तो भट्टिदारओत्ति । तस्स आउसत्थं अट्ठसदसुवण्णपरिमाणं दक्खिणा एहिं पडिग्गा होदि ।

मधुकरिका । अह कहिं देवी किं वा अणुचिट्ठदि ।

सारसः । मङ्गलगेहके आसणत्था विदब्भविसआदो भाउणा वीरसेणेण पेसिदं लेहं लिपिअरेहिं वाचीअमाणं सुणादि ।

मधुकरिका । को उण विदब्भराअवुत्तन्तो सुणीअदि ।

सारसः । वसीकिदो किल वीरसेणप्पमुहेहिं दण्डचक्केहिं भट्टिणो विदब्भणाहो । मोइदो किल से दाआदो माहवसेणो । दूदो अ महासाराणि रअणवाहणाणि सिप्पिदारिआभूइट्ठं परिअणं च उवाअणीकरिअ भट्टिणो सआसं पेसिदो । सो किल भट्टारअं पेक्खिस्सदि ।

मधुकरिका । गच्छ अणुचिट्ठ अत्तणो णिओअं । अहंपि देविं पेक्खिस्सं ।

॥ इति निष्क्रान्तौ ॥

॥ प्रवेशकः ॥

॥ ततः प्रविशति प्रतीहारी ॥

प्रतीहारी । आणत्तम्हि देवीए असोअसक्कारव्वावुडाए । विण्णवेहि अज्जउत्तं । इच्छामि अज्जउत्तेण सह असोअरुक्खस्स पसूणलच्छिं पच्चक्खीकादुं त्ति । ता जाव धम्मासणगदं देवं पडिवालेमि ॥ इति परिक्रामति ॥

॥ नेपथ्ये ॥

वैतालिकौ । दिष्ट्या दण्डेनैवारिशिरःसु वर्तते देवः ।

प्रथमः ।

परभृतकलव्याहारेषु त्वमात्तरतिर्मधुं
नयसि विदिशातीरोद्यानेष्वनङ्ग इवाङ्गवान् ।
विजयकरिणामालानाङ्कैरुपोढबलस्य ते
वरद वरदारोधो वृक्षैः सहावनतो रिपुः ॥ ७६ ॥

द्वितीयः ।

विरचितपदं वीरप्रीत्या सुरोपमसूरिभि
श्चरितमुभयोर्मध्ये कृत्य स्थितं क्रथकैशिकान् ।
तव कृतवतो दण्डानीकैर्विदर्भपतेः श्रियं
परिघगुरुभिर्दोर्भिर्विष्णोः प्रसह्य च रुक्मिणीं ॥ ७७ ॥

प्रतीहारी । एसो जअसद्दसूइदप्पत्थाणो भट्टा इदो एव्व आअ
च्छदि । अहंपि दाव इमस्स मुहादो समोसरिअ एदं मुहालिन्दतो
रणं समस्सिदा भोमि । इत्येकान्ते स्थिता ।

। प्रविश्य सवयस्यो राजा ।

राजा ।

कान्तां विचिन्त्य सुलभेतरसंप्रयोगां
श्रुत्वा विदर्भपतिमानमितं बलैश्च ।
धाराभिरातप इवाभिहतं सरोजं
दुःखायते च हृदयं सुखमश्नुते च ॥ ७८ ॥

विदूषकः । इह पेक्खामि एकन्तसुहिदो भवं भविस्सदित्ति ।

राजा । कथमिव ।

विदूषकः । अज्ज किल देवीए धारिणीए पण्डिदकोसिआ भ
णिदा । भअवदि तुमं जदि पसाहणगव्वं वहेसि दंसेहि दाव मा

लविआए सरीरे विवाहणेवत्थंत्ति । तदा सविसेसकोदूहलं अलं किदा मालविआ तत्तभोदीए । कदावि पूरए भवदो मणोरहं ।

राजा । सखि मदपेक्षामनुप्राप्यानया धारिण्या पूर्वचरितैः संभाव्यत एवैतत् ।

प्रतीहारी । उपगम्य । जेदु जेदु देवो । देवी विण्णवेदि । तवणी असोअस्स कुसुमुग्गमसिरिं अज्जउत्तेण सह पच्चक्खीकादुं इच्छामित्ति ।

राजा । ननु तत्रैव देवी ।

प्रतीहारी । अहइं । जहा तुह संमाणसुहं अन्तेउरं विसज्जिअ मालविआपुरोएण अत्तणो परिअणेण सह देवं पडिवालेदि ।

राजा । सहर्षं विदूषकं विलोक्य । जयसेने गच्छाग्रतः ।

प्रतीहारी । एदु एदु देवो । इति परिक्रामति ।

विदूषकः । विलोक्य । भो वअस्स किंचि परिवुत्तजोव्वणो विअ वसन्तो पमदवणे लक्खीअदि ।

राजा । यदाह भवान् ।

अग्रे विकीर्णकुरवकफलजालकक्षीयमानसहकारं ।
परिणाममुखमिदमृतोरुत्सुकयति यौवनं चेतः ॥ ७९ ॥

विदूषकः । भो अअं सो दिण्णणेवत्थो विअ कुसुमत्थवएहिं तवणीआसोओ । आलोएदु भवं ।

राजा । स्थाने खलु प्रसवमन्थरो ऽभूद्यमनन्यसाधारणीं शोभां पुष्यति । पश्य

सर्वाशोकलतानां प्रथमं सूचितवसन्तविभवानां ।
निर्वृत्तदोहदे ऽस्मिन्संक्रान्तानीव मुकुलानि ॥ ८० ॥

विदूषकः । तह वीसद्धो होहि । अम्हासु तहगदेसुवि धारि

णी पासपरिवत्तिग्रं मालविग्रं ग्रणुमण्णेदि ।

राजा ॥ सहर्षं ॥ पश्य पश्य सखे ।

मामियमभ्युत्तिष्ठति देवी विनयादनूत्थिता प्रियया ।
विस्मृतहस्तकमलया नरेन्द्रलक्ष्म्या वसुमतीव ॥ ८१ ॥

॥ ततः प्रविशति धारिणी मालविका परिव्राजिका विभवतश्च परिवारः ॥

मालविका ॥ ग्रात्मगतं ॥ जाणामि णिमित्तं कोदुग्रालंकारस्स । तह् वि मे हिग्रग्रं विसिणीपत्तगदं विग्र सलिलं वेवदि । दक्खिणेदरं णाग्रणं ग्र बहुसो फुरइ ।

विदूषकः । भो वग्रस्स विवाहणेवत्थेण सविसेसं खु सोहदि ग्रत्तभोदी मालविग्रा ।

राजा । पश्याम्येनां । एषा

अनतिलम्बिदुकूलनिवासिनी
लघुभिराभरणैः प्रतिभाति मे ।
उडुगणैरुदयोन्मुखचन्द्रिका
हृतहिमैरिव चैत्रविभावरी ॥ ८२ ॥

धारिणी ॥ उपेत्य ॥ जेदु जेदु ग्रज्जउत्तो ।

विदूषकः । वड्डदु भोदी ।

परिव्राजिका । विजयतां देवः ।

राजा । भगवति ग्रभिवादये ।

परिव्राजिका । ग्रभिप्रेतसिद्धिरस्तु ।

देवी ॥ सस्मितं ॥ ग्रज्जउत्त एस दे ग्रम्हेहिं तरुणीजणसहाग्रस्स ग्रसोग्रो संकेदगेहग्रो संकप्पिदो ।

विदूषकः । भो ग्राराहिग्रोसि ।

राजा । सव्रीडमशोकमभितः परिक्रामन् ।

नायं देव्या भाजनत्वं न नेयः
सत्काराणामीदृशानामशोकः ।
यः सावज्ञो माधवश्रीनियोगे
पुष्पैः शंसत्यादरं त्वत्प्रयत्ने ॥ ८३ ॥

विदूषकः । भो वीसद्धो भविअ जोव्वणवदिं पेक्ख ।

धारिणी । कं ।

विदूषकः । तवणीश्रासोश्रस्स कुसुमसोहं ।

। सर्वे उपविशन्ति ।

राजा । मालविकां विलोक्यात्मगतं । कष्टः खलु संनिधिवियोगः ।

अहं रथाङ्गनामेव प्रिया सहचरीव मे ।
अननुज्ञातसंपर्का धारिणी रजनीव नौ ॥ ८४ ॥

। प्रविश्य कञ्चुकी ।

कञ्चुकी । जयतु जयतु देवः । अमात्यो विज्ञापयति । तस्मिन्विदर्भराजोपायने द्वे शिल्पकारिके मार्गपरिश्रमादलघुशरीरे इति कृत्वा न प्रवेशिते । संप्रति देवोपस्थानयोग्ये । तदाज्ञां देवो दातुमर्हति ।

राजा । प्रवेशय ते ।

कञ्चुकी । यदाज्ञापयति देवः । इति निष्क्रम्य ताभ्यां सह प्रविष्टः । इत इतो भवत्यौ ।

प्रथमा । आत्मगतं । हला रमणीए अपुव्वं विअ इमं राअउलं पविसन्तीए मे पसीददि हिअअं भत्तसंगदो अय्या ।

द्वितीया । जोसिणिए मज्झवि एव्वं । अत्थि खु लोअप्पवादो ।

आगामि सुहं दुक्खं वा हिअअसमवत्था कहेदित्ति ।

प्रथमा । सच्चो दाणिं होदु ।

कञ्चुकी । एष देव्या सह देवस्तिष्ठति । उपसर्पतां भवत्यौ ।

॥ उभे उपसर्पतः । चेट्यौ मालविकां परिव्राजिकां च दृष्ट्वा परस्परमवलोकयतः ॥

उभे ॥ प्रणिपत्य ॥ जेदु जेदु भट्टा । जेदु जेदु भट्टिणी ॥ इत्यासनयोर्भ प्रविष्टे ॥

राजा । कस्यां कलायामभिविनीते भवत्यौ ।

उभे । भट्टा संगीदए अब्भन्तरम्ह ।

राजा । देवि गृह्यतामनयोरन्यतरा ।

धारिणी । मालविए इदो । दक्खदरा संगीदसहाइणी दे का रुभादि ।

उभे ॥ मालविकां दृष्ट्वा ॥ अम्मो भट्टिदारिआ । जेदु जेदु भट्टिदारिआ ॥ इति प्रणिपत्य तया सह बाष्पं विसृजतः ॥

॥ सर्वे विलोकयन्ति ॥

राजा । के भवत्यौ का चेयं ।

प्रथमा । अम्हाणं भट्टिदारिआ ।

राजा । कथमिव ।

उभे । सुणादु भट्टा । जो सो भट्टिणा विजअदण्डेहिं विदब्भणाहं वसीकरिअ बन्धणादो मोइदो कुमारो माहवसेणो णाम । तस्स इअं कणीअसी बहिणिआ मालविआ णाम ।

धारिणी । कहं राअदारिआ इअं । चन्दणं खु मए पादुआवदेसेण दूसिदं ।

राजा । अथात्रभवती कथमित्थंभूता ।

मालविका ॥ निःश्वस्यात्मगतं ॥ विहिणिओएण ।

द्वितीया । भट्टिदारिआदुवस गदे भट्टिदारए माहवसेणो तस्स अग्गजेण अज्जसुमदिणा अम्हाणं परिअणं उज्झिअ गूढं आणीदा एसा ।

राजा । श्रुतपूर्वं मयैतत् । ततस्ततः ।

द्वितीया । भट्टा अदो अवरं ण आणामि ।

परिव्राजिका । अतः परमहं मन्दभागिनी कथयिष्यामि ।

उभे । भट्टिदारिए अज्जकोसिईए विअ सरसंजोगो । णं सा एव्व ।

मालविका । अहइं ।

उभे । इदिवेसधारिणी अज्जकोसिई दुक्खेण विभावीअदि । भअवदि णमो दे ।

परिव्राजिका । स्वस्ति भवतीभ्यां ।

राजा । कथमाप्तवर्गो ऽयं भगवत्याः ।

परिव्राजिका । एवमेतत् ।

विदूषकः । तेण कहेदु दाणिं भअवदी अत्तभोदीवुत्तन्तं दाव असेसं ।

परिव्राजिका । सविकूर्व । तावच्छ्रूयतां । माधवसेनसचिवं ममाग्रजं सुमतिमवगच्छ ।

राजा । उपलक्षितः । ततस्ततः ।

परिव्राजिका । इमां तथागतभ्रातृकां मया सार्धमपवाह्य भवत्सं बन्धापेक्षया पथिकसार्थं विदिशागामिनमनुप्रविष्टः ।

राजा । ततस्ततः ।

परिव्राजिका । स च गन्तव्यमन्तरेण निविष्टो गताध्वा वणिग्जनः ।

राजा । किं चान्यत् ।

परिव्राजिका । ततः

तूणीरपट्टपरिणद्धभुजान्तराल-
मापार्ष्णिलम्बिशिखिबर्हकलापधारि ।
कोदण्डपाणि निनदत्प्रतिरोधकानां
मापातदुःप्रसहमाविरभूदनीकं ॥ ८५ ॥

॥ मालविका भयं रूपयति ॥

विदूषकः । भोदि मा भाआहि । अदिक्कन्तं खु अत्तभोदी कहेदि ।

राजा । ततस्ततः ।

परिव्राजिका । ततो मुहूर्तबद्धायुधास्ते पराङ्मुखीभूताः सार्थवाहयोद्धारस्तस्कराः ।

राजा । भगवति अतः कष्टमिदानीं श्रोतव्यं ।

परिव्राजिका । ततः स मत्सोदर्यः

इमां परीप्सुर्दुर्जातेः पराभिभवकातरां ।
भर्तृप्रियः प्रियैर्भर्तुरानृण्यमसुभिर्गतः ॥ ८६ ॥

मालविका । अं हा हदो सुमदी णं ।

द्वितीया । तदो खु भट्टिदारिआए इअं समवत्था संवुत्ता ।

॥ परिव्राजिका साश्रं रूपयति ॥

राजा । भगवति तनुत्यजामीदृशी लोकयात्रा । न शोच्यस्तत्र भवान् । सफलीकृतभर्तृपिण्डस्तपस्वी ।

परिव्राजिका । ततो ऽहं मोहमुपागता । यावत्संज्ञां प्रतिलेभे तावदियं दुर्लभदर्शना संवृत्ता ।

राजा । महत्खलु कृच्छ्रमनुभूतं तत्रभवत्या ।

परिव्राजिका । ततो भ्रातुः शरीरमग्निसात्कृत्वा पुनर्नवीकृतदुःखया त्वदीयं देशमवतीर्य काषाये गृहीते ।

राजा । युक्तः सज्जनस्यैष पन्थाः । सेयमाटविकेभ्यो वीरसेनं वीरसेनाद्देवीं गता । देवगृहे लब्धप्रवेशया मया दृष्टेत्येवमवसानं कथायाः ।

मालविका । आत्मगतं । किं णु खु भट्टा भणादि ।

राजा । अहो परिभवे प्रहारिणो विनिपातः । कुतः

प्रेष्यभावेन नामेयं देवीशब्दक्षमा सती ।
स्नानीयवस्त्रक्रियया पत्रोर्णं वोपयुज्यते ॥ ८७ ॥

धारिणी । भअवदि तुए अहिजणवदिं मालविअं अणाचक्खन्तीए असंपदं किदं ।

परिव्राजिका । शान्तं पापं । कारणेन खलु मया नैर्घृण्यमवलम्बितं ।

धारिणी । किं विअ तं कारणं ।

परिव्राजिका । इयं पितरि जीवति केनापि देवयात्रागतेन शिवादेशकेन साधुना मत्समक्षं व्यादिष्टा । वत्सरमात्रमियं प्रेष्यभावमनुभूय ततः सदृशभर्तृगामिनी भविष्यति । विदर्भगतमनुष्ठेयमवधारितमस्माभिः । देवस्य तावदभिप्रायं श्रोतुमिच्छामीति ।

राजा । तत्रभवतोर्यज्ञसेनमाधवसेनयोर्द्वैराज्यमवस्थापयितुकामोऽस्मि ।

तौ पृथग्वरदाकूले शिष्टामुत्तरदक्षिणो ।
नक्तं दिनं विभज्योभौ शीतोष्णकिरणाविव ॥ ८८ ॥

कञ्चुकी । देव एवममात्यपरिषदे विज्ञापयामि ।

। राजाङ्गुल्यानुमन्यते ।

। निष्क्रान्तः कञ्चुकी ।

प्रथमा । उपगम्य । भट्टिदारिए दिट्ठिआ भट्टिदारओ अद्धरज्जे पडिट्ठं गमिस्सदि ।

मालविका । एदं दाव बहुमणिदव्वं जं जीविदसंसआदो विमुत्तो ।

। पुनः प्रविश्य कञ्चुकी ।

कञ्चुकी । विज्ञापयतां देवः । अमात्यो देवस्य विज्ञापयति । कल्याणी देवस्य बुद्धिः । मन्त्रिपरिषदो ऽप्येतदेव दर्शनं ।

द्विधा विभक्तां श्रियमुद्वहन्तौ
धुरं रथाश्वाविव संगृहीतुः ।
तौ स्थास्यतस्ते नृपतेर्निदेशे
परस्परावग्रहनिर्विकारौ ॥ ८१ ॥

राजा । तेन हि मन्त्रिपरिषदं ब्रूहि । सेनान्ये वीरसेनाय कथ्यतामेवं क्रियतामिति ।

कञ्चुकी । यदाज्ञापयति देवः । इति निष्क्रम्य सप्राभृतकं लेखं गृहीत्वा पुनः प्रविष्टः ।

कञ्चुकी । अनुष्ठिता प्रभोराज्ञा । अयं देवस्य सेनापतेः पुष्यमित्रस्य सकाशात्सोत्तरीयप्राभृतको लेखः प्राप्तः । प्रत्यक्षीकरोत्वेनं देवः ।

। राजोत्थाय प्राभृतकं सोपचारं गृहीत्वा सलेखं परिजनायार्पयति । परिजनो लेखं नाटयेनोद्घाटयति ।

धारिणी । अम्महे तदोमुहं एव्व णो हिअअं । सुणिस्सं दाव, गुरुअणकुसलाणन्तरं वसुमित्तस्स वुत्तन्तं । अदिभारे खु पुत्तओ सेणावदिणा णिउत्तो ।

राजा । उपविश्य वाचयति । स्वस्ति यज्ञशरणात्सेनापतिः पुष्यमित्रो वैदिशस्थं पुत्रमायुष्मन्तमग्निमित्रं स्नेहात्परिष्वज्यानुदर्शयति । विदितमस्तु । यो ऽसौ राजयज्ञदीक्षितेन मया राजपुत्रशतपरिवृतं वसुमित्रं

गोप्तारमादिश्य वत्सराय निर्वर्तनीयो निरर्गलस्तुरंगमो विसर्जितः । स सिन्धोर्दक्षिणं रोधसि चरन्नश्वानीकेन यवनेन प्रार्थितः । तत उभयोः सेनयोर्महानासीत्संमर्दः ।

॥ धारिणी विषादं नाटयति ॥

राजा । कथमीदृशं संवृत्तं ॥ पुनर्वाचयति ॥

ततः परान्पराजित्य वसुमित्रेण धन्विना ।
प्रसह्य ह्रियमाणो मे वाजिराजो निवर्तितः ॥ १० ॥

धारिणी । इमिणा आससिदं मे हिअअं ।

राजा ॥ लेखशेषं वाचयति ॥ सो ऽहमिदानीमंशुमतेव सगरः पौत्रेण प्रत्याहृताश्वो यक्ष्ये । तदिदानीमकालहीनं विगतरोषचेतसा भवता वधूजनेन सह यज्ञसेवनायागन्तव्यमिति । अनुगृहीतो ऽस्मि ।

परिव्राजिका । दिष्ट्या पुत्रविजयेन दंपती वर्धेते ।

भर्तासि वीरपत्नीनां श्लाघ्यानां स्थापिता धुरि ।
वीरसूरिति शब्दो ऽयं तनयात्त्वामुपस्थितः ॥ ११ ॥

धारिणी । भोदि परितुट्ठम्हि जं पिदरं अणुजादओ वच्छओ ।

राजा । मौद्गल्य ननु कलभेन यूथपतेरनुकृतं ।

कञ्चुकी ।

नैतावता वीरविजृम्भितेन
चित्तस्य नो विस्मयमादधाति ।
यस्याप्रधृष्यः प्रभवस्त्वमुच्चै
रग्नेरपां दग्धुरिवोरुजन्मा ॥ १२ ॥

राजा । मौद्गल्य यज्ञसेनश्यालमुरीकृत्य मुच्यन्तां सर्वे बन्धनस्थाः ।

कञ्चुकी । यदाज्ञापयति देवः ॥ इति निष्क्रान्तः ॥

प्रथमा । सान्तिकं । भट्टिदारिए दिट्ठिआ भट्टिदारओ अद्धरज्जे पडिट्ठं गमिस्सदि ।

मालविका । एदं दाव बहुमणिदव्वं जो जीविदसंसआदो विमुत्तो ।

। पुनः प्रविश्य कञ्चुकी ।

कञ्चुकी । विज्ञयतां देवः । अमात्यो देवस्य विज्ञापयति । कल्याणी देवस्य बुद्धिः । मन्त्रिपरिषदोऽप्येतदेव दर्शनं ।

द्विधा विभक्तां श्रियमुद्वहन्तौ
धुरं रथाश्वाविव संगृहीतुः ।
तौ स्थास्यतस्ते नृपतेर्निदेशे
परस्परावग्रहनिर्विकारौ ॥ ८१ ॥

राजा । तेन हि मन्त्रिपरिषदं ब्रूहि । सेनान्ये वीरसेनाय कथ्यतामेवं क्रियतामिति ।

कञ्चुकी । यदाज्ञापयति देवः । इति निष्क्रम्य सप्राभृतकं लेखं गृहीत्वा पुनः प्रविष्टः ।

कञ्चुकी । अनुष्ठिता प्रभोराज्ञा । अयं देवस्य सेनापतेः पुष्यमित्रस्य सकाशात्सोत्तरीयप्राभृतको लेखः प्राप्तः । प्रत्यक्षीकरोत्वेनं देवः ।

। राजोत्थाय प्राभृतकं सोपचारं गृहीत्वा सलेखं परिजनायार्पयति । परिजनो लेखं नाट्येनोद्घाटयति ।

धारिणी । अम्महे तदोमुहं एव्व णो हिअअं । सुणिस्सं दाव गुरुअणकुसलाणन्तरं वसुमित्तस्स वुत्तन्तं । अदिभारे खु पुत्तओ सेणावदिणा णिउत्तो ।

राजा । उपविश्य वाचयति । स्वस्ति यज्ञशरणात्सेनापतिः पुष्यमित्रो वैदिशस्थं पुत्रमायुष्मन्तमग्निमित्रं स्नेहात्परिष्वज्यानुदर्शयति । विदितमस्तु । यो ऽसौ राजयज्ञदीक्षितेन मया राजपुत्रशतपरिवृतं वसुमित्रं

गोप्तारमादिश्य वत्सराय निवर्तनीयो निरर्गलस्तुरंगमो विसर्जितः । स सिन्धोर्दक्षिणे रोधसि चरन्नश्वानीकेन यवनेन प्रार्थितः । तत उभयोः सेनयोर्महानासीत्संमर्दः ।

(धारिणी विषादं नाटयति)

राजा । कथमीदृशं संवृत्तं (पुनर्वाचयति)

ततः परान्पराजित्य वसुमित्रेण धन्विना ।
प्रसह्य ह्रियमाणो मे वाजिराजो निवर्तितः ॥ १० ॥

धारिणी । इमिणा आसासिदं मे हिअअं ।

राजा (शेषमर्धं वाचयति) सो ऽहमिदानीमंशुमतेव सगरः पौत्रेण प्रत्याहृताश्वो यक्ष्ये । तदिदानीमकालहीनं विगतरोषचेतसा भवता वधूजनेन सह यज्ञसेवनायागन्तव्यमिति । अनुगृहीतो ऽस्मि ।

परिव्राजिका । दिष्ट्या पुत्रविजयेन दंपती वर्धेते ।

भर्तासि वीरपत्नीनां श्लाघ्यानां स्थापिता धुरि ।
वीरसूरिति शब्दो ऽयं तनयात्त्वामुपस्थितः ॥ ११ ॥

धारिणी । भोदि परितुट्ठम्हि जं पिदरं अणुजादओ वच्छओ ।

राजा । मौद्गल्य ननु कलभेन यूथपतेरनुकृतं ।

कञ्चुकी ।

नैतावता वीरविजृम्भितेन
चित्तस्य नो विस्मयमादधाति ।
यस्याप्रधृष्यः प्रभवस्त्वमुच्चै
रग्नेरपां दग्धुरिवौर्वजन्मा ॥ १२ ॥

राजा । मौद्गल्य यज्ञसेनश्यालमुररीकृत्य मुच्यन्तां सर्वे बन्धनस्थाः ।

कञ्चुकी । यदाज्ञापयति देवः (इति निष्क्रान्तः)

धारिणी । जयसेणे गच्छ मेलकप्पमुहीणं अन्तेउराणं पुत्तअस्स वुत्तंतं णिवेदेहि ।

॥ प्रतीहारी प्रस्थिता ॥

धारिणी । एहि दाव ।

प्रतीहारी ॥ प्रतिनिवृत्य ॥ इअम्हि ।

धारिणी ॥ जनान्तिके ॥ जं मए असोअदोहलणिमित्तेण मालविआए पडिस्सुदं तं से अभिजणं च णिवेदिअ मम वअणेण इरावदिं अणुणेहि । तुए खु अअं संवादो ण भंसिदव्वोत्ति ।

प्रतीहारी । जं देवी आणवेदि ॥ इति निष्क्रम्य पुनः प्रविश्य च ॥ भट्टिणि पुत्तविजअणिमित्तेण परितोसेण अन्तेउराणं आभरणाणं मंजूसिअम्हि संवुत्ता ।

धारिणी । अलं । किं अच्चरिअं । साधारणो णं अब्भुदओ ।

प्रतीहारी ॥ जनान्तिके ॥ भट्टिणि इरावदी विण्णवेदि । सरिसं खु पहुवीए पहवन्तीए तव वअणं । संकप्पिदे ण जुज्जदि अण्णहा काउंत्ति ।

धारिणी । भअवदि तुए अणुमदं इच्छामि अज्जसुमदिणा पढमं चिंतिदं अज्जउत्तस्स मालविअं उवणादेउं ।

परिव्राजिका । इदानीमपि त्वमस्याः प्रभवसि ।

धारिणी ॥ मालविकां हस्ते गृहीत्वा ॥ इमं अज्जउत्तो पिअणिवेदणाणुरूवं पारितोसिअं पडीच्छदु ।

॥ राजा व्रीडां नाटयति ॥

धारिणी ॥ सस्मितं ॥ किं अवधीरेदि अज्जउत्तो ।

विदूषकः । एसो लोअप्पवादघरो लज्जालुओ होदित्ति ।

(राजा विदूषकमवलोकते)

विदूषकः । अह देवीए अकिदप्पणिव्विसेसं मालविअं अत्तभवं पडिगेण्हिदुं इच्छदि ।

धारिणी । एदाए अ राअदारिआए अहिजणेण दिण्णो एव्व देवीसद्दो । किं पुणरुत्तेण ।

परिव्राजिका ।

अस्माकमुत्सन्नमणिर्मणिज्ञातिपुरस्कृतः ।
ज्ञातिद्रूपेण कल्याणि नर्हि संयोगमर्हति ॥ १३ ॥

धारिणी । मरिसेदु भअवदी अब्भुदअकहाए पढमं पालक्खिदं । जअसेणे गच्छ दाव कोसेअं आणेहि ।

प्रतीहारी । जं भट्टिणी आणवेदि (इति निष्क्रम्य पत्रोर्णं गृहीत्वा प्रविश्य) देवि एदं ।

धारिणी (मालविकामवगुण्ठनवतीं कृत्वा) अज्जउत्त इअं पडिच्छीअ ।

राजा । वच्छासनं प्रत्यनुरक्ता वयं (सलज्जम्) ननु प्रतिगृहीतं ।

विदूषकः । अम्हहे देवीए अणुऊलदा धारिणीए (इति परिजनम् अवलोकयति)

परिजनः (मालविकामुपेत्य) जेदु जेदु भट्टिणी ।

(धारिणी परिव्राजिकां निर्वर्णयति)

परिव्राजिका । देवि नैतच्चित्रं त्वयि ।

प्रतिपक्षेणापि पतिं सेवन्ते भर्तृवत्सलास्तन्व्याः ।
अन्यसरितामपि रसं समुद्रगाः प्रापयन्त्युदधिं ॥ १४ ॥

(प्रविश्य निपुणिका)

निपुणिका । जेदु जेदु भट्टा । इरावदी विण्णवेदि । जं क्खु उव

आरादिक्कमेण तदा अहं भट्टिणो अवराद्धा । णं सो अत्तणो भट्टा । अणुपदं भट्टिणो अणुब्बं एव्व मए आअरिअं । संपदं पुष्पमणोर हो भट्टा जाओ । अहं संपसादमेत्तेण संभावइदव्वेत्ति ।

धारिणी । णिउणिए वसले सेविदं अज्जउत्तो जाणिस्सदित्ति ।

निपुणिका । अणुगिह्णीदम्हि ॥ इति निष्क्रान्ता ॥

परिव्राजिका । देव त्वदुक्ता वत्संबन्धेन चरितार्थं माधवसेनं त्वदाज्ञया दृष्ट्वा नयनसाफल्यं कर्तुमिच्छामि ।

धारिणी । ण जुत्तं भअवदि अम्हाणं परिच्चत्तुं ।

राजा । भगवति, मदीयेष्वेव लेखेषु तत्रभवतस्त्वामुद्दिश्य सभाज नानि पातयिष्यामः ।

परिव्राजिका । युवयोः स्नेहात्परवानयं जनः ।

धारिणी । आणवेदु अज्जउत्तो । भूओवि दे किं पिअं उवअरिस्सं ।

राजा । मम तावदेतावदेव प्रियं ।

त्वं मे प्रसादसुमुखी भव चण्डि नित्य
मेतावदेव मृगये प्रतिपक्षहेतोः ।
आशास्यमीतिविगमप्रभृति प्रजानां
संपत्स्यते न खलु गोप्तरि नाग्निमित्रे ॥ १५ ॥

॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

॥ इति पञ्चमो ऽङ्कः ॥

अथ

प्राकृतभाषाव्याख्या

॥ पत्रं ५ ॥

चेटी । उपगतास्मि देव्या धारिण्याचिरप्रवृत्तोपदेशं छलिकं नाम नाट्यमन्तरेण कीदृशी मालविकेति नाट्याचार्यमार्यगणदासं प्रष्टुं । तत्सकाशं संगीतशालां गच्छामि ।

प्रथमा । सखि कौमुदिके कुतस्त इदं धीरता यत्समीपे व्यतिक्रामन्तीतो दृष्टिं न ददासि ।

द्वितीया । अहह बकुलावलिका । सखि देव्या इदं शिल्पिसकाशादानीतं नागमुद्रासनाथमङ्गुलीयकं स्निग्धं निर्ध्यायन्ती तवोपालम्भे पतितास्मि ।

प्रथमा । स्थाने सज्जति ते दृष्टिः । अनेनाङ्गुलीयकेनोद्भिन्नकिरणकेसरेण कुसुमित इव ते अग्रहस्तः ।

द्वितीया । एषा कुत्र प्रस्थितासि ।

प्रथमा । देव्या वचनेन नाट्याचार्यमार्यगणदासं प्रष्टुमुपदेशग्रहणे कीदृशी मालविकेति ।

द्वितीया । सखि ईदृशेन व्यापारेणासंनिहितापि सा भर्त्रा कथं दृष्टा ।

॥ पत्रं ६ ॥

प्रथमा । हं । स जनो देव्याः पार्श्वगतश्चित्रे दृष्टः ।

द्वितीया । कथमिव ।

प्रथमा । शृणु । चित्रशालां गता देवी यदा प्रत्यग्रवर्णरागां चित्रलेखामाचार्यस्यावलोकयन्ती तिष्ठति । तस्मिन्नन्तरे भर्तोपस्थितः ।

द्वितीया । ततस्ततः ।

प्रथमा । उपचारानन्तरमेकासनोपविष्टेन भर्त्रा चित्रगताया देव्याः परिजनमध्यगतामासन्नपरिचारिकां दृष्ट्वा देवी पृष्टा ।

द्वितीया । किमिति ।

प्रथमा । अपूर्वेयं दारिका देव्यासन्ना लिखिता किंनामधेयेति ।

द्वितीया । आकृतिविशेष आदरः पदं करोति । ततः ।

प्रथमा । ततो अवधीरितवचनो भर्ता शङ्कितो देवीं पुनरप्यनुबन्द्धुं प्रवृत्तः । ततः कुमार्या वसुलक्ष्म्याख्यातं । आर्य एषा मालविकेति ।

द्वितीया । सदृशं अस्येमद्भुतलाभस्य । ततो ऽपरं कथय ।

प्रथमा । किमन्यत् । सांप्रतं मालविका सविशेषं भर्तुर्दर्शनपथाद्रक्ष्यते ।

द्वितीया । तदा अनुतिष्ठात्मनो नियोगं । अहमप्येतदङ्गुलीयकं देव्या उपनेष्यामि ।

प्रथमा । एष नाट्याचार्यः संगीतशालान्निर्गच्छति । तावदस्यात्मानं दर्शयामि ।

॥ पद्यं ७ ॥

बकुलावलिका । आर्य वन्दे ।

बकुलावलिका । आर्य देवी पृच्छति । अप्युपदेशग्रहणे नातिक्लिश्यते वः शिष्या मालविकेति ।

बकुलावलिका । अतिकामन्तीमिवेरावतीं प्रेक्षे । कृतार्थेदानीं वः शिष्या यस्यां गुरुजन एवं तुष्यति ।

बकुलावलिका । अस्ति देव्या वर्णावरो भ्राता वीरसेनो नाम । स भर्त्रान्तपालदुर्गे नर्मदातीरे स्थापितः । तेन शिल्पाधिकारे योग्येयं दारिकेति भगिन्या देव्या उपायनं प्रेषिता ।

॥ पद्यं ८ ॥

बकुलावलिका । आर्य कुत्रेदानीं वः शिष्या ।

बकुलावलिका । तेन ह्यनुजानातु मामार्यः । यावदस्या आर्यपरितोषनिवेदनेनोत्साहं वर्धयामि ।

॥ पद्यं ९ ॥

विदूषकः । आज्ञप्तो ऽस्मि तत्रभवता राज्ञा । गौतम चिन्तय तावदुपायं यथा मे यदृच्छादृष्टप्रतिकृतिर्मालविका प्रत्यक्षदर्शना भवतीति । मया च तत्तथाकृतं तावदस्य निवेदयामि ।

॥ पद्यं १० ॥

विदूषकः । अर्थितो भवान् ।

विदूषकः । प्रयोगसिद्धिं पृच्छ ।

विदूषकः । एवमिव ।

विदूषकः । कलहमपि द्रक्ष्यसि ।

॥ पद्यं १२ ॥

विदूषकः । समर्थं पतितम् ।

विदूषकः । शृणु भवान्भणति ।

धारिणी । भगवति हरदत्तस्य गणदासस्य च संरम्भं कथं प्रेक्षसे ।

धारिणी । यद्यप्येवं तथापि राजपरिग्रहो ऽस्य प्रभुत्वमुपहरति ।

विदूषकः । अपिहा अपिहा । उपस्थिता देवी पीठमर्दिकां पण्डितकौशिकीं पुरस्कृत्य तत्रभवती धारिणी ।

॥ पद्यं १३ ॥

धारिणी । भवतु शृणोत्वार्यपुत्रः ।

॥ पद्यं १४ ॥

देवी । यदि मां पृच्छसि तदेतेषां विवाद एव न मे रोचते ।

विदूषकः । भो पश्याम उदरंभरिसंवादं । किं मुधा कलहदानेनैतेषां ।

देवी । ननु कलहप्रियो ऽसि ।

विदूषकः । मैवं भणितम् । अन्योन्यकलहप्रिययोर्मत्तहस्तिनोरेकतरस्मिन्ननिर्जिते कुत उपशमः ।

विदूषकः । श्रुतमार्याभ्यां भगवत्या वचनं । एष पिण्डितार्थ उपदेशदर्शनान्निर्णय इति ।

देवी । यदा पुनर्मन्दमेधा शिष्योपदेशं मलिनयति । तदाचार्यस्य दोषः ।

॥ पत्रं १५ ॥

देवी । कथमिदानीं । अलमार्यपुत्रस्योत्साहकारणं मनोरथं परिपूर्य । विरम निरर्थकादारम्भात् ।

विदूषकः । सुष्ठु भवती भणति । भो गणदास संगीतकपदेशेन सरस्वत्युपायनमोदकानि खादमानस्य किं ते सुलभनिग्रहेण विवादेन ।

देवी । अचिरोपनीता ते शिष्या । अपरिनिष्ठितस्योपदेशस्य पुनरन्याय्यमावेदनं ।

देवी । तेन हि द्वावपि भगवत्यामुपदेशं दर्शयतं ।

देवी । मूढे परिव्राजिके मां जाग्रतीमपि सुप्तामिव करोषि ।

॥ पत्रं १६ ॥

विदूषकः । ननु सकारणमेव । आत्मनः पक्षो रक्षितव्यः । ननु दिष्ट्या कोपव्याजेन देव्या परित्रातो भवान् । सुशिक्षितोऽपि सर्व उपदेशदर्शनेन निष्णातो भवति ।

देवी । का गतिः । प्रभवन्त्याचार्याः शिष्यजनस्य ।

देवी । गच्छ विस्रब्धं । प्रभविष्यति प्रभुरात्मनः परिजनस्य ।

देवी । [illegible] ।

विदूषकः । तेन हि द्वावपि संगीतशालागृहे संगीतरचनां कृत्वात्रभवतो दूतं प्रेषयतं । अथ वा मृदङ्गशब्द एव न उत्थापयिष्यति ।

॥ पत्रं १७ ॥

देवी । त्वयि भवत्वार्यः । ननु [illegible] ।

देवी । यदि राजकार्येष्वपीदृशी निपुणतार्यपुत्रस्य ततः शोभनं भवति ।

॥ पत्रं १८ ॥

देवी । अहो चलितमार्यपुत्रस्य ।

विदूषकः । भो धीरं गच्छ । तत्रभवती धारिणी विसंवादयिष्यति ।

॥ पत्रं २० ॥

विदूषकः । उपस्थितं नयनमधु संनिहितमक्षिकं च । अप्रमत्त इदानीं प्रेक्षस्व ।

विदूषकः । प्रेक्षतां भवान् । न खल्वस्याः प्रतिच्छन्दादपि हीयते मधुरता ।

मालविका ।

दुर्लभः प्रियस्तस्मिन्भव हृदय निराशमहो अपाङ्गो मे स्फुरति किमपि वामकः ।
एष स चिरदृष्टः कथमुपनेतव्यो नाथ मां पराधीनां त्वयि गणय सतृष्णाम् ॥

विदूषकः । भो वयस्य चतुष्पदवस्तुकं द्वारीकृत्य त्वमुपस्थापित इवात्मात्रभवत्याः ।

॥ पत्रं २१ ॥

विदूषकः । भवति तिष्ठ । किमपि ते विस्मृतः क्रमभेदः । तं तावत्प्रक्ष्यामि ।

देवी । ननु गौतमवचनपर्यायो हृदये करोति ।

विदूषकः । कौशिकीं तावत्पृच्छ । पश्चाद्यो मया कर्मभेदो दृष्टस्तं भणिष्यामि ।

॥ पत्रं २२ ॥

देवी । दिष्ट्या परीक्षाप्राश्निकयोर्वर्धते ।

विदूषकः । प्रथमोपदेशदर्शने प्रथमं ब्राह्मणपूजा कर्तव्या । सा ननु वो विस्मृता ।

॥ पत्रं २३ ॥

विदूषकः । यथा नाम शुष्कघनगर्जिते अन्तरिक्षे जलपानेन चातकाङ्क्षितं ।

विदूषकः । तेन हि पण्डितपरितोषप्रत्यया ननु मूढा जातिः । यदत्रभवत्या शोभनं भणितं तत् इदमस्यै पारितोषिकं प्रयच्छामि ।

देवी । तिष्ठ गुणान्तरमजानन्किं निमित्तमाभरणं ददासि ।

विदूषकः । परकीयमिति कृत्वा ।

देवी । आर्य गणदास ननु दर्शितोपदेशा ते शिष्या ।

विदूषकः । एतावानस्य मतिविभवो भवन्तं सेवितुं ।

विदूषकः । साधु दरिद्रातुर इव वैद्येनौषधमुपनीयमानमिच्छसि ।

॥ पत्रं २४ ॥

विदूषकः । अपिहा । अस्माकं भोजनवेला । अत्रभवत उचितवेलातिक्रमेण चिकित्सका दोषमुदाहरन्ति । हरदत्त किं भणसि ।

देवी । निर्वर्तयत्वार्यपुत्रो मध्याह्नविधिं ।

विदूषकः । भवती विशेषेण पानभोजनं त्वरयतु ।

विदूषकः । भो न केवलं रूपे शिल्पेऽप्यद्वितीया मालविका ।

विदूषकः । भवताप्यहं । दृढं विपपिपासुरिव मे हृदयाभ्यन्तरं दह्यते ।

॥ पत्रं २५ ॥

विदूषकः । गृहीतदक्षिणो अस्मि । किं तु मेघावलीरुद्धज्योत्स्नेव पराधीनदर्शना तत्रभवती मालविका । भवानपि सूनापरिचर इव गृध्र आमिषलोलुपो भीरुकश्च । अत्यन्तातुर इव कार्यसिद्धिं प्रार्थयमानो रोचसे ।

॥ पत्रं २६ ॥

समाहितिका । आज्ञप्तास्मि भगवत्या । समाहितिके देवस्योपवनस्थं बीजपूरकं गृहीत्वागच्छेति । तद्यावत्प्रमदवनपालिकां मधुकरिकामन्विष्यामि । एषा तपनीयाशोकमवलोकयन्ती मधुकरिका तिष्ठति । यावदेनां संभावयामि ।

समाहितिका । सखि सुखं ते उद्यानव्यापारः ।

मधुकरिका । अहह् समाहितिका । सखि स्वागतं ते ।

समाहितिका । सखि भगवती आज्ञापयति । अरिक्तपाणिनास्मादृशजनेन तत्रभवती द्रष्टव्या । तद्बीजपूरकेण शुश्रूषयितुमिच्छामीति ।

मधुकरिका । ननु संनिहितं बीजपूरकं । कथयान्योन्यसंघर्षितानां नाट्याचार्ययोरुपदेशं दृष्ट्वा कतरो भगवत्या प्रशंसितः ।

समाहितिका । द्वावपि किलागमिनौ प्रयोगनिपुणौ च । किं तु शिष्यागुणविशेषेणोन्नमितो गणदासः ।

मधुकरिका । अथ मालविकागतं कौलीनं किं श्रूयते ।

समाहितिका । आहं किल तस्यां साभिलाषो भर्ता । केवलं

॥ पद्यं २७ ॥

देव्या धारिण्याश्चित्तं रक्षन्नात्मनः प्रभुत्वं न दर्शयति । मालविकाप्येषु दिवसेष्वनुभूतामुक्तेव मालतीमाला म्लायमाना लक्ष्यते । अतो ऽपरं न जाने । विसृज मां ।

मधुकरिका । एतस्य शाखावलम्बितं बीजपूरकं गृहाण ।

समाहितिका । हला त्वमपीतः पेशलतरं साधुजनशुश्रूषया फलं प्राप्नुहि ।

मधुकरिका । सखि समं गच्छावः । अहमप्यस्य चिरायमाणकुसुमोद्गमस्य तपनीयाशोकस्य दोहदनिमित्तं देव्यै निवेदयामि ।

समाहितिका । युज्यते अधिकारः खलु ते ।

विदूषकः । श्रुतं भवतो धीरतामुज्झित्वा परिदेवितेन । दृष्टा मया

॥ पद्यं २८ ॥

मालविकायाः प्रियसखी बकुलावलिका श्राविता चार्थं यो भवता संदिष्टः ।

विदूषकः । विज्ञापय भट्टारकं । अनुगृहीतास्म्यनेन नियोगेन । किं तु सा तपस्विनी देव्याधिकतरं रक्ष्यमाणा नागरक्षितानामिव निधीनां सुखं समासादयितव्या । तथापि घटिष्यामीति ।

विदूषकः । ननु भणामि तस्मिन्साधनीये कार्ये कृतो मयोपाय इति । [illegible]त्मकं ।

विदूषकः । अद्यैव प्रथमावतारसुभगानि रक्तकुरबकपर्युपासनं प्रथम नववसन्तावतारव्यपदेशेन राज्ञ्या निपुणिकामुखेनाचक्षितः । इच्छाम्यार्यपुत्रेण सह दोलाधिरोहणमनुभवितुमिति । भवतापि संप्रति ज्ञातं । तत्प्रमदवनमेव गच्छावः ।

विदूषकः । कथमिव ।

॥ पद्यं २९ ॥

विदूषकः । नार्हति भवानन्तःपुरस्थितां दक्षिणामेकपदे पृष्ठतः कर्तुं ।

विदूषकः । इत इतो भवान् ।

विदूषकः । नन्वेतत्प्रमदवनं पवनचलपल्लवाभिः पल्लवाङ्गुलीभिस्त्वरयतीव भवन्तं प्रवेष्टुं ।

विदूषकः । प्रविश निर्वृतिलाभाय ।

विदूषकः । अवधानेन दृष्टिं देहि । एतत्खलु भवन्तमिव लोभयितुकामया प्रमदवनलक्ष्म्या युवतिवेशलज्जावपितृकं कुसुमनेपथ्यं गृहीतं ।

॥ पद्यं ३० ॥

मालविका । अविज्ञातहृदयं भट्टारकमभिलषन्त्यात्मनो ऽपि लज्जामि । कुतो विभवः स्निग्धस्य सखीजनस्य वृत्तान्तमावेदितुं । न जाने अप्रतिकारगुरुकं वेदनं कियन्कालं मदनो मां नेष्यतीति । कुत्र नु प्रस्थितास्मि । आ संदिष्टास्मि देव्या । गौतमचापलाद्दोलापरिभ्रष्टायाः रुजितौ मम चरणौ । न शक्नोमि । त्वं तावत्तपनीयाशोकस्य दोहदं निर्वर्तय इति । यदि स पञ्चरात्राभ्यन्तरे कुसुमं दर्शयति ततस्तुभ्यमभिलाषपूरयितृकं प्रसादं दापयिष्यामीति । यावन्नियोगभूमिं प्रथमं गता भवामि । तावदनुपदं मम चरणालंकारहस्तया बकुलावलिकयागन्तव्यं । तत्परिदेविष्ये तावद्विस्रब्धं मुहूर्तकं ।

विदूषकः । ही ही एतत्खलु सीधुपानोद्वेजितस्य मत्स्यण्डिकोपनता ।

विदूषकः । एषा नातिपरिष्कृतवेशोत्सुकवदनैकाकिनी मालविकादूरे वर्तते ।

॥ पद्यं ३१ ॥

विदूषकः । अथ किं ।

विदूषकः । एषा तरुराजिव्यवधानिष्क्रान्तेव परिवर्तमाना दृश्यते ।

विदूषकः । इयमपि भवानिव मदनव्याधिना परिमृष्टा भविष्यति ।

मालविका । अशोको ललितसुकुमारदोहदापेक्षयाऽलीनकुसुमस्तबक उत्कण्ठिताया मम शोकमनुकरोति । यावदस्य प्रच्छायशीतले शिलापट्टके निषण्णात्मानं विनोदयामि ।

विदूषकः । श्रुतं भवतोत्कण्ठितास्मीत्यत्रभवती मन्त्रयते ।

॥ पद्यं ३२ ॥

विदूषकः । इदानीमितादूरे प्रेक्षे ।

मालविका । हृदय निरवलम्बनादतिभूमिलङ्घिनो मनोरथादिरम । किं मामायासयः ।

विदूषकः । सांप्रतं भवतः निःसंशयं भविष्यति । इयमर्पितमदनसंदेशा विविक्ते ननु बकुलावलिकोपगता ।

विदूषकः । किमिदानीमियं दास्याः दुहिता तावदुक्तं संदेशं विस्मरति ।

बकुलावलिका । अपि सुखं सख्यै ।

मालविका । अहह बकुलावलिकोपस्थिता । स्वागतं ते । उपविश ।

॥ पद्यं ३३ ॥

बकुलावलिका । एषा त्वमिदानीं योग्यतया नियुक्ता । एकं न चरणमपनय यावत्सालक्तकं सनूपुरं करोमि ।

मालविका । हृदय अलं गृहितया । उपस्थितो ऽयं विभवः । कथमिदानीमात्मानं मोचये । अथ वैतदेव मे मित्रमण्डनं भविष्यति ।

बकुलावलिका । किं विचारयसि । उत्सुका खल्वत्र तपनीयाशोकस्य कुसुमोद्गमे देवी ।

विदूषकः । किं खलु न जानासि । अकारणादेवैनामन्तःपुरनेपथ्येन योजयिष्यतीति ।

मालविका । हला मर्षयेदानीं ।

बकुलावलिका । अपि शरीरमसि मे ।

विदूषकः । चरणानुरूपलक्षणत्वया अधिकार उपक्षिप्तः ।

॥ पद्यं ३४ ॥

विदूषकः । पारयिष्यसि तत्रभवन्तमपराद्धुं ।

इरावती । हन्त निपुणिके शृणोमि ग्रहणो मदो किल स्त्रीजनस्य विभ्रममण्डनमिति । अपि सत्यो लोकवादो ऽयं ।

निपुणिका । प्रथमं लोकवाद एव सत्यवादः संवृत्तः

इरावती । सविक्रियाशिता ग्रहत्वालं । कथय कुत इदानीमवगमितं दोलागृहं प्रथमागतो भर्ता न वेति ।

निपुणिका । भर्तृस्नेहाः सर्वपिण्डनादपायात् ।

इरावती । हञ्जे सेवय । मध्यमं गत्वा भण ।

निपुणिका । ननु वसन्तस्य... वायनलोलुपेनार्यगौतमेन कथितं । त्वरतां भट्टिनी ।

इरावती । कन्ये मदेन ग्लायमानमात्मानमार्यपुत्रस्य दर्शने हृदयं त्वरयति चरणौ पुनर्मार्गे एव क्रमतः ।

निपुणिका । ननु संप्राप्ते स्वो दोलागृहके ।

इरावती । निपुणिके आर्यपुत्र कस्मान्न दृश्यते ।

निपुणिका । ननु भट्टिन्यवलोकयतु । परिहासनिमित्तं कुत्रापि गूढेन भर्त्रा भवितव्यं । आवामपीमं प्रियंगुलतापरिक्षिप्तमशोकशिलापट्टकं प्रविशावः ।

इरावती । तथा ।

निपुणिका । अवलोकतां भट्टिनी चूताङ्कुरं चिन्वन्त्योरावयोः पिपीलिकाभिर्दंशितं ।

॥ पत्रं ३५ ॥

इरावती । किमिवैतत् ।

निपुणिका । एषाशोकपादपच्छायायां मालविकायां बकुलावलिका चरणालंकारं निवर्तयति ।

इरावती । अभूमिरियं मालविकायाः । कथमत्र तर्कयसि ।

निपुणिका । तर्कयामि दोलापरिभ्रष्टसहजचरणया देव्याशोकदोहदाधिकारे मालविका नियुक्तेति । अन्यथा कथं देवी स्वयंधारितमेतन्नूपुरयुगलं परिजनस्याभ्यनुज्ञास्यति ।

इरावती । महती मे संभावना ।

निपुणिका । किं नान्विष्यते भर्ता ।

इरावती । कन्ये मे चरणावमतो न प्रपतनः । मदो मां विकारयति । आशङ्कितस्य तावदन्तं गमिष्यामि ।

मालविका । स्थाने खलु कातरं मे हृदयं ।

बकुलावलिका । किमपि रोचते मे रागरेखाविन्यासः ।

मालविका । आत्मनश्चरणमिति लज्जाम्येतत्प्रशंसितुं । केन शिल्पसाधनकलायामस्यभिनीतासि ।

बकुलावलिका । अत्र खलु भर्तुः शिष्यास्मि ।

विदूषकः । त्वरस्वेदानीं गुरुदक्षिणायै ।

मालविका । दिष्ट्या न गर्वितास्मि ।

बकुलावलिका । उपदेशानुरूपे चरणे लब्धेदानीं गर्विता भविष्यामि । हन्त सिद्धो मे दर्पः । सखि एकस्य न चरणस्यावशिष्टो रागनिक्षेपः । केवलं मुखमारुतो

॥ पत्रं ३६ ॥

दातव्यः । अथ वा प्रवातपर्यन्तस्थानं ।

विदूषकः । कुतस्ते ऽनुशयः । इतस्त्वया चिरप्रणयानुभवितव्यं ।

बकुलावलिका । सखि अरुणं शतपत्रमिव शोभते ते चरणौ । सर्वथा भर्तुरङ्कपरिवर्तिनी भव ।

मालविका । हला मालिनीतं मन्त्रयस्व ।

बकुलावलिका । मन्त्रयितव्यमेव मया मन्त्रितं ।

मालविका । प्रिया खल्वहं तव ।

बकुलावलिका । न केवलं मम ।

मालविका । कस्य वान्यस्य ।

बकुलावलिका । गुणेष्वभिनिवेशिनो भर्तुरपि ।

मालविका । अलीकं मन्त्रयसे । एतदेव मयि नास्ति ।

बकुलावलिका । सर्वं त्वयि नास्ति । भर्तुः कृशेषु सुन्दरपाण्डुरेषु दृश्यते अङ्गेषु ।

निपुणिका । प्रथमं शुणिकामिव हताशया उत्तरं ।

बकुलावलिका । अनुरागो अनुरागेण परीक्षितव्य इति सुजनवचनं प्रमाणं कुरु ।

मालविका । किमात्मनो छन्देन मन्त्रयसे ।

॥ पत्रं ३७ ॥

बकुलावलिका । न हि न हि । भर्तुः खल्वेतानि प्रणयमृदुकान्यक्षराणि विप्रेषितानि ।

मालविका । हला देवीं चिन्तयित्वा न मे हृदयं विश्वसिति ।

बकुलावलिका । मुग्धे भ्रमरसंपातो बसन्तोद्गारसंभृत इदानीं नवचूतप्रसवो अवतंसनीयः ।

मालविका । त्वं तावन्मे दुर्गते अवतंसिनी भव ।

बकुलावलिका । विमर्दसुरभी बकुलावलिका खल्वहं ।

इरावती । कन्ये प्रेक्षस्व कारितमेव बकुलावलिकयैतावद् मालविकायाः ।

निपुणिका । भट्टिनि निर्विकारस्याधिकारस्योचितोपदेशः ।

इरावती । स्थाने खलु शङ्कितं मे हृदयं । गृहीतार्थानन्तरं चिन्तयिष्यामि ।

बकुलावलिका । एषा अपि ते संवृत्तपरिकर्मा चरणः । यावदन्यं सनूपुरं करोमि । हला उत्तिष्ठ नुतिष्ठ देव्या अशोकस्य विकासयितृकं नियोगं ।

इरावती । श्रुतो देव्या नियोग इति । भवत्विदानीं ।

बकुलावलिका । एष उपारूढराग उपभोगक्षमः पुरस्ते तिष्ठति ।

॥ पत्रं ३८ ॥

मालविका । किं भर्ता ।

बकुलावलिका । न तावत्सः । अशोकशाखावलम्बी गुच्छकः । अवतंसय तावदेनं ।

विदूषकः । किं श्रुतं भवता ।

मालविका । अपि मामाश्रयोः संभावना सफला भवेत् ।

बकुलावलिका । हला नास्ति ते दोषः । निःसंशयं निर्गुणो अयमशोको यदि कुसुमोद्गममन्थरो भवेत्तो चरणसत्कारमलभत ।

॥ पत्रं ३९ ॥

विदूषकः । एतेनैनां परिहासयिष्यामि ।

निपुणिका । भट्टिनि भट्टिनि भर्तात्र प्रविशति ।

इरावती । एतन्मम प्रथमं चिन्तितं हृदयेन ।

विदूषकः । भवति युक्तं नामात्रभवतः प्रियवयस्यो अशोको वामपादेन ताडयितुं ।

उभे । जयतु भर्ता । जयतु जयतु भर्ता ।

विदूषकः । बकुलावलिके गृहीतार्थया त्वयात्रभवतीदृशमविनयं कुर्वन्ती कस्य [कि] न निवारिता ।

निपुणिका । भट्टिनि अपि प्रेक्षस्व किं प्रवृत्तमार्यगौतमेन ।

इरावती । कथं खलु ब्राह्मणबन्धुरन्यथा जागरिष्यति ।

बकुलावलिका । आर्य एषा देव्या नियोगमनुतिष्ठति । एतस्मिन्नतिक्रमे परवतीयं । प्रसीदतु भर्ता ।

विदूषकः । युज्यते देव्यत्र मानयितव्या ।

इरावती । अहो नवनीतकल्पहृदय आर्यपुत्रः ।

॥ पत्रं ४० ॥

मालविका । बकुलावलिके एतदनुष्ठितमात्मनो नियोगं देव्यै निवेदयावः ।

बकुलावलिका । विज्ञापय भर्तारं विसृजेति ।

बकुलावलिका । अवहिता शृणु । आज्ञापयतु भर्ता ।

इरावती । पूरय पूरय । अशोकः कुसुमं न दर्शयति । अयं खलु पुनरुत्फुल्लमिव दृश्य ।

विदूषकः । किमन्यदवलम्बसे ।

इरावती । साधु बकुलावलिके साधूपक्रान्तमिदानीं । कुरु सफलप्रार्थनमार्यपुत्रं ।

उभे । प्रसीदतु भट्टिनी । के आवां भर्तुः प्रणयपरिग्रहस्य ।

इरावती । अविश्वसनीयाः पुरुषाः । आत्मनो वञ्चकवचनं प्रमाणीकृत्याधिक्षिप्तमस्याः प्रियगृहिण्या हृदयशल्यं कृतं । एवं न विज्ञातं मया व्याधगृहीतचित्ताया अविशङ्किताया हरिण्या इव विनाश इति ।

विदूषकः । भोः प्रतिपद्यस्व किमप्युत्तरं । किं न भणसि । उदकान्तमूले विमर्दिते छिद्रपिहितेन कुम्भीलेन संदष्टो

॥ पत्रं ४१ ॥

रक्षितव्य इति । वार्ताघ्नो भव ।

इरावती । अविश्वसनीयको असि । न मया विज्ञातमीदृशं विनोदवृत्तान्तमार्यपुत्रेणोपलब्ध इति । अन्यथा दुःखव्यापारितमेनं न करोमि ।

विदूषकः । मा तावदत्रभवतो दाक्षिण्यस्योपरोधं भवितुं समीपकृतेन देव्याः परिक्लेशितेन संकथाभिसन्धितापराधः क्षम्यतां । अत्र त्वमेव प्रमाणं ।

इरावती । ननु संकथा नाम भवतु किमित्यात्मानमायासयिष्यामि ।

इरावती । शठ अविश्वसनीयो असि ।

इरावती । इयमपि हताशा स्वामिनमनुसरति ।

॥ पत्रं ४२ ॥

इरावती । किमेवं भूयो अपि मामवधीरितां करोति ।

इरावती । न खल्विमौ मालविकायाश्चरणौ यौ मे दुर्दोहदं पूरयिष्यतः ।

विदूषकः । उज्झितकुलप्रसादो असि ।

॥ पत्रं ४३ ॥

प्रतीहारी । जयतु जयतु भर्ता । असंनिहितो गौतमः ।

विदूषकः । जयतु जयतु भवान् ।

प्रतीहारी । यद्देव आज्ञापयति ।

विदूषकः । भो बिडालगृहीतायाः परभृतिकायाः ।

॥ पत्रं ४४ ॥

विदूषकः । सा खलु तपस्विनी तया पिङ्गलाक्ष्या सारभाण्डगृहके मुखे परिक्षिप्ता ।

विदूषकः । अथ किं ।

विदूषकः । शृणोतु भवान् । परिव्राजिका मे कथयति । भो रुजः किल सम्भवतीरसी कृताय मत्स्यचारिणी देवीं सुखं प्रत्युपागता ।

विदूषकः । ततः सा देव्या पृष्टा । किमात्मनो ऽप्यमलेकृतो कृतो मन्तो वल्लभ इति । ततस्तयो माध्यन्नया सन्निर्णतं । कुतो कोपकारो यत्परित्राने संक्रान्तं वल्लभाई नाशयतीति ।

विदूषकः । तातसयानुबध्यमानया भवतो ऽविनयमन्तरेण परिगतार्या कृता ।

विदूषकः । किमपरं । मालविका बकुलावलिका च निगडपावादृश्यसूर्यपादे पातालवासे नागकन्ये इवानुभवतः ।

॥ पत्रं ४५ ॥

विदूषकः । कथं भविष्यति । सारभाण्डगृहपालिका माधविका देव्या संदिष्टा । मदङ्गुलीयमुद्रामदृष्ट्वा न मोक्तव्या त्वया हताशा मालविका बकुलावलिका चेति ।

विदूषकः । अस्त्यत्रोपायः ।

विदूषकः । को ऽप्यदृष्टः शृणोति । कर्णे ते कथयामि । एवमिव ।

प्रतीहारी । देव प्रवातशयने देवी निषण्णा रक्तचन्दनधारिणा परिजनहस्तगतेन चन्दनेन भाव्यमाना विनोदयमाना कथाभिस्तिष्ठति ।

विदूषकः । भो गच्छतु भवान् । अहमपि देवीमरिक्तपाणिर्भविष्यामि ।

विदूषकः । तथा । एवमिव भवति ।

प्रतीहारी । इत इतो देवः ।

देवी । भावति रमणीया कथा । ततस्ततः ।

॥ पत्रं ४६ ॥

देवी । भवतु भर्ता ।

धारिणी । जयतु जयत्वार्यपुत्रः ।

धारिणी । अस्ति मे विशेषः ।

विदूषकः । परित्रायतां परित्रायतां भवान् । सर्पेणास्मि दष्टः ।

विदूषकः । देवीं द्रष्टुमीत्याचार्यपुष्पकारणात्प्रमदवनं गतो ऽस्मि ।

धारिणी । हा धिक् धिगहमेव जीवितसंशयनिमित्तं जाता ।

विदूषकः । तस्मिन्नशोकस्य पुष्पकारणात्प्रसारितो दक्षिणहस्तः । ततः कोटरविनिर्गतेन सर्परूपिणा कालेन दंशितो ऽस्मि । नन्वेते द्वे पदे ।

॥ पत्रं ४७ ॥

प्रतीहारी । यद्देव आज्ञापयति ।

विदूषकः । अहो पापेन मृत्युना गृहीतो ऽस्मि ।

विदूषकः । कथं न भेष्यामि । सन्दीप्यन्ते मे ऽङ्गानि ।

धारिणी । हा हा दंशितं विचारे पातुलब्राह्मणेन ।

विदूषकः । भो बालप्रियवयस्यो ऽस्मि ते । अविकारेणापुत्रायै जनन्यै योगक्षेमं वह ।

जयसेना । आमात्यो ध्रुवसिद्धिर्विज्ञापयति । इहैव गौतम आनीयतामिति ।

जयसेना । तथा ।

विदूषकः । भवति जीवेयं न वा । यन्मया तत्रभवतीं सेवमानेन ते ऽपराद्धं तन्मर्षयतु ।

धारिणी । दीर्घायुर्भव ।

॥ पत्रं ४८ ॥

जयसेना । जयतु जयतु भर्ता । ध्रुवसिद्धिर्विज्ञापयति । उदकुम्भविधानेन सर्पमुद्रिका कल्पयितव्या । तदन्विष्यतामिति ।

धारिणी । इदं सर्पमुद्रकमङ्गुलीयकं । पश्चान्मम हस्ते देयमेतत् ।

जयसेना । यद्देव्याज्ञापयति ।

जयसेना । जयतु जयतु भर्ता । निर्वृत्तविषवेगो गौतमो मुहूर्तेन प्रकृतिस्थः संवृत्तः ।

धारिणी । दिष्ट्या भयान्मुक्तास्मि ।

प्रतीहारी । एष पुनर्वाहतको ऽमात्यो विज्ञापयति । राजकार्यं बहु मन्त्रितव्यं । दर्शनेनानुग्रहमिच्छामीति ।

धारिणी । गच्छत्वार्यपुत्रः कार्यसिद्धये ।

धारिणी । पालितः आर्यपुत्रवचनमनुतिष्ठत ।

जयसेना । शृणोतु देवः ।

॥ पत्रं ४९ ॥

जयसेना । अथ किं ।

विदूषकः । जयतु जयतु भवान् । सिद्धानि ते मङ्गलकर्माणि ।

जयसेना । यद्देव्याज्ञापयति ।

विदूषकः । देव्या अङ्गुलीयमुद्रकं दृष्ट्वा कथं विचारयति ।

विदूषकः । ननु पृष्टो ऽस्मि । पुनर्मन्दस्यापि मे तदा प्रत्युत्पन्नमुत्तरमासीत् ।

विदूषकः । भणिता मया । दैवचिन्तकैर्विज्ञप्तो राजा सोपसर्गं वो नक्षत्रं । सर्वबन्धमोक्षः क्रियतामिति । तच्छ्रुत्वा देव्येरावत्याश्चित्तं रक्षन्त्या राज्ञा किल मोक्षयितव्यमिति संदिष्ट इति । ततो युक्तम् इति तया संपादितो ऽर्थः ।

॥ पत्रं ५० ॥

विदूषकः । त्वरतां भवान् । समुद्रगृहके सखीसहितां मालविकां स्थापयित्वा भवन्तं प्रत्युद्गतो ऽस्मि ।

विदूषकः । एत्वेतु भवान् । एतत्समुद्रगृहकं ।

विदूषकः । अहो कुम्भीलकैः कामुकैश्च परिहरणीया चन्द्रिका ।

विदूषकः । तथा ।

बकुलावलिका । सखि प्रणम भर्तारं ।

मालविका । नमो ते ऽत्र पार्श्वतो दृश्यसे ।

मालविका । हला मां विप्रलभसे ।

बकुलावलिका । नन्वेष चित्रगतो भर्ता ।

॥ पत्रं ५१ ॥

उभे । जयतु जयतु भर्ता ।

मालविका । तस्मिन्संभ्रमे सविता भर्तुः रूपस्य न तथा वितृष्णास्मि यथाद्य मया भावितो ऽवितृष्णा दर्शनो भर्ता ।

विदूषकः । श्रुतं भवता । न किमत्रभवती अस्यां यथा दृष्टा तथा न दृष्टो भवान् । मुधेदानीं मञ्जूषेषु रत्नभाण्डं यौवनगर्वं वहसि ।

मालविका । हला केषा पार्श्वपरिवर्तितवदनेन भर्त्रा स्निग्धया दृष्ट्या निध्यायते ।

बकुलावलिका । नन्वियं पार्श्वगतेरावती ।

मालविका । सखि अदक्षिणा इव मे भर्ता प्रतिभाति यः सर्वं देवीजनमुत्सृज्यैकस्या मुखे बद्धलक्षः ।

बकुलावलिका । चित्रगतं भर्तारं पर्यायतः संकल्पयसूयिष्यति । भवतु क्रीडयिष्यामि तावदेताम् । हला भर्तुर्वल्लभैषा ।

मालविका । ततः किमिदानीमात्मानमायासये ।

॥ पत्रं ५२ ॥

विदूषकः । अनुनयसक्त इदानीं भव ।

मालविका । आर्यगौतमः पश्चादेव संलक्षयेनं ।

बकुलावलिका । न हि न हि । कुपितेदानीं त्वं ।

मालविका । यदि चिरं कुपितामेव मां मन्यस एष प्रत्यानीयतां कोपः ।

बकुलावलिका । जयतु जयतु भर्ता ।

मालविका । कथं चित्रगतो भर्ता मयासूयितः ।

विदूषकः । किं भवानुदासीन इव ।

विदूषकः । अत्रभवत्याः कथं भवाविश्वासः ।

॥ पत्रं ५३ ॥

बकुलावलिका । सखि अनुष्ठः किल भर्ता विप्रलब्धः । तदस्य विश्वसनीयः क्रियतां ।

मालविका । मम पुनर्मन्दभागाया स्वप्नसमागमो ऽपि भर्तुर्दुर्लभ आसीत् ।

बकुलावलिका । एतु भर्ता देव्यास्त्वरं ।

बकुलावलिका । अनुगृहीतास्मि ।

विदूषकः । बकुलावलिके अशोकपल्लवान्यभिलङ्घितुमिच्छति हरिणः । एहि निवारयाव एनं ।

बकुलावलिका । तथा ।

विदूषकः । एवमपि गौतमो निर्दिश्यते ।

बकुलावलिका । आर्यगौतम चतुष्प्रकाशे तिष्ठामि । त्वं द्वाररक्षको भव ।

विदूषकः । युज्यते ।

विदूषकः । इदं तावत्परिहासार्थं संश्रितो भवामि । अहो सुखस्पर्शता शिलाविशेषस्य ।

॥ पत्रं ५४ ॥

मालविका । देवीभयादात्मनो ऽपि प्रियं कर्तुं न पारयामि ।

मालविका । यो न बिभेति स मया भट्टिनीदर्शने दृष्टसमागमो भर्ता ।

इरावती । निपुणिके सत्यं त्वं परिगतार्था चन्द्रिकया । समुद्रगृहकालिन्दशयिन आर्यगौतम दृष्ट इति ।

निपुणिका । अन्यथा कथं भट्टिन्या विज्ञाप्यते ।

इरावती । तेन हि तत्रैव गच्छावः संशयान्मोक्तुं प्रियवयस्यं शठं च ।

॥ पत्रं ५५ ॥

निपुणिका । सावशेषमिव भट्टिन्या वचनं ।

इरावती । अन्यच्च । चित्रगतमार्यपुत्रं प्रसादयिष्यामि ।

निपुणिका । इदानीं कथं नु भर्तारमनुनेष्यसि ।

इरावती । मुग्धे यादृश एव चित्रगतस्तादृश एवान्यसंक्रान्तहृदय आर्यपुत्रः । केवलमुपचारातिक्रमं प्रमार्जितुमयमारम्भः ।

निपुणिका । इत इतो भट्टिनी ।

चेटी । जयतु जयतु भट्टिनी । देवी भणति । नैष मे कालस्तव बहुमानं वर्धयितुं । इयं वयस्यकया सह निगडबन्धनं कृता मालविका । यद्यनुमन्यसे आर्यपुत्रमपि तव कृते विज्ञापयिष्यामि ।

इरावती । नागरिके विज्ञापय देवीं । का अहं भट्टिनीनीतिं ज्ञातुं । परिजननिग्रहेण मयि दर्शितो अनुग्रहः । कस्य वा प्रसादेनान्यो जनो वर्धत इति ।

चेटी । तथा ।

निपुणिका । एष द्वारे समुद्रगृहकस्य विपणिगत इव . . . गौतम आसीन एव निद्रायते ।

इरावती । किं नु खल्वत्याहितं । सावशेष इव विप्रतिकारो भवेत् ।

निपुणिका । प्रसन्नमुखवर्णो दृश्यते । अपि च भुजगसिद्धिना चिकित्सितः । तदप्रत्याशङ्कनीयं पापं ॥

विदूषकः । भवति मालविके ।

निपुणिका । श्रुतं भट्टिन्या । कस्य वैष वार्तनीयः ।

॥ पत्रं ५६ ॥

अन्यच्चार्य° सकृपणः . . . । इतः सर्वं कालं स्वस्तिवाचनमोदकैः कुक्षिं पूरयित्वा सांप्रतं मालविकां स्वप्नायते ।

विदूषकः । इरावतीमतिक्रामन्ती भव ।

निपुणिका । एतदत्याहितं । भुजगभीतं ब्राह्मणबन्धुमेनं भुजगकुटिलेनात्मनो दण्डकाष्ठेनास्तम्भात्ताडयिष्यामि ।

इरावती । अर्हति कृतघ्नः सर्पदंशनं ।

विदूषकः । अविहा अविहा । दर्वीकरो म उपरि परिपतितः ।

मालविका । मा तावत्सहसा निष्क्रमिष्यसि । सर्प इति भणति ।

इरावती । हा धिग्धा धिक् । भर्ता तावदित एव धावति ।

विदूषकः । कथं दण्डकाष्ठमिदं । अहं पुनर्जाने । अन्यथा कनककाण्डकेर्दृशं कृत्वा सर्पस्याग्रं कृतं तन्मे फलितमिति ।

बकुलावलिका । मा खलु भर्ता प्रविशतु । इह कुटिलगतिः सर्प इव दृश्यते ।

इरावती । अपि निर्विघ्नमनोरथौ दिवासंकेतौ मिथुनस्य ।

॥ पत्रं ५७ ॥

इरावती । बकुलावलिके दूत्याधिकारविषया संपूर्णा ते प्रतिज्ञा ।

बकुलावलिका । प्रसीदतु भट्टिनी । किं मया कृतमिति देवः प्रष्टव्यः । दर्दुरा व्याहरन्तीति किं देवः पृथिवीं वर्षितुं स्मरति ।

विदूषकः । मा तावत्स्वया दर्शनमात्रेणात्रभवान्परिपालनवृत्तं विस्मृतो भवति । त्वं पुनर्प्रसादं न गृह्णासि ।

इरावती । कुपिताप्यहं किं करिष्यामि ।

इरावती । स्थान इति शुद्धव्यधारितमार्यपुत्रेण । अन्यसंक्रान्तेऽस्माकं भागधेयेषु यदि पुनः कुप्येयं नाहं हास्या भवेयं ।

इरावती । निपुणिके गत्वा देवीं विज्ञापय । दृष्टं प्रतिपक्षवादित्वं । अस्थितं मे हृदयमेति ।

निपुणिका । तथा ।

विदूषकः । अन्यार्थः संचलितो बन्धनभ्रष्टो गृहकपोतको विडालिकाया आलोके पतितः ।

॥ पत्रं ५८ ॥

निपुणिका । देवि यदृच्छादृष्टया माधविकयाख्यातं । एवंनिमित्तं ।

इरावती । उपपन्नं सर्वमेव । अलावन्धमोदिनः प्रयोगः । इयमस्य कामतन्त्रसचिवस्य बलबन्धोऽस्तीति ।

विदूषकः । भवति यदि नौत्या एकमप्यक्षरं पठेयं नन्वब्राह्मणसंश्रितो भवेत् ।

जयसेना । देव कुमारी वसुलक्ष्मीः कन्दुकमनुधावन्ती पिङ्गलवानरेणातिबलीयो वित्रासिता । अङ्कनिषण्णा देव्याः प्रवातकिसलयमिव वेपमाना न किमपि प्रतिपद्यते ।

इरावती । त्वरतां त्वरतामार्यपुत्र एनां समाश्वासयितुं मास्याः संतापजनितो विकारो वर्धतां ।

विदूषकः । साधु रे पिङ्गलवानर साधु । परित्रातस्त्वया स्वपक्षः ।

मालविका । देवीं चिन्तयित्वा वेपते मे हृदयं । न जाने संप्रति किमतो अनुभवितव्यं भविष्यतीति ।

नेपथ्ये । आश्चर्यमाश्चर्यं । अपूर्णे पञ्चरात्रे दोहदस्य मुकुलैः

॥ पत्रं ५९ ॥

संनद्धस्तपनीयाशोकः । यावद्देव्यै निवेदयामि ।

बकुलावलिका । आश्वसितु सखी । सत्यप्रतिज्ञा देवी ।

मालविका । तेनाहं प्रमदवनपालिकायाः पृष्ठतो भवामि ।

॥ पत्रं ६० ॥

उद्यानपालिका । उपक्षिप्तो मया सत्कारविधिना तपनीयाशोकस्य भित्तिवेदिकाबन्धः । यावदनुष्ठित नियोगमात्मानं देव्यै निवेदयामि । अतो दैवस्यानुकम्पनीया मालविका । तस्यां तथा चण्डिका देव्यनेनाशोकस्य दोहदलक्षणेन प्रसादोन्मुखी भविष्यति । कुत्र नु खलु भवेद्देवी । अहह एष देव्याः परिजनाभ्यन्तरः किमपि जतुमुद्रालाञ्छितां मञ्जूषां गृहीत्वा चतुःशालात्कुब्जो निष्क्रामति । पृच्छामि

तावदेनं ।

उद्यानपालिका । सारस कुत्र प्रस्थितो असि ।

सारसः । मधुकरिके विद्याचरितानां ब्राह्मणानामियं नित्यदक्षिणाम्नासिकायार्यपुरोहितस्य हस्तं प्रापयिष्यामि ।

मधुकरिका । अथ किं निमित्तं ।

सारसः । यदा प्रभृति श्रुतं सेनापतिना । यज्ञतुरंगरक्षणे नियुक्तो भर्तृदारक इति । तस्यायुर्निमित्तमष्टशतसुवर्णपरिमाणां दक्षिणीयेभ्यः प्रतिश्रुता भवति ।

मधुकरिका । अथ कुत्र देवी किं अनुतिष्ठति ।

॥ पत्रं ६१ ॥

सारसः । मङ्गलगृहक आसनस्था विदर्भविषयाद्भ्रात्रा वीरसेनेन प्रेषितं लेखं लिपिकरैर्वाच्यमानं शृणोति ।

मधुकरिका । कः पुनर्विदर्भराजवृत्तान्तः श्रूयते ।

सारसः । वशीकृतः किल वीरसेनप्रमुखैर्दण्डचक्रैर्भर्तुर्विदर्भनाथः । मोचितः किलास्य दायादो माधवसेनः । दूतश्च महासाराणि रत्नवाहनानि शिल्पदारिकाभूयिष्ठं परिजनं चोपायनीकृत्य भर्तुः सकाशं प्रेषितः । स किल भट्टारकं प्रेक्षिष्यते ।

मधुकरिका । गच्छानुतिष्ठात्मनो नियोगं । अहमपि देवीं प्रेक्षिष्ये ।

प्रतीहारी । आज्ञप्तास्मि देव्याशोकसत्कारव्यापृतया । विज्ञापयार्यपुत्रं । इच्छाम्यार्यपुत्रेण सहाशोकवृक्षप्रसूनलक्ष्मीं प्रत्यक्षीकर्तुमिति । तद्यावद्धर्मासनगतं देवं प्रतिपालयामि ।

॥ पत्रं ६२ ॥

प्रतीहारी । एष जयशब्दसूचितप्रस्थानो भर्तैव एवागच्छति । अहमपि तावदस्य मुखालोकनतृष्णयैतस्मिन् आलिन्दतोरणं समाश्रिता भवामि ।

विदूषकः । इह प्रेक्ष एकान्तसुखितो भवान्भविष्यतीति ।

विदूषकः । अथ किल देव्या धारिण्या पण्डितकौशिकी भणिता । भगवति त्वं यदि प्रसाधनगर्वं वहसि दर्शय तावदस्या

॥ पत्रं ६३ ॥

मालविकायाः शरीरे विवाहनेपथ्यमिति । तदा सविशेषकौतूहलमलंकृता मालविका तत्रभवत्या । कदापि पूरयेद्भवतो मनोरथं ।

प्रतीहारी । जयतु जयतु देवः । देवी विज्ञापयति । तपनीयाशोकस्य कुसुमोद्गमश्रियमार्यपुत्रेण सह प्रत्यक्षीकर्तुमिच्छामीति ।

प्रतीहारी । अथ किं । यथा तव संधानसुखमन्तःपुरं विसृज्य मालविकापुरोगेण आत्मनः परिजनेन सह देवं प्रतिपालयति ।

प्रतीहारी । एत्वेतु देवः ।

विदूषकः । भो वयस्य किंचित्परिवृत्तयौवन इव वसन्तः प्रमदवने लक्ष्यते ।

विदूषकः । भो अयं स रक्तनेपथ्य इव कुसुमस्तबकैस्तपनीयाशोकः । अवलोकयतु भवान् ।

विदूषकः । तथा विश्वस्तो भव । अस्मासु तथाप्येषापि धारि

॥ पत्रं ६४ ॥

णी पार्श्वपरिवर्तिका मालविकामनुगम्यते ।

मालविका । जानाम्यपि निमित्तं कौतुकालंकारस्य । तथापि मे हृदयं बिसिनीपत्रगतमिव सलिलं वेपते । दक्षिणेतरं नयनं च बहुशः स्फुरति ।

विदूषकः । भो वयस्य विवाहनेपथ्येन सविशेषं खलु शोभते अत्रभवती मालविका ।

धारिणी । जयतु जयत्वार्यपुत्रः ।

विदूषकः । वर्धतां भवती ।

देवी । आर्यपुत्र एष ते अस्माभिस्तत्परीक्षितसहायस्याशोकः संकेतगृहकः संकल्पितः

विदूषकः । भो आराधितो असि ।

॥ पत्रं ६५ ॥

विदूषकः । भो विश्वस्तो भूत्वा यौवनवतीं प्रेक्षस्व ।

धारिणी । कां ।

विदूषकः । तपनीयाशोकस्य कुसुमशोभां ।

प्रथमा । हला रमणीये अपूर्वमिदं राजकुलं प्रविशन्त्या मे प्रसीदति हृदयमानन्दलाभेन बाला ।

द्वितीया । ज्योत्स्निके ममाप्येवं । अस्ति खलु लोकप्रवादः ।

॥ पत्रं ६६ ॥

आगामि सुखं दुःखं वा हृदयसमवस्था कथयतीति ।

प्रथमा । सत्य इदानीं भवतु ।

उभे । जयतु जयतु भर्ता । जयतु जयतु भट्टिनी ।

उभे । भर्तः संगीतके अभ्यन्तरे स्वः ।

धारिणी । मालविके इतः । इतस्तरा संगीतसहायिनी ते का रोचते ।

उभे । अहह भर्तृदारिका । जयतु जयतु भर्तृदारिका ।

प्रथमा । आवयोर्भर्तृदारिका ।

उभे । शृणोतु भर्ता । यो स भर्ता विजयदण्डैर्विदर्भनाथं वशीकृत्य बन्धनान्मोचित कुमारो माधवसेनो नाम । तस्येयं कनीयसी भगिनिका मालविका नाम ।

धारिणी । कथं राजदारिकेयं । चन्दनं खलु मया पादुकापदेशेन दूषितं ।

मालविका । विधिनियोगेन ।

॥ पत्रं ६७ ॥

द्वितीया । भर्तृदायादवशं गते भर्तृदारके माधवसेने तदामात्येनार्यसुमतिनास्मादृशं परिजनमुज्झित्वा गूढमानीतैषा ।

द्वितीया । भर्तः ततो अपरं न जानामि ।

उभे । भर्तृदारिके आर्यकौशिक्या इव स्वरसंयोगः । ननु एव ।

मालविका । अथ किं ।

उभे । यतिवेषधारिण्यार्यकौशिकी दुःखेन विभाव्यते । भगवति नमस्ते ।

विदूषक । तेन कथमिदानीं भगवत्यत्रभवतीवृत्तान्तं तटस्थेव

॥ पत्रं ६८ ॥

विदूषकः । भवति मा बिभेहि । अतिक्रान्ता खल्वत्रभवती कथयति ।

मालविका । कां इव इतः सुमतिर्मनु ।

द्वितीया । ततः खलु भर्तृदारिकाया इदं समवस्था संवृत्ता ।

॥ पत्रं ६९ ॥

मालविका । किं नु खलु भर्ता भणति ।

धारिणी । भगवति स्वयाभिनन्दितौ मालविकामनायकस्त्वयोपनीतं वृत्तं ।

धारिणी । किमिव तत्कारणं ।

॥ पत्रं ७० ॥

प्रथमा । भर्तृदारिके दिष्ट्या भर्तृदारको अर्धराज्यं प्रतिष्ठां गमिष्यति ।

मालविका । एतावदद्वयमनन्त्यं यो जीवितसंशयादिमुक्तः ।

धारिणी । अहह स्तोपुनमत्र नो हृदयं । श्रोष्यामि तावदुक्तान्तकुशलानन्तरं वसुमित्रस्य वृत्तान्तं । अतिभारे खलु पुत्रकः सेनापतिर्नियुक्तः ।

॥ पत्रं ७१ ॥

धारिणी । अन्नेनाश्वसितं मे हृदयं ।

धारिणी । भवति परितुष्टास्मि यत्पितरमनुजातको वत्सकः ।

॥ पत्रं ७२ ॥

धारिणी । जयसेने गच्छ पेलकप्रमुखीनामन्तःपुरिकाणां पुत्रकस्य वृत्तान्तं निवेदय ।

धारिणी । एहि तावत् ।

प्रतीहारी । इयमस्मि ।

धारिणी । अस्यामशोकदोहदनियोगे मालविकायाः प्रतिश्रुतं मद्ध्या अभिज्ञानं च नियम मम अथ नैनेराज्ञीमनुनय । त्वया सत्यं संवादो न भवत्व इति ।

प्रतीहारी । यद्देव्याज्ञापयति । भट्टिन्यपि पुत्रविजयनिमित्तेन परितोषेणान्तःपुरिकाणां आभरणानां मञ्जूषिकास्मि संवृत्ता ।

धारिणी । भर्ता । किमाश्चर्यं । साधारणो नन्वभ्युदयः ।

प्रतीहारी । भट्टिन्यपि इरावती विज्ञापयति । सदृशं खलु पृथिव्याः प्रभवन्याय्यस्य वचनं । संकल्पितं न युज्यते अन्यथा कर्तुमिति ।

धारिणी । भगवति त्वयानुमतमिच्छाम्यार्यसुमतिना प्रथमं कृतमार्यपुत्रस्य मालविकाप्रतिपादयितुं ।

धारिणी । इदमार्यपुत्रः प्रियनिवेदनानुरूपं पारितोषिकं प्रतीच्छतु ।

धारिणी । किमत्राधीरयत्यार्यपुत्रः ।

विदूषकः । एष लोक . . . . . . लक्षणकुशलो भवतीति ।

॥ पत्रं ७३ ॥

विदूषकः । अथ देव्याः . . कृतात्मनिविशेषां मालविकामत्रभवानभिग्रहीतुमिच्छति ।

धारिणी । एतस्याश्च राजदारिकाया अभिजनेन दत्त एव देवीशब्दः । किं पुनरुक्तेन ।

धारिणी । भवतु भगवती अनुमतिसुतायाः प्रथमं नाकल्पितं । जयसेने गच्छ तावत्कौशेयमानय ।

प्रतीहारी । यद्भट्टिन्याज्ञापयति ।

धारिणी । आर्यपुत्र इयं . . . . ।

विदूषकः । अहह देव्या अनुकूलता धारिण्याः ।

परिजनः । जयतु जयतु भट्टिनी ।

निपुणिका । जयतु जयतु भर्ता । इरावती विज्ञापयति । यदि उप

॥ पद्यं ७४ ॥

चारातिक्रमेण तदाहं भर्तुरपराद्धा । ननु स आत्मनो भर्ता । अनुपदं भर्तुरनुरूपमेव मया आचरितं । सांप्रतं पूर्णमनोरथो भर्ता जातः । अहं प्रसादमात्रया संभावयितव्यास्मि ।

धारिणी । निपुणिके अस्मिन् सेविनामार्यपुत्रो ज्ञास्यतीति ।

निपुणिका । अनुगृहीतास्मि ।

धारिणी । न युक्तं भगवत्यस्माकं परित्यक्तुं ।

धारिणी । आज्ञापयत्वार्यपुत्रः । भूयो ऽपि ते किं प्रियमुपहरिष्यामि ।

Varietas scripturae.

P. 3. Dist. 1. hem. a. D. एकैश्वर्ये et स॰ फले । A. B. यन् pro यः । hem. c. C. सर्वं pro कृत्स्नं । – L. 5. D. om. नान्द्यन्ते सूत्रधारः । – L. 6. C. om. नेपथ्याभिमुखमवलोक्य । D. ante मारिष inserit: सलमविलिसारेण । – L. 9. D. कथितिना एवः प॰ कदाचित् श्रीका॰ et om. खलु । – L. 10. C. D. om. नन्व । – L. 12. D. प्रफुल्ल pro प्रवित । Pro धाव॰पुत्रादीनां C. भाषाकलोककविप्रलूककविपुत्रापर्ता । D. सौमिन्द्रकादीनां । – L. 13. D. उल्लंघ्य pro अतिक्रम्य et mox: कवेः क्रियायां कथं बहुमानपरिग्रहः । C. परिग्रहः कुतो pro किं कृतो । A. कृतौ pro कृते ।

P. 4. L. 1. D. शून्यं pro विधानं । – L. 7. D. om. स्वर्गो भ॰ । – Dist. 3. hem. a. A. सेवादृशः ।

P. 5. L. 1. D. बकुलावलिका pro चेटी । – L. 2. D. भारिणीए बउलावलिए अइ्रविपडणोप॰ । C. ॰सदेसं । – L. 3. D. णाम पाटन्तरेण काहिसी माल्लविरुत्रि । C. अन्तरेण पाटाबारिसं चलणपादांथं पुच्छिदु उअदेसग्गहणो कीरिसो मा॰ । – L. 4. C. om. तत्त et mox praebet अहम्मि । – L. 5. सत e D. recepi. C. पविसा et mox अवरा pro द्वितीया । D. अवरा चेटिका । – L. 6. C. अन्या pro द्वितीया । D. कुदो दाणि इधं दे धी॰ । C. कम्भीरदा pro इधं धी॰ । – L. 7. B. सपीबोणाभि । D. कमीबंपासि मं – L. 8. D. इदं देवीए । C. सिप्पिवर्स॰ । – L. 9. D. वाणिदं वाग्मुद्दा॰, omisso अंगुलीअं । Pro पिंजआलीघन्ती C. पिराकालअन्ती । D. पिरकाअन्ती । – L. 10. C. om. म्हि । – L. 11. C. D. सताइ, om. दे । D. om. इमिणा । – L. 12. Post हत्थे C. D. inserunt पडिभाहि । D. हत्थपल्लवे pro हत्थे । – L. 13. C. सहि pro हला । Post कहिं C. inser. एत्थ । – L. 14. D. post देवीए inserit एव, et mox om. चलणपादांसं । – L. 15. C. कीरसी । D. कीदिसी । – L. 16. सहि in C. deest. D. ईदिसेण et mox: कसंपिसिहिदाधि एसा कधं भ॰ हि॰ । C. ईदिस et mox: ॰दाधि कहं दिट्ठा किण्ण का भट्टिदा ।

P. 6. L. 1. D. क्ष: pro क्ष et mox पदो pro गदो । – L. 2. D. कधं et sic saepe, servato ध् । – L. 3. B. D. सुणाद् । Ante चित्र° D. inser. एक्कस्सिं दिवसे । B. D. om. सद्द । – L. 4. Pro चित्तलेहं, quod in C. prorsus desideratur, D. praebet लेहं । Pro पुलअन्ती exhibent A. पुलोअन्ती । B. पुलो° । C. ओलोअन्ती et D. अवलोएन्ती । Pro तहिं अन्तरे C. तदा et D. तस्सिं । – L. 5. C. उवट्ठिदो et sic saepe, eiecto द्. – L. 7. C. D. तदो ante उवविं° inserunt. D. एवा सपोप° । – L. 8 C. वासपदाचारिणिं । D. वासपदं च दारिं दे° । – L. 10. C. वासपदा कुड्ड वालि° । D दारिका वासपदा च देवीए वालि° । – L. 11. D. णामधेयम्मि । – L. 12. D. णं वाकिदिविसेसेसु आदरो etc. C. विसेसेसु । C. D. करेदि । D bis तदो । – L. 13. C. om. तदो et देवि । Verba तदो सव्व° usque ad पडमो desunt in D. – L. 14. C. णिरूवणिदुं et mox om. तदो; deinde वचविअदं, omisso पत्त । – L. 16. एदे D. solus exhibet. C. D. भावस्स । C. वदो pro मदो । – L. 17. C. सविसेसं मालविआ संपदं – L. 18. D. पवादो । – L. 19. B. C. वज्जिअ । पि et वि post anusvâram promiscue, ut videtur, in hoc dramate leguntur. Eadem est ratio partic. तु et दु । – L. 20. D. उवणाइस्सं । – L. 21. C. D. पद्दुदा° वज्जाणाहासो संगी° । C. णिक्कामदि । – L. 22. C. D. ताव pro दाव ।

P. 7. L. 1. C. om. अपि । – L. 2. C. पुनरस्मिन्नाट्य सि° । D. post अस्माकं inser. एव et om. मिथ्या । C. D. om. तथा हि et pro कुतः D. praebet यतः । – L. 7. D. उपगम्य । – L. 9. D. वत्त । C. उवट्टस et sic saepius, om. श्रु । – L. 9, 10. B. C. णाट्टकिलिसेदि, cui posterior addit: इदं । D णं अट्टकिलिमिदि आ णं क्को सि° । – L. 11. D. भद्दे सम्पतं et mox पद्मनिपुणिको मालविका मेधा° । – Dist. 5. a. C प्रयोगसमयं । D. शिष्यविषये । c. D. प्रयोगकरपाल् । – L. 15. D. दिट्ठिआ अदिक्कन्तो विअ मालविआं दे° । – L. 16. D. एवं संनोसदि । – L. 17. D. एतद्धिपा°, omisso भद्दे । D. एतस्यागमायातमिति । – L. 19. Pro अवणाअदो legitur in D. एव्व सोदूरे । – L. 20. B. D. omittunt सो । B. अन्तरापाल°* । D. पाम्मदाणेहि अन्तरापदुले । C. अन्तपालदुगाणम्मदातोरे पुरे ठा° । D. सेणा इदं दारिआ सिप्पाहिआरजोग्गम्मि अपिास्म देवीए । – L. 21. Post दारिएत्ति vocab. अपिास, B. D. exhibitum, cum C. exclusi. Lege cum D. उत्थापणं । B. C. उवत्थापणं । – L. 22. D. आम्मातं इ अन्तान आकृति । C. आकृतिविपादय° । In D. pro एवं etc. legitur: एवंयमनूनयमनुका संभाव्यते । – L. 23. D. मया हि et mox भाव्यं pro भवितव्यं । C. D. पक्ष pro यतः ।

P. 8 Dist. 6. hem. a. C. D. विशेष । d. D. मुकाभावं । – L. 3. B. om. वत्त । D. वद pro वत्त । C. om. दाणिं । D दाणिं । – L. 4. C. D. om. कार्ट्यं, et mox praebent: विश्रम्यतां । Praetulimus autem cum B विश्राम्यतां । Vocalis enim producitur ante य passiv., non ante य 4tae class. Cfr Pâṇ. VII. 3. 74 – L. 5. B. D गतावं । – L. 7. C. post हि addit पुणो । से e C. recepi-

mus. — D. ताव खलिस्सा बसस्स परिवोसणिअेदणो उद्धाइ स° । — L. 9. D. खगृहं । — L. 11. D. om. चिअ । C. मस्सयः pro मि° । — L. 12. D. पविशामि लेसहलेनारवासया नो हता । — L. 13. B. वादंसक । D. वाहक कि पणले वेदगौ वस्सेन । — L. 15. D. संदेहे pro निर्देशं । C. D. प्रोतुं pro वत्तुं । — L. 16. इदानीं in D. deest. — L. 17, 18. C. पनिशतसंबन्धः संसरे म° उपाहनुस्सहाले स° । D. ममभ्यानस्सागाइनुमाइ । B. बस्सहाधालेना सवन्धगृहीत: ।

P. 9. L. 1. D. सकमः ससोदर्यो मोक्ष्य । C. मोक्षव्य pro मोच° । Pro तत्र वो न C. मनु वो । D. एवं न वो न । D. om. वत् । — L. 2. D. भूमिहरषु रातो प्रवृत्तिः । D. om. अत्र । — L. 3. C. सोदर्या पुनरस्य न प्रव° । D. सोदर्याः पुनरस्य तथाविप्लव नष्टास् et mox पश्चाति । B. वस्य मद्गृहबहि° । — L. 4. D. अपावध्यं । C. D. om. यया । C. सोभितसं । — Dist. 7. hem. a. Pro शार्य C. सौर्य । D. शौर्य । Idem: विमुक्ति । hem. c. D. न चैनं pro मम प्रालं । hem. d. D. सम इति । — L. 8. D. यद्यपि । C. D. व्यवहरसि । — L. 9. B. सार्इतक । D. साहक । C. D. प्रतिकूलचारी, om. च । D. तथानव्यपत्त° । — L. 10. B. C. पूर्व । D. पूर्व एव । D. राजचक्रं । — L. 12. C. om. अथ वा । — L. 13. D. शास्त्रहत्यमेवाह देव । उक्तं हि । — Dist. 8. hem. c. C. D. संरोहण । — L. 16. D. इदमत्र ante तन्त्र° praebet; mox om. इदमेव । C. D. निमित्तमुपादाय । — L. 17. D. सेनायक्रं । — L. 19. D. परिजनय । — L. 20. C. D. कार्या बम्हि । D. तत्थमद्दा । C. om. तत्थमद्दा । — L. 21. B. से pro मे । D. चित्र pro इदिच्छइ । C. D. पक्खिदी । D. मोहि । — L. 22. C. D. मद्दिस, omisso तं । B. तहा कि° ताव etc. C. om. इति परि° । — L. 23. D. अस्माकं pro अस्मान्, omisso उपस्थितः ।

P. 10. L. 2. D. इस वागच्छतो — L. 4. C. उपेक्षोपायदर्शने । D. उपायद° । C. D. व्याकुली । — L. 5. D. भो पयोदपासि° । — L. 6. D. inser. सर्व । — L. 7. C. D. om. चिअ । B. om. इयाणि° । — L. 8. C. अवस्स साधु । D. साधु post अवस्स repetens om. निपुणं usque ad इदानीं । C. निपुणाचसुप° । C. दुरधिगतसिद्धावपि तस्मिन्नार° । — Dist. 9. hem. b. B. अपि pro अपि । — L. 12. D. omittit अहं et mox exhibet: अधरा मिअम्मिद् । — L. 14. आकर्ण्य in D. solo exstat. इदं in D. post पुण्यं legitur. — L. 15. C. देक्खसि । D. कलंपि अहोया वेक्खिस्ससि । — L. 16. D. प्रविश्य pro तत्र प्र° । — L. 17. C. D. बाला, om. इति । — L. 18. D. आवदपि मआचार्यो । B. तयेपि यारे, pro quo C. D. तयोपमो । — L. 19. C. D. इक्कः pro उपतो । Pro ससोहिणी C. विवासोहिणी [?]. — L. 21. D. पवत्ताप° ।

P. 11. L. 1. Nomina magistrorum in codd. confunduntur. — D. अवलोक्य । — Dist. 10. hem. b. D. उपैमि । hem. d. D. तया pro स एव । — L. 6. D. सह तु pro मदस्सलु, om. तथा हि । — Dist. 11. hem. a. C. पुष्पाभियत । B. पुष्पानुमतः । — L. 11. C. उपसर्पन्तौ । D. उपसर्पतो । — L. 13. भवतो deest in B. — D. शासनं तत्रभवतोः । — L. 15. D. आर्याभ्यां pro आचार्याभ्यां । C. D. ममोपस्थानं pro स

ओ° । D. addit कुर्म । – L. 16. C. D. om. मु ante तोषाद् et शिक्षिता । – L. 17. C. दृष्टनिर्णयोगम् । D. om. अस्ति । B. C. देव्या दत्तेन च । – L. 18. D. आर्द्र pro दृढं । C. om. ततः किं । – L. 19. C. D. om. सर्वं । – D. तुल्यो उसोत्पदि° । – L. 21. D. मे pro एव । C. post एव inserit मयि । B. तृष्णः et D. परिजनः pro करः । D. तत्रभवतः । Post मम C. inserit चास्य । – L. 22. Prius च e C. D. recepi. D. om. इति । B. शास्त्रप्रयोगे, om. च । Pro तदत्र° etc. D. तत्रभवन्तमाशु शास्त्रे प्रयोगे च विमृशतु देवः । – L. 23. C. विशयनः pro विशयस्तः । D. विशयविन् ।

P. 12. L. 1. C. पडुपपादं । – L. 3. तावत् in B. deest. – L 5. D. भणादि । – L. 7. Post राजा D. inser. कञ्चुकिनं विलोक्य । – L. 10. D. om. स et इत्या । – L. 11. D. भअस्थी । – L. 12. स deest in D. C. post च inserit सर्वं । – L. 13. C. संरम्भो । D. संरम्भे ? – L. 14, 15. C. D. प्रतिद्वन्द्विनो । – L. 16. D. om. तदस्मि et pro से etc. exhibet: तस्स पडुमत्तं उवहरदु । C. पद्मपासवो । – L. 18. Pro आत्मानं D. आत्मनो महिमानं । C. D. तावत् pro अपि । D. चिन्तय, omissis भअवती एव । – Dist. 12. hem. b. C. D. भानो परिप्रशान्तनलः । – L. 22, 23. D. विदूषकः । अवि उवट्ठिदा पीठमन्दिरे पविउक्कोसिकी पुरोकरिय । omissis तत्र° धा° ।

P. 13. Dist. 13. hem. b. C. यासि । c. C. क्रियेव विग्रहवती स° । – L. 4. C. om. उभय । – L. 5. B. C. भगवत् । Paucis tantummodo locis sandhis post vocat. adhibitus est. – Dist. 14 a. D. महासंग्रामभवणो । c. C. धारणी । D. धारिना । d. D. शर्तं समाः । – L. 9. D. ग्रयदु ग्रयदु । – L. 13. D. om. अत्रभवतोः । C. परस्परपा ज्ञान° । B. परस्परेणाभिविज्ञान । Legendum fortasse: अभिनयविज्ञान । – L. 14. D. संहर्षयितोः । B. C. तत्रभवता pro भगवता । B प्राश्निकं । D. मध्यस्तमीयं । – L. 15. C. D. om. कुलगुणा° । D. किं खलि पढमे ग्रामे । *C. समधवि । – L. 17.[b] C. मा मैवं pro नैतदेवं । C. भवती । – L. 18. C. inser. यावत् ante वहं । D. खलु pro वहं । – L. 19. D. भवा° सा खलु गुणाटोवो वेत्तु । – L. 21. C. वादः pro विवादः । – L. 22. D. om. देव । D. एव pro हि । – L. 23. C. om. वा ।

P. 14. L. 1. D. पुच्छसि गत्तदाणं । C. om. तदा । C. इन्व । D. व्व । – L. 2. D. देवी समानविद्येन परि° etc. अर्हति । C. न मां देवी समानविद्यातः परिभवनीयं मन्तुमर्हति । – L. 4 C. विदूषकसामो उहृससंवादः । omisso भो । D. देवि पेक्खामो उहृमसंवादं । C. वेनपा । D. वेसवा । – L. 6. D. om. पां । – L. 7, 8. C. विदूषक । बघपोषा (sic omnes codd.) कलीप्प° समाहष्पिदुवन्नन्तरस्सिं etc. – L. 9. Cdd. भवनो । – L. 11. B. D. क्रथायिसर्दा । – L. 12. C. एवं । – L. 13. C. ante क्लिष्टा addit मे । – L. 18. C. om. त्रि । – L. 19. C. अनुचितं pro अभिमतं । – L. 21. C. तदा विस्सा कम्पधाविणी उअ° । – L. 22. Post दोसो C. addit पां ।

P. 15. L. 3. C. कारिणी म° पूरिश । चिरम e C. recepi. – L. 5, 6. C. संगीदकवदेसेण सारस्स° । B. घदउअ° । B. सादमाणपारस्स । C. सादयमाणास्स । – L. 8. C. देवी

वचनस्य । mox इदं pro इदानीं । – Dist. 16. c. C. तीर्थिकेव । – L. 14. C. वो pro दे । – L. 15. C. om. उपा । mox पवासयं pro वासदयं । – L. 17. C. दंसेव । – L. 18. B. सर्वसाध्य° । – L. 20. तत्कालिका e C., recepi.

P. 16. L. 4. C. om. पं । – L. 5. C. उव्वेसेण पिउणो होइ । – Dist. 18. a. C. दुर्गविश्यन्तं । – L. 10. B. सिसिक्त । – L. 11. C. नन्दासनं । – L. 15. C. विरसठं, om. पभू । – L. 18 C. देव चतुष्पदोव्वं कलितकमुदाहरन्ति । – L. 22. C. कामाप्पकसागरप्पसंगो° । B. कागसापे° । – L. 23. B. तत्तभवदो । C. पसतु, et mox एव्व, om. पो ।

P. 17. L. 3. C. देवो । एदि वित्तष्य° etc. – L. 9. C. om. पात्रयोः । – L. 11. C. विलोक्य, et mox ईदिसो । B. om. खि । – L. 12. C. पं pro तदो et भद्र pro भोदि । – Dist. 19. c. B. सुमान । – L. 16. C. शब्दः pro ध्वनिः । – Dist. 20. hem. b. C. अनुरसितस्य । – L. 23. C. देवि साम्प्रतिका भवामः ।

P. 18. L. 3. C. हो धीरं सह पा बलहोदी etc. – Dist. 21. b. C. रागो pro रावो ।

P. 19. L. 3, 4. C. दृश्यामः । – L. 5. C. शानवृक्षभावे । – L. 11. C. om. देव et च । – L. 12. C. चतुर्थवस्तुप्रयोगमेकमनाः श्रोतुमर्हसि देव । – Dist. 22. hem. b. B. C. दर्शनं । – c. d. C. वधिरनयात्व° ।

P. 20. L. 1. च deest in B. – L. 3. C. प्रत्यक्षयमाणा° । – L. 4 Codd. ह pro सु । C. पडिहन्दो परिहीयदि । – L. 10. C. सर्वावस्था° । – L. 15. C. तत उपमा° etc. चतुष्पदवस्तु मा° । – Dist. 25. hem. a. निरासं । Sic codd. Corrige: चिरासं । b. B. परिप्फुरइ । Quoad metrum pars posterior hujus hemistichii sine dubio corrupta est. c. C. om. सो । – L. 20 C. om. तदो । – L. 21. B. चदुप्पदत्थुअं । C. चउप्पदत्थुअं ।

P. 21. L. 6. C. चिरठ repetito, pergit: चिरंबि विलुमरिदं कम्मभेदेण । दाव पु° । Lectio valde diversa exstat Sâh. D. p. 206. – L. 8. B. ततः पया° स्थित्वा भद्र उप° etc. अन्तरे C. recepi, qui mox praebet स्वीयतां pro स्थित्वा । – L. 9. C. post माल° inser. निवृत्य । – L. 10. B. कस्ते, quod desideratur in C. – Dist. 28. d. B. निक्षेपणा° । – L. 21. C. शृणुमो वयमार्यस्य विज्ञप्तिनार्थ । omisso गत् । – L. 22. C. विदूषकः । सरिदं दा° पु° तदो etc. et लक्खिदो pro दिट्ठो ।

P. 22. L. 1. B. दोषो वा गुणो वा । – Dist. 29. hem. c. C. शास्त्रो । d. C. नुदति । – L. 7. C. देव क° मन्यसे । – L. 8. C. यथाहास अयं etc. – L. 12. C. हि° इ परिकम्मधारा° । – L. 13. C. देवीपरिग्रहस्यापि etc. भो गौतम । Sâh. D. p. 206. कार्यं उच्यतां । यवनया कर्मभद्रे लक्षितः । – L. 15. C. अन्यदपास्य । – L. 16. Id. तत पा यो सुम° । Sâh. D. p. 206. पढमं अप्पहुपापूजा भोदि सा इमाए लज्जिदा । – L. 18. C. हसिता pro हसितः । – L. 19. स्थानं in C. deest. – L. 23. Cdd. दर्शनीयं ।

P. 23. L. 1. C. म° पा° मुहरादहुणा विश सुपाढपाहिदे वसन्दिके सलपायो हडोव दि । – L. 3. C. एवमिव । – L. 4. C. om. पं । B. मूढ । – L. 5. Cdd. परितो सर्व । – L. 9. B. परकेरमिमि । – L. 10. पं e C. recepi, qui om. दे । – L. 11. C. एहि पविसदानीं । – L. 13. B. मति pro मदि, quod in C. deest. – Dist. 32. hem. a. C. मलयवातमिवा° । – L. 17. B. post साधु (C. साहु) inserit हे । C. उवपीड माणं । – L. 20. C. किंपत्तो पसादः । – L. 22. B. मम । – L. 23. एव in B. deest.

P. 24. L. 2. C. सितयन्तं देव । – L. 7. C. post वेला inserit संवुत्ता । Id. पवहारो उच्चिदवेलातिक्क° । – L. 9. Id. भासिं वचस्सावकासो अत्र । – L. 13. Id. वलो pro वसाउलो । – L. 15. Id. परिव्वाजिका सपरिजना देव्वा etc. – L. 16. Id. भो वअस्स । – Dist. 34. hem. c. Id. परिकल्पितो । – L. 20. Id. भवता pro ते । – L. 21. Id. om. दिट्ठं et pro हिअअब्भ° exhibet उदराब्भन्तरं । – L. 23. Id. सुहृदर्थे pro अस्मदर्थे ।

P. 25. L. 1. C. गहिदव्व° et मेहोवरुद्धजोह्णो । – L. 2. Id. om. मालविआ । B. गुणपरिचरक्खरो । – L. 3. B. विहंगो pro सिद्धो । C. om. च pergitque: तपादुरो भविअ कस्सं etc. हुवसि । B. विअ काइ कलहंसिं पथ्थस्सो । – L. 5. वदा e C. recepi. – Dist. 35. d. C. मृदृल्येकाकिनी° ।

P. 26. L. 2. C. om. समाहिदिए । B. समाहितिके । – L. 3. B. वीअनुरं । C ता तत्र । – L. 4. C. om. मधुसरिसं । B. भअणीआ° । – L. 5. Id. अपपोसन्ती pro पोलं° । C. om. मधुअ° । – L. 7. C. मधुसरिए अधि pro आलि et om. अपा । – L. 8 C अम्ह । – L. 10. Id. पडु pro भर्त । – L. 11. B. om. वि । – L. 12, 13. C संघट्टिसिदाणं । om. पाद्दर° । Id. भअदीए । – L. 16. C. कथं pro अथं । – L. 17. घलिसं ए का° स° भ° । किं दु के° ।

P. 27. L. 1. C. रक्खिअव्व भअ° अहिलासं पा । B. दंसेदु । – L. 2. Cdd. दिअवेसु et दिअसेसु । B. अपुण्णदपुत्ता । C. अपुण्णदसुता । – L. 3. Id. अदो वरे पा सपो । – L. 4. B. सहाव° धीरंपू । C. सहावसीदिले । – L. 5. C ante णोइरेण inserit तपा । Pro इदा B. इयो [?] et C. इन्दोषि । – L. 6. C. पाविअ होहि pro पाएहि । – L. 7. B. सह तुए pro धम्मं । C. गहाभमे । – L. 8. C. दोहदपापि° दे° छिपातवरस्स । – L. 9. C. हि pro पु । – Dist. 36. hem. a. C. क्वार्थ pro मन्दं । – L. 18. B. भअदा । C. post दिठ्ठा insez. खु ।

P. 28. L. 1. C. समदोदीए माल° et सं भअदा संदिट्ठं pro कथं etc. – L. 4. Id. छिणपाअेइ भट्टारि अपुणसिदम्हि । – L. 5, 6. B. रक्खिअव्वमाणा । C. देवीए सादरं रक्खि अमाणा सरक्खिअव्व विअ पिंगीपासुरं etc. et सरउस्सं pro ज्ञानिसं, quod in B. ज्ञानिस्से legitur. – L. 7. C. अभिनिवेसी । – L. 8. Id. पहरत्ति । – L. 14. C. असायं असभं । – L. 15. B. द्विवशेषं । C. pro विमुखेन exh. उक्तिवदपराङ्मुखेन additque खलु post नु – L. 17. C. विदूषकः । पी भवं वक्त एव पदमोक्खरम्मपीसविरमकुरअकरद । – L. 18. C.

असन्तावहरं लुदारं परेसेपा et जिदो pro मुसेपा। B. अदेसपा pro अअइसेपा। – L. 19. C. इसेवं, omisso सचक्तिदो। Id. अणुदोइत्ति pro अणुभविदुं। – L. 20. B. om. त्ति। C. वे परिप्पादं pro संपद° et mox गहेस्स। B. दाव pro ता। – L. 21. C. इदाणीं pro इदं।

P. 29. L. 1. C. लक्खति। – L. 6. C. पदिट्ठिदं pro ट्ठिदं et पट्ठदो pro पि°। – L. 10. B. om. उभो। – L. 11, 12. C. विदूसको। वसन्तो किल पदाहिं पल्लु° तुवरदि जिव भव° पच्चट्ठणो पवि°। B. तुवरेदि। – Dist. 39. a. C. अमन्ताणो। c. Id. कुल pro चूत। d. Cdd. आवुत्तो। – L. 18. C. एहि पविसदु पो पि°। – L. 20, 21. C. भअवं विलोभिदुकामा etc. जत्ताइणवं वसन्तकुसु° etc. B. भअवं जिव लोहयिदुं etc.

P. 30. L. 7. C. भट्टारं अभि°। – L. 9. B. गुरुवं। C. गहुओ केलिवं कालं प° मे सावंसइस्सदि etc. कहिं पु णु, omisso चिन्तिअ वा। – L. 11. B वाः pro वा। C. घहुता। – L. 12, 13. Id. सक्कुणोमि तच° गुमं दो° पिवइट्टेहि। तइ सो। B पिवसेहि। – L. 13 C. सई pro गुरु। – L. 14. B. पुरुविअवं। C. दाइस्सं pro दावइस्सं। – L. 15. C. om. दाव et mox चरणा° praebet pro चलणा°। – L. 16. C. post ता inserit प्राव पिसोअभूमिं। – L. 18. B. om. ही ही। C इदं pro एदं। – L. 19. C. उअणी दा pro उअणादा। – L. 21. C. पसन्न pro पडिच्चिद।

P. 31. L. 2. C. संवलम्बिदु। – L. 6. C. मअरादो pro मअकादो et mox एस pro सेस। B. परिवत्तन्ती। – L. 10. C. in initio sermonis addit वअस्स। – Dist. 42. hem. a C. विज्झे pro देसे। – L. 16. Lege: मअणव्वाहिदिआ; cdd. ut apud nos. – L. 19. Cdd. सवं सो pro सवोसो। – L. 20. C. असोओ pro सोरं। – L. 22. C. सज्जोदी। – L. 23. C. om. अवस्सं।

P. 32. L. 5. C. संभावेमि pro पच्चामि। – L. 6. C. दुट्ठा अमाहम°। – L. 7. C. पिरवलम्बणासं भदिभूमिलम्भिणा दे मणो°। – L. 8. C. कासवासेत्ति pro कासव सिच। – Dist. 45. hem. b. C. रसो pro कलो। – L. 16. C. चदाए pro मअदा et mox उव्वट्ठिदा pro ब्भमदा। – L. 18. C. सुदा pro दुहिदा। B. गुरुवं। C. संदेसं pro सदिसं। – L. 19. C. post विसुमरेदि addit सोपि दाव पो विसुमरो।

P. 33. L. 1. C. om. उपविस्स। B. सोमाहिए। – L. 2. C. ante एक्कं inserit ता et mox omittit दे। C. चरणं, omisso सपोअरं। – L. 3. C. om. हिअअ et सवं। – L. 4. C. विहुओ। B. कहिं pro कहं et mox omittit मे। – L. 5. B. चित्तफलअं मे भवि°। C. चित्तपडएं। – L. 6. B. पु pro णु। – L. 7. C. असोअस्सं मुडणुगमणो देवी। – L. 8. C. दोहदस्सि°। – L. 9. C. शआसि। महाकाल पासोवि मं सन्न°। B. इवं pro इमं। – L. 10. C. सोतइस्सदित्ति। – L. 12. C. om. त्ति et mox praebet सत्कारं pro सक्कारं। – Dist. 46. hem. d. C. मव pro एव। – L. 16. C. चरणापुअसो सत्सोहिए पडिचारो उअस्सिदो। – Dist. 47. hem. a. C. रागोपणअप्पेन। d. B. पदामितं वि°। C. पणिहितं पि°। –

P. 34. L. 1 Desunt in C., quae विदूषक loquitur. – L. 5. C. इतिवत्त पास्स । B अत्रि सव्वो लोअवादो अं । C. अत्रि सव्वो लोअवाद अं । – L. 6. Cdd सव्वस्सो सं° । – L. 7. Cdd, सिपपाइणा । – L. 9. Cdd. पपालादो । – L. 10. Cdd. मल्लप्पदं । – L. 13. B. किलाअप्पमाणं । C. कोलाअप्पाणं मं अर्ला° । – L. 14. C. कालउअदंसणा । B. सुभोरेदि । C. सुभरलेदि । B. पर बोधइन्ति pro भणों बोलन्ति । – L. 16. B. om. णं । B. दोलागिहकं । C.दोलागृहं । – L. 18. C. om. णं et mox exhibet बोलाअद् । B. ante परिहास addit लोएष्ठा । – L. 20. B. भोदव्वं । C. om. अप्पेहि । – L. 22 B. सिपामाणं । C. सिद्धान्तीणं pro विपामन्तीणं ।

P. 35. L. 1. B. कहिं pro किं । – L. 2 B. असोअपादव° । C. असोअपादप कम्मार्थ । mox omittit अउलावलिया । – L. 3. C. चरणा° । – L. 4. C. ante अभूसो inserit इत्रे पिडपिए । Cdd. कप्पिरिदं । C. किं pro कइं । – L. 6. C. डोला° et mox चरणाए, omisso सहत्र । – L. 9. C. ante मे inserit खु । – L. 11. C. हला pro हत्रे et mox बपपादो pro अमदो पा । Cdd. पवदन्ति । – L. 12. C. विकारेदि । – L. 14. C. दाअरेखातिपासो । – L. 16. C. चरणा त्ति कलेमि । C. ante केण inserit कहं हि । – L. 17. C. कर्त्त pro कलाए, omisso एव्वं । B. अभिविपीदासि । – L. 20. C. ante दाणिं inserit अत्त । L. 22. C. सिहं, omissis मे दूपो । – L. 23. C. चरणास्स et mox पिअक्खणो । B. मुहमारुदो ।

P. 36. L. 1. C. लम्भिदव्वो । महप्पभाइं एव्व । – Dist. 48. hem. a. C शार्दूलि° । b. Id. ओरयतः pro ओपयतः । – L. 5. C. ante एदं addit चिरं, mox om चिरं । – L. 7. C. पहुणाइ° । – L. 10. C. पर्यवेक्षमा° । – L. 11. B. om. हला । – L. 17. C. बलीअं । – L. 19. पपउरेसु अङ्गेसु दंसइ । – L. 21. C. पडिच्छिदव्वोत्ति मुपामाअणं ।

P. 37 L. 1, 2. C. एदाइं पपापमिदुई अक्खरोइं, omisso विप्पपरिहाणि । B. पपापमिदुमाणि अक्ख° विप्पपरिहाणि । – L. 3. C. हिअस्स कालिरसं । – L. 6. C. अलसइ पो pro कोदं° । – L. 7. B सुरदिणी अउ° । – L. 8. C. वि° । अ° साधु साधु । – Dist. 49. hem. b. B. गुल्फोदरेण । d. B. कामिनीरू° । – L. 13. B. om. हत्रे । C. inverso ordine: मालविआए एदं पदे । – L. 15. C. उअदेसो pro उअदोअदेसो । – L. 16. C. om. खु et mox pro गिहोद exhibet गहिद । – L. 18. C. एसो दुदीओ तवयनपडिकम्मो । B. om. चलणो । – L. 19. C. दुवे णेउरसणाइं करेमि pro णं स° क° । B. करेमि । et mox णादूरे णूपुरजुअलमुच्य । – L. 20. C. असोअवि° । B. विकासइ° । – L. 21. C. होदु ।

P. 38. L. 3. C. ante गुच्छयो inserit पल्लव । – L. 4. C. om मालविका विषादं नाटयति । – L. 15. C. om. Mâlavikae sermonem. – L. 16. C. om. पिअसहिं । B पिगुणो । – L. 17. C अह कुसुमेअमन्तो भणो तो दे चरणा° । – L. 18. C. लम्भाइय । – Dist. 52. hem. a. B. तनुसत्त्वा मुखरू । c. C. संपन्ने । d. C. दृथा pro मुधा ।

P. 39. L. 1. C. वचनावसरपूर्वकं । – L. 5. C. hic et infra पुरूवं pro पउमं । – L. 6. C. पज्जहोदो । – L. 7. C. ताडेदु । – L. 9. C. थक्कुं तुए गहिदत्थाए विअडोदी ईदिसं । – L. 10. B. कुरन्ती । C. करन्ती किं मामा पिअवं° । – L. 12. C. देक्खस pro पक्खस । – L. 13. B. वि pro सु । – L. 14. C. inverso ordine : देवीए पिअंवं एसा । L. 15. C. इअं परवदी pro प° इ° । – L. 17. B. सवप्पाएनं अस्सि । – L. 23. C. पज्जपोकव°, omisso वहो ।

P. 40. L. 1. C. om. एहि et भअवो । – L. 4. C. चलिचित्तं pro चलिअंतं । – L. 5. In B. postrema verba आणवेदु भट्टा Mâlavikâ loquitur. – Dist. 54. hem. a. C. धुलिए । – L. 10. C. वअं पुणो पुक्कदि एव्व । – L. 14. C. om. prius साहु । – L. 16. Cdd. का pro काओ । C. अज्ज pro वअं । – L. 19. C. ante पंडिविस्सआए inserit इह आअदाए । – L. 20. C. वाहुअपवीदरआए अधिवंकिदाए हरिणीए विअ । – L. 23. C. भणाइ । गहिदेणा कुम्भिलएणा संधिछेदे उत्तकादमूले विणिगोपेदि कुम्भिलएण ।

P. 41. L. 1. C. सिक्खिदव्वोसि । वअवो होहि । B. अवघो । – L. 3. C. om. खिनोहितः । – L. 4. C. om. इरा° । चत्तिस्सपोसओसि । – L. 5. C. पुसन्नं pro पुसन्नं et mox दुक्खाकाचारिणीए एव्वं । – L. 6. B. करेसि । – L. 7. C. सअभवदो । – L. 8. B. दव्वीए पदिभिसणाए संकदाहि सुरूआ अव° । C. देवीए परिहसिअपोस संकदाहिं सुरूआ अव° । – L. 13. C. संदाग्गिनचरणा । – Dist. 55. hem. b. C. धवधारणा ।

P. 42. L. 5. C. om. वि । – L. 10. B. हरिणं होदलं पू° । – L. 15. Cdd. सप्पुवक्कं । – L. 19. C. om. तदेहि कु° दे° प° ।

P. 43. Dist. 59. hem. d. B. कान्तं pro क्रान्तं ; Cdd. रांस । – L. 9. Cdd. सायाय pro ज्ञानाय ।

P. 44. L. 1. Cdd. hic et infra गिहके pro गेहके । – L. 2. C. addit स post मुह । – L. 7. Cdd. हत्थसन्दवलणं देवीं गुरुपुच्छिआ आअदा । – L. 11. C. हि pro हिसा । B. उअमन्तोए । – L. 14. Cdd. तए pro ताए । – L. 16. B. om. अहो । – L. 17. C. post किं inserit अहो । – L. 18. Cdd. यदीसो pro पदीसो । C. om. पाआ et mox praebet पादाल pro पाआल । – L. 19. Cdd. अणुहलन्दि ।

P. 45. L. 1. Cdd. °भअवआकारिदा । – L. 3. B. वत्ति pro चत्ति । – L. 7. B. inverso ordine: करेमि कपणे दे । – L. 8. B. एत्थं pro एव्वं । – L. 17. B. विदिदं pro संविदिदं ।

P. 46. L. 3. C. bis अलं । – Dist. 61. hem. b. C. चरणाए । B. परिसं । – L. 8. C. वेदणो । – L. 11. Cdd. परित्ताइस्स परित्ताइस्स भवं । C. ante भवं inserit नदो । – L. 14. B. आआलपुप्फआलणाहो । – L. 16. C. संसय । – L. 17. B. काल पादो pro कारपादो । – L. 18. B. अपिणा । – L. 19. post दर्शयसि C. inserit: परिव्राजिका । ननु देवाहेदः पूर्वकर्मोति श्रूयत स नाक्दस्य क्रियतां । – L. 20. C. राजा pro परिव्राजिका । – Dist. 62. hem. b. B. ननु pro इदो । – L. 23. C. विपर्यस्थानो कर्म ।

P. 47. L. 5. C. भाग्रिस्तं । – L. 7. B. विसारुपा घलं वर्णा । – L. 10. C. post तपणीए insert मे । B. तोगकत्ते° । – L. 13. C. इध इव्व pro इदसेव्व । B. इह तव्व । – L. 19. C कथइंठं pro कथइंठ । – L. 20. Cdd. दोहगउसा । – L. 23. C. om. न ।

P. 48. L. 3. B. प्रपणासघदुक्वि । C. बाणोयदुक्वि । – L. 4. C. एवं pro एदं et mox मम pro मह । – L. 11. C. विपुनविस° । – L. 16. C. कप्पयुको pro कसाउनो ।

P. 49. L. 10. B. चंगुलिमु° । C. मुदूदं । – L. 11. B. om. कुमय । – L. 18. Cdd. पसज्जे । C. बन्धन pro बन्ध ।

P. 50. L. 2. C. बाग्रिस pro ठाग्रिस । – L. 4. C. इदं pro एदं । – L. 8. Cdd. omittunt च post कामुएहिं । – L. 14. C. om. ज्ञो ।

P. 51. L. 5 Lege तथपामपदं; cdd. ut apud nos. – Dist. 66. hem. c. B. पिये कागन्ते° । – L. 14. Cdd. इयं pro इवं । B. इरावती । – L. 15. B. सदकिमपणो । – L. 17. C. परमइन्दो स° । – L. 20. C. post दाणिं insert वइ ।

P. 52. Dist. 67. hem. c. C. °पाधणुचिंतव्वनया । – L. 4. C पत्ता pro पस्सा । – L. 18. Cdd. अविसासो । – Dist. 69. hem. d. Cdd. विमठे ।

P. 53. Dist. 70. hem. a. C. आपाणिनिना स° । – L. 11. Cdd. पिाजोय । – L. 17. C. तुल्लइ । – Dist. 71. hem. b. Sâh. D. p. 174. नु pro सव ।

P. 54. Dist. 71. hem. c. Sâh. D. l. l. पतिगृहाणा । – L. 3. B. देवीभवदो । C. देवोभवदा । Sâh. D. l. l. माल° । भट्टा दवीए भएणा अप्पणोत्ति पियं कादुं न पारेमि । – L. 5. Cdd. सोपलम्भं । – L. 6. Cdd. समवत्या । – Dist. 72. hem. a. C. वैयिकान्त pro नायकान्त । – L. 20. B. गहिकालि° । – L. 22. C. एव्व pro एव्व । B. मुक्कं । C. मुक्कं pro मुत्तुं । – L. 23. B. व pro च ।

P. 55. L. 2. C. सत्तपुत्तं । – L. 4. C. ज्ञातिसो pro ज्ञादिसो । B. om. तादिसो । C. एव pro एव्व । – L. 7. Cdd. omittunt उभे । – L. 9. C. मत्तरकालो । – L. 10. C. ब्रहुमरणं pro बहुमाणं । Cdd. सवं pro दवं । – L. 13. C. पाणारिए । Cdd. का pro कासो । B. भट्टिणीपीतिं वेदुं । C. भट्टिणिं पीतिं वेदुं । – L. 15. B. om. शपो । – L. 19. C. विमारे भव । – L. 20. C. दीसइ ।

P. 56. L. 1. C. °रादिअसंवाहावेकणीक्कारे इदो । स° । B. चकिदाधो सककामा इदो । स° । – L. 3. C. वणिक्कमन्ती । B. वद्दिक्कमन्ती । – L. 6 B. वलुदरि । – L. 14. C. सणो pro सपो ।

P. 57. L. 1. B. उहुहादिवार° । C. उवादिवार° et mox तव pro दे । – L. 3. B. पर्जुवं । C पुढवि । – L. 5. Cdd. परिपाव्वादल° । – L. 14. C. संकेतेसु । – Dist. 75 hem. a. B. वहुं pro बन्धं । – L. 20. C. बादणणं । – L. 23. B. बुउालिवाए । C. विलाए pro विडालिवाए ।

P. 58 L. 7. B. पहुदवं । C. पच्छेदं pro पवेदं । – L. 9. Cdd. संकटादात्मानं मोच्या° । – L. 15. B. om. सावगं । – L. 23. C. मुउलेहिं ।

P. 59. L. 1. Cdd. पिळ्लेदेमि । – L. 3. C. सासस्सदु ।

P. 60. L. 3. C. वेदिकाबन्धो । – L. 4. B. om. परिक्रम्य et mox pro देव्वस्स praebet देवस्स । – L. 5. Cdd. चन्दिआ । C. पसादस्सुही pro पसादु° । – L. 7. B. समयुद्दा° pro उदु° । – L. 8. B. कुत्तो । C. कुथुत्तो pro कुत्तो । – L. 11. B. इमो पि चद्दक्खिणा° । C. इमो पिवदक्खिणो सासिवाच । – L. 12. B. पुलोहिदस्स । – L. 13. C. post किं inserit विअ । – L. 15. Cdd. भट्टिदारओदिस्स । C. भाउस्स च्चेअ चअसदसुवण्णपरिमाणो दक्खिणाइं पडिआ होदि । B. भट्टसअसहस्सुवण्णपरिमाणं पक्खिणाइं पडिआ होदि ।

P. 61. L. 2. B. पेसिदं । C. लिपिकरेहिं । – L. 5. C. मोचिदो । – L. 6. B. मुचिदुं । Cdd. omittunt च post परिवर्त । – L. 14. C. अहं आपाअम्हि । B. स क्कारआवुदाए । C. °आब्भुदाए ।

P. 62. L. 11. B. गूहदो पव्यापो । – L. 12. C. इमस्स पमुद्दादो सवसरिअ । – Dist. 78. hem. b. C. अलिअ । – L. 20. B. पेक्खामो । C. मुद्दिदो pro मुद्दिदो । – L. 22. C. °पविअ° । – L. 23. C. post तदि inserit सव्वं ।

P. 63. L. 1. B. om. त्ति । C. ति । C. सदो pro सदा । – L. 2. C. पुरुभवदो मणोवदं । – L. 3. C. धारिपयो । – L. 14. C. यवाह् भवान् । – L. 19. C. साधार पां । – Dist. 80. hem. a. C. तइयाणं pro स्सत्ताणं et माआणं pro विम्भाणं । – L. 23. C. सवादेस ।

P. 64. L. 2. C. semel tantum पश्य । – Dist. 81. hem. a. B. अनुग्गिता । b. Cdd. नरेन्दलक्ख्मो वसमतीव । – L. 5. B. om. परिव्राजिका । – L. 22. B. कम्पिदो pro संकम्पिदो ।

P. 65. L. 6. C. क्लेल्लपाविहिं । – L. 10. B. संनिधियोगः । – L. 14. C. ante समात्यो inserit देव । – L. 22. C. हिअअभन्तसंगदो । – L. 23. C. महत्ति एव्वं ।

P. 66. L. 7. B. संगीद एव सभ° । – L. 14. C. post के inserit वा । – L. 18. B. कुमालो । – L. 19. C. अहिणो । – L. 20. C. पादुकाल° ।

P. 67. L. 1. Cdd. भट्टदाचाद । – L. 6. C. वरुतोमो । – L. 11. B. काण्ण वर्णो । – L. 15. C. मधअसनसेविंतं । Cdd. मामामरं । – L. 19. B. संबन्धाअसया ।

P. 68. Dist. 85. hem. b. C. सोपार्थिं pro आपा° et त्रिख pro त्रिक्खि । c. B. निद्दाह । d. C. दुःमस्साविदु । – L. 6. Cdd. भआहि et mox चहियकन्दे । – L. 8. C. मुहूर्त अहा° । – L. 11. C. सोदयः । – Dist. 86. hem. b. B. आअपरम° । – L. 16. C. वार्यं विसृजति ।

P. 69. L. 4. B. om. आत्मानं । – Dist. 87. B. पत्रोर्यो अपि पुरुषे । C. पत्रो के वो° । – L. 14. C. चाद्दिदा pro आदिट्टा ।

P. 70. L. 1. B. भट्टदारओ अठ° । – L. 3. B. om. णो । C. ससभादो । – L. 4. Cdd. विमुक्तो । – L. 18. C. पुणिस्सं pro सुणिस्सं । – L. 19. Cdd. कुसलीपामरं । – L. 20. Cdd. सेणावदि । – L. 23. B. रत्नयोनि दी° ।

P. 71. L. 8. Cdd. प्रातिष्ठ ।

P. 72. L. 8. C. अप्पुणोहि । Cdd. [illegible] pro यं । – L. 12. Cdd. [illegible] [illegible] । – L. 18. Verba [illegible] [illegible] usque ad finem dramatis desunt in C. – L. 20. B. पडिग्गहिदो पडिग्गहद ।

P. 73. L. 3. B. [illegible] . . . दुं इच्छदि । – L. 10. B. तत्र [illegible] [illegible] ।

P. 74. L. 1. B. [illegible] A. [illegible] ।